

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Diplomová práce

2015

Václav Voslář

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Václav Voslář

**Ukazatele svobody tisku ve světě a možnosti
jejich mediální reflexe**

Diplomová práce

Praha 2015

Autor práce: **Václav Voslář**

Vedoucí práce: **Mgr. Bc. Petr Janský, M.Sc., Ph.D.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

VOSLÁŘ, Václav. *Ukazatele svobody tisku ve světě a možnosti jejich mediální reflexe*. Praha, 2014. 74 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Bc. Petr Janský, M.Sc., Ph.D.

Abstrakt

Diplomová práce je příspěvkem k oblasti kritického zkoumání různých způsobů hodnocení a srovnávání úrovní svobody tisku (médií) ve státech po celém světě. Zaměřuje se na analýzu procesu prezentování závěrů, k nimž ukazatele svobody tisku dospívají, směrem k veřejnosti. Číní tak ve dvou rovinách. První z nich se týká toho, jakou formou a s jakými souvisejícími informacemi organizace provádějící tyto výzkumy své závěry publikují. Druhá se zabývá mediální reflexí těchto publikací. Analýza vychází z teoretického pohledu na různé definice a ze shrnutí toho, co by konceptualizace svobody tisku neměly opomíjet. Následně se zaměřuje na obecné problémy evaluací svobody tisku a na konkrétní nedostatky výzkumů Freedom of the Press od organizace Freedom House a World Press Freedom Index od organizace Reportéři bez hranic. Dále jsou rozebrány způsob a forma, jimiž organizace informace o svých výzkumech a o jejich závěrech publikují.

V druhé části práce je analyzována česká mediální reflexe dvou sledovaných ukazatelů svobody tisku. Nejprve jsou vystižena specifika české mediální krajiny z pohledu obou organizací a relevance jejich hodnocení pro případ České republiky. Následně je provedena obsahová analýza zpravodajských médií, která by měla přiblížit jejich práci s daty ukazatelů. Práce v závěru vychází z obou rovin analýzy a ukazuje na největší nedostatky v procesu pronikání žebříčků svobody tisku do veřejného prostoru.

Abstract

The thesis presents a contribution to the topic of critical examination of various ways to evaluate and compare the level of press (media) freedom in countries throughout the world. It analyses the process of presentation the conclusions of press freedom indices to the public. The analysis is guided on two levels. First, the form in which the press freedom indices are published is investigated. And second, the media reflection of these publications is examined. The starting-point of this analysis focuses on theoretical view on various definitions of press freedom. First part of the thesis therefore provides the summary of important fields that should not be forgotten by any conceptualization of press freedom. Second chapter deals with the problems connected to evaluations and comparisons of press freedom in general and then in particular concerning the Freedom of the Press index by Freedom House and World Press Freedom Index by Reporters Without Borders.

In the second part of the thesis, Czech media reflection of the two concerned indices is analyzed. First, the specifics of the Czech media landscape are dealt with. Next, the content analysis is applied that should approach the way Czech media use the data provided by the indices. The thesis then concludes the most serious weaknesses in the process through which the data produced by the indices contributes to the public debate.

Klíčová slova

Svoboda tisku, svoboda médií, svoboda projevu, index, žebříček, Freedom House, Reportéři bez hranic, obsahová analýza, prezentace, reflexe

Keywords

Press freedom, media freedom, freedom of expression, index, ranking, Freedom House, Reporters Without Borders, content analysis, presentation, reflection

Rozsah práce: 134 521 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 2. 1. 2015

Václav Voslář

Poděkování

Na tomto místě a touto cestou děkuji Mgr. Bc. Petru Janskému, M.Sc., Ph.D. za podnětné rady, trpělivost a veškerou odbornou pomoc při vedení diplomové práce. Dále děkuji svým blízkým za podporu během celého studia.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Václav Voslář

Razítko podatelny:

Imatrikulační

ročník

diplomantky/diplomanta:

2012/2013

E-mail diplomantky/diplomanta:

vaclav.voslar@gmail.com

Studijní obor/forma studia:

Žurnalistika prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Ukazatele svobody tisku ve světě a možnosti jejich mediální reflexe

Předpokládaný název práce v angličtině:

Freedom of press indices and their reflection in media

Předpokládaný termín dokončení:

LS 2013/2014

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování:

Ke sledování jednotlivých aspektů lidského rozvoje a demokratizačních procesů po celém světě přispívají mimo jiné různé nevládní organizace hodnocením úrovně svobody tisku. Za tímto účelem jsou sestavovány ukazatele, které se pokouší zachytit kvalitu podmínek pro vznik nezávislých mediálních obsahů v jednotlivých státech. Různé přístupy se liší nejen konkrétní metodikou, ale také v orientaci na související fenomény a svými obecnými východisky. Odlišné rysy tedy nesou i samotné výstupy těchto organizací, které se touto problematikou zabývají a předkládají data pro další zpracování. Tyto výstupy jsou zároveň z činnosti daných organizací tím nejviditelnějším a nejzajímavějším pro samotná média a pro případnou selektivní a formátem omezenou prezentaci některých závěrů směrem k veřejnosti. Nastíněný proces přináší hned několik možných problémů nejen na straně novinářů, jichž jsou si vědomi také někteří odborníci na svobodu tisku či na svět médií obecně. Postupy některých organizací v této oblasti tedy již byly podrobeny určité kritice, často však na příliš obecné rovině a bez patřičného prostoru pro některé klíčové momenty.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy:

Práce by měla co nejkomplexněji zachytit historii, východiska, cíle a metody vybraných organizací, zabývajících se vydáváním ukazatelů svobody tisku ve světě, dále podrobit postupy a závěry těchto organizací srovnání a případně poukázat na jejich slabiny z hlediska teoretického rámce i konkrétních prováděcích mechanismů. K této části práce by se měla vztahovat následující analýza případu České republiky jako regionu v kontextu jednotlivých ukazatelů. Tato snaha by měla vést k lepšímu naplnění hlavního cíle, jímž je zhodnocení recepce a reflexe činnosti těchto organizací v médiích a navržení optimalizace nakládání s výstupy, které jsou k v daném ohledu k dispozici.

Předpokládaná struktura práce:

1. *Svoboda tisku v současném světě*
2. *Organizace publikující ukazatele svobody tisku*
  - 2.1. *Reporters without borders*
  - 2.2. *Freedom House*
  - 2.3. *Další organizace*
3. *Ukazatele svobody tisku*
  - 3.1. *Press freedom index*
    - 3.1.1. *Historie a charakteristika činnosti*
    - 3.1.2. *Provádění výzkumu a metodika ukazatele*

- 3.2. *Freedom of the press – Freedom house*
  - 3.2.1. *Historie a charakteristika činnosti*
  - 3.2.2. *Provádění výzkumu a metodika ukazatele*
- 3.3. *Další ukazatele*

4. Svoboda tisku v České republice podle organizací a jejich ukazatelů

- 4.1. *Česká republika podle ukazatele Press freedom index*
- 4.2. *Česká republika podle ukazatele Freedom of the press*
- 4.3. *Další údaje o úrovni svobody tisku v České republice podle jiných ukazatelů*

5. Organizace zabývající se svobodou tisku a český denní tisk

- 5.1. *Konkrétní výstupy na dané téma*
- 5.2. *Kritické body v hodnocení organizací z hlediska českých deníků*

6. Ukazatele svobody tisku a jejich možný přínos v mediálním diskursu

Vymezení podkladového materiálu:

World press freedom index (report) 2002-2013

Press freedom index (report) 2002-2013

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Kvalitativní analýza literatury k tématu a oficiálních výstupů sledovaných organizací, komparace metodických postupů, případová studie České republiky v rámci sledovaných ukazatelů.

Základní literatura:

BERGER, A. A. *Media analysis techniques*. London: SAGE, 1998.

Kniha je učebnicí a průvodcem technik analyzování médií, nabádá čtenáře k vlastním analýzám médií a k tomu, aby se nespokojil pouze s tím, jak média vykládají a rozebírají jini.

COHEN-ALMAGOR, R. *Speech, media and ethics: the limits of free expression*. Basingstoke: Palgrave, 2001.

Sborník kritických příspěvků týkajících se svobody projevu, svobody tisku a práva veřejnosti na informace. Autoři se těmito tématy zabývají z hlediska etiky, liberální filosofie, práva i mediálních studií a pokoušejí se přispět k vymezení hranic těchto fenoménů na příkladech ze soudobé společenské praxe.

CZEPEK, A.; HELLWIG, M.; NOWAK, E. *Press freedom and pluralism in Europe: concepts and conditions*. Bristol: Intellect, 2009.

Publikace ukazuje rozsáhlý výzkum autorů z dvanácti zemí, kteří pracují s předpokladem, že v demokratických zemích je zaručena úplná svoboda tisku. V závislosti na tom jsou pak uváděny podmínky nezávislosti a pluralismu v různých evropských mediálních systémech.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Karolinum, 2008.

Příručka a učebnice kvalitativních metod. Ukazuje, z jakých zdrojů metody kvalitativního výzkumu vycházejí, představuje hlavní výzkumné plány užívané v této oblasti a zabývá se možnostmi kvalitativní metody a její aplikace.

MERILL, J. C. *The dialectic in journalism: toward a responsible use of press freedom*. Baton Rouge: LSU Press, 1993.

Emeritní profesor žurnalistiky z University of Missouri John Calhoun Merill se ve své práci věnoval otázkám svobody tisku z filosofického hlediska, pokusil se ji vymezit dialektickým přístupem a následně ve vztahu k etice komunikace.

PRICE, M. E., ABBOT, S., MORGAN, L. *Measures of Press Freedom and Media Contributions to Development*. Peter Lang Publishing, 2011

Publikace s podtitulem „*Evaluating the evaluators*“ se zabývá konkrétně slabinami srovnávání úrovní svobody tisku v různých oblastech a vytváření hodnotících prvků, které jsou k tomu využívány a také úvahami na téma příspěvku těchto výstupů k rozvoji.

RODRIGUEZ, J. P.; LOOMIS, S. R.; WEERES, J. G. *The cost of institutions: information and freedom in expanding economies*. New York: Palgrave Macmillan, 2007.

Autoři se věnují problémům spojeným s vývojem soudobých moderních společností, jejichž institucionální uspořádání je ovlivněno celkovým zaměřením na ekonomický růst. Otázka kde v tomto formujícím se rozložení sil zůstává prostor pro svobodné informace, leží ve středu jejich esejů.

SMITH, J. A. *War & press freedom: the problem of prerogative power*. New York: Oxford University Press, 1999.

Vzhledem k ústřednímu tématu možná okrajová problematika svobody a státní kontroly tisku v období války, již se tato publikace především zabývá, se dotýká mnoha důležitých otázek spojených s univerzálními principy, na jejichž základě by měla být zásada svobodných médií postavena.

SPLICHAL, S. *Principles of publicity and press freedom*. Lanham: Rowman and Littlefield, 2002.

Hlavními tématy této knihy jsou svoboda tisku, jeho společenská funkce a proměny této funkce vzhledem k posilování informačního charakteru veřejné sféry. Autor se těmito problémy zabývá mimo jiné optikou významných filosofů, sociologů a teoretiků veřejné sféry a médií, jako jsou Immanuel Kant, Karl Marx, John Stuart Mill a mnoho dalších.

VAN BELLE, D. A. *Press freedom and global politics*. Westport, Conn.: Praeger, 2000.

Analýza účinků svobodných médií na směřování mezinárodní politiky. Prostředí mezinárodních vztahů má být v autorově pojetí pozitivně ovlivňováno svobodnými médii především co se týče prevence mezistátních konfliktů. Tato teze je v publikaci dále rozvedena.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BAŽANTOVÁ, E. *Ochrana novinářských zdrojů jako podmínka svobody tisku*. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta, 2012. 67 s. Vedoucí diplomové práce JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D.

KAŠPAROVÁ, L. *Stav svobody projevu a tisku ve světě – Vývoj za posledních deset let*. Brno: Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií, 2012. 132 s., 6 s. příloh. Vedoucí diplomové práce Mgr. Hubert Smekal, M.A., Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

3. 6. 2013

.....

Obsah

ÚVOD.....	2
1. SVOBODA TISKU V SOUČASNÉM SVĚTĚ.....	5
1.1 <i>Východiska mezinárodního práva svobody tisku .....</i>	6
1.2 <i>Pokusy o definici svobody tisku .....</i>	8
1.3 <i>Problematické momenty v chápání svobody tisku.....</i>	10
1.4 <i>Shrnutí.....</i>	13
2. MĚŘENÍ A SROVNÁVÁNÍ SVOBODY TISKU VE SVĚTĚ	16
2.1 <i>Obecné problémy měření svobody tisku.....</i>	17
2.2 <i>Freedom House.....</i>	19
2.2.1 <i>Freedom of the Press .....</i>	21
2.2.2 <i>Kritika metodiky.....</i>	23
2.3 <i>Reporters sans frontières – Reportéři bez hranic .....</i>	25
2.3.1 <i>World Press Freedom Index.....</i>	27
2.3.2 <i>Kritika metodiky.....</i>	28
2.4 <i>Praktické problémy měření svobody tisku ve světě.....</i>	30
2.5 <i>Alternativní ukazatele svobody tisku ve světě .....</i>	32
2.6 <i>Sebereflexe organizací měřících svobodu tisku .....</i>	34
3. SVOBODA TISKU V ČESKÉ REPUBLICE PODLE ORGANIZACÍ A JEJICH UKAZATELŮ	37
3.1 <i>Česká republika podle ukazatele Freedom of the Press .....</i>	37
3.2 <i>Česká republika podle ukazatele World Press Freedom Index.....</i>	39
3.3 <i>Relevance ukazatelů pro Českou republiku a možnosti jejich kritické reflexe v médiích .....</i>	41
4. REFLEXE UKAZATELŮ SVOBODY TISKU V ČESKÝCH MÉDIÍCH	44
4.1 <i>Metodologie .....</i>	44
4.2 <i>Problematické momenty výzkumu .....</i>	50
4.3 <i>Výsledky.....</i>	52
ZÁVĚR	56
SUMMARY	59
ZDROJE	61
SEZNAM ZKRATEK	74
SEZNAM PŘÍLOH.....	74
PŘÍLOHY.....	74

Úvod

Podmínka pro vytváření osvícenské otevřené společnosti (UNESCO, 2008), prostředek k demokratizaci (Czepek a kol., 2008) i k předcházení ozbrojeným konfliktům, (Van Belle, 2000) základ pro uplatňování a překážka porušování všech ostatních práv a svobod (UNESCO, 2014), takové a mnohé další charakteristiky bývají přisuzovány svobodě vyjadřování a svobodě tisku. Možnosti, které se s tímto fenoménem často spojují, jsou zcela zásadní pro celosvětové dění. Svoboda tisku by dále podle různých studií a oficiálních dokumentů OSN měla působit pozitivně na lidský rozvoj. Měla by napomáhat potírání chudoby, podporovat efektivitu vládnutí (UNESCO, 2008) i zmenšovat prostor pro korupci (Bhattacharyya a Hodler, 2012). Je však možné svobodu tisku v globálním měřítku prosazovat? Jak důvěryhodné jsou důkazy jejího pozitivního vlivu na lidský rozvoj? A jak rozmanité jsou představy o tom, co vůbec svoboda tisku znamená?

Tázat se tímto způsobem by bylo možné i nadále. Myšlenka svobodného tisku přitom v různých podobách významně rezonuje v akademickém, politickém i mediálním prostředí po celém světě, často jako zásadní argument v debatách o globálním mocenském uspořádání. Odpovědi na výše uvedené a další otázky se nicméně stále nedaří uspokojivě konkretizovat. Úroveň svobody tisku je pak v důsledku čím dál silnější představy o její důležitosti měřena, srovnávána napříč státy a hodnocena různými ukazateli, aby bylo možné prosazovat její posilování s cílem další demokratizace společností. Pokud je však předmět takových měření a hodnocení nedostatečně definovaný, využití výsledků těchto šetření je diskutabilní a závěry nutně musí čelit kritice. Pokoušelo se o ni už několik autorů. Přesto z různých ukazatelů svobody tisku běžně vychází vlády, nevládní organizace, média a také odborné studie. Ty běžně používají data ukazatelů, jejichž sběr je založen na určité představě o významu svobody tisku, aby tento význam vědecky stvrzovaly. Endogenní povaha podobných studií je dalším problematickým místem pojmání centrálního konceptu. A to, že jsou ukazatele do takové míry využívány, dává váhu jejich operacionalizaci svobody tisku, která přitom může obsahovat řadu nedokonalostí.

Tato diplomová práce by se měla pokusit o příspěvek ke zmíněné kritice hodnocení úrovní svobody tisku. Tímto směrem se již ubíralo několik odborných příspěvků, z nichž některé sloužily jako zvláště významný zdroj inspirace i informací pro tento text. Byť se jedná pouze o referát z konference, velmi citovanou a přínosnou

prací je řeč profesorky Christiny Holtz-Bachové z Univerzity Jana Gutenberga v Mohuči nazvaná *Co je to „dobrá“ svoboda tisku?* (Holtz-Bacha, 2004) Inspirativním čtením i zdrojem je sborník *Press freedom and pluralism in Europe*, který kombinuje práci několika autorů a zdůrazňuje komplexnost konceptualizace svobody tisku i regionální specifika jednotlivých mediálních prostředí.(Czepek a kol., 2009) Z dalších prací lze vypíchnout dvě, které v názvu pracují se souslovím *Evaluating the evaluators* – hodnocení hodnotitelů. V jednom případě jde o příspěvek amerického Centra pro mezinárodní mediální pomoc (Burgess, 2010), v druhém o sborník textů zaměřený vedle současných způsobů měření svobody tisku na hodnocení rozvoje médií a jeho propojení s demokratickým a ekonomickým rozvojem.(Price a kol., 2011) Z dalších autorů se pravidelně k tématu vrací profesor žurnalistiky z Georgijské univerzity Lee B. Becker, který po jiných tematicky spřízněných příspěvcích přednesl velice přínosný referát na mezinárodní konferenci o médiích a veřejnosti v Lyonu.(Becker, 2012) O alternativu k hodnocení svobody tisku od zavedených mezinárodních organizací se pokusili Jenifer Whitten-Woodringová a Douglas Van Belle, kteří postavili svou metodu měření mj. na kritice užívaných metodik.(Whitten-Woodring a Van Belle, 2014) Názorným přehledem nedostatků a možností jednotlivých indexů svobody tisku je pak průvodce *Media freedom indices* od Laury Schneider, projektové manažerky německé organizace pro mezinárodní mediální rozvoj DW Akademie.(Schneider, 2014)

Oblast kritiky ukazatelů svobody tisku se tato diplomová práce pokouší obohatit o analýzu procesu představování závěrů těchto výzkumů veřejnosti. Analýza bude probíhat ve dvou rovinách. První se zaměřuje na prezentaci výsledků dvou analyzovaných ukazatelů v podání jejich autorů. Druhá se soustředí na to, jak jsou výsledky reflektovány v médiích. Analýza bude vycházet ze základního teoretického pohledu na centrální koncept. Obsahem první kapitoly tedy bude kompilace teorií a definic svobody tisku a přehled toho, co je pro její konceptualizace obecně relevantní v současných moderních demokraciích, nebo alespoň co by její pojetí určitě neměla opomíjet.

Na tomto shrnutí bude založena následná kritika možností srovnávání úrovně svobody tisku v celosvětovém měřítku v druhé kapitole. Budou zde kriticky analyzovány metodiky, postupy a způsoby prezentace žebříčků celosvětové svobody tisku od organizací Freedom House a Reportéři bez hranic – dvou předních aktérů v oblasti. Případné nedostatky v měření svobody tisku budou uvedeny v kontextu toho,

jak sledované organizace své závěry předkládají veřejnosti, a na základě toho budou formulována doporučení k optimalizaci této prezentace.

Závěrečnou část práce bude tvořit obsahová analýza zkoumající to, jak zpravodajská média v České republice reflektují žebříčky svobody tisku. Výzkum představený čtvrtou kapitolou práce by měl částečně potvrdit či vyvrátit to, co může být žebříčkům vytýkáno z hlediska nedostatků jejich metodiky a prezentace. Jak bude v práci vyloženo, někteří autoři hovoří o ukazatelích svobody tisku jako o především marketingovém nástroji. Takový nástroj však nemůže být efektivní při tlaku na politické elity, pokud nebude srozumitelně a důvěryhodně prezentován a následně účinně reflektován v médiích. Analýza by tedy měla pomoci ukázat nedostatky v procesu představování žebříčků veřejnosti, ať už je cílem tohoto procesu z pohledu jednotlivých aktérů cokoliv. Druhá a čtvrtá kapitola by měly společně vytvořit podklad pro navržení optimalizace nejen toho, jak organizace závěry svých evaluací prezentují, ale i pro doporučení, jak by měla zpravodajská média s těmito závěry nakládat, aby vytěžila jejich informační hodnotu a nepřinášela zavádějící informace.

Zřejmým omezením obsahové analýzy vzhledem k tématu je zkoumání pouze české mediální reflexe, která je zcela jistě specifická a závislá na podobě místního mediálního trhu. O závěrech tedy nelze hovořit jako o obecném prověření toho, jak média nakládají s prezentací žebříčků pro jakýkoliv jiný případ, než pro daný region. Zvláštní povaha mediální krajiny v České republice a její vztah k reflexi žebříčků svobody tisku budou přiblíženy ve třetí kapitole, která se bude zabývat tím, jak jsou česká média v rámci žebříčků hodnocena a zda to na reflexi může mít nějaký vliv. Geografické omezení výzkumu tak bude přidělen patřičný kontext a bude kompenzována možným přínosem v podobě doporučení pro česká média (a nejen pro ně), co vše je zapotřebí zohledňovat při využívání žebříčků k tvorbě mediálních obsahů.

V porovnání s tezemi diplomové práce došlo k určitým změnám ve struktuře, která lépe odráží důsledné zaměření na proces prezentace ukazatelů veřejnosti. Ohledně teorie a metodiky organizací provádějících tyto výzkumy se nepodařilo odhalit mnoho nedostatků, které by se vymykaly zjištěním jiných tematicky spřízněných odborných textů. Orientace na prezentaci a mediální reflexi by tak měla vyvážit slabší a v tezích proklamovaný vlastní přínos práce v oblasti kritiky a komparace dvou analyzovaných ukazatelů.

1. Svoboda tisku v současném světě

V začátku práce o měření a srovnávání úrovní svobody tisku se nelze vyhnout alespoň stručnému pozastavení nad komplikovaností stěžejní otázky problému: Jak svobodu tisku definovat?

Při snaze formulovat odpověď selhává, jak uvádějí třeba experti Jenifer Whitten-Woodringová a Douglas A. Van Belle, většina těch, kdo ji hájí, studují i měří. (Whitten-Woodring a Van Belle, 2014) Také z toho důvodu by výzkum, který má naplnit cíle této práce zaměřené na úzký výsek problematiky, bylo možné po vzoru jiných autorů uvést pouhým konstatováním faktu: Svoboda tisku je už i ve středoevropském geopolitickém kontextu konceptem natolik právně stvrzeným a společensky zakořeněným, že není třeba se jím více z hlediska teorie zabývat. Existují však nejméně tři důvody, proč toto zjednodušení rozporovat a snažit se alespoň stručně v první kapitole rozebrat, co svoboda tisku v současném světě může představovat.

První z nich je univerzálně platný napříč státy po celém světě. Svoboda tisku je koncept rozvíjející se během posledních několika staletí čím dál dynamičtější. Nelze jej chápat jako statický preskriptivní rámec pro určité uspořádání jednoho sektoru konstituujícího moderní společnosti. S tím, jak se moderní společnosti rozvíjejí, mění se také ideová východiska i konkrétní motivace těch, kdo se svobodou tisku pracují. Myslitelé, kteří koncept (v návaznosti na svobodu projevu) filosoficky promýšleli v 17. a 18. století (Immanuel Kant, Jeremy Bentham, Georg W. F. Hegel či John Stuart Mill), nebo politici, kteří jej prvně implementovali do ústavních dokumentů moderních států (v ústavě Virginie, francouzské Deklaraci práv člověka a občana nebo v Prvním dodatku Ústavy Spojených států amerických), měli jiná východiska a motivace než například autoři Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948. (Splichal, 2002) Představy Eleanor Rooseveltové a spol. o obsahu konceptu se zase znatelně lišily od představ nedávno aktivních odpůrců či zastánců Obchodní dohody proti padělatelství.¹ I díky zrychlujícímu se technologickému rozvoji je vhodné neustále se měnící kontext myšlení o náplni svobody tisku vždy znovu alespoň do nějaké míry prověřit.

Druhý důvod se naopak staví proti univerzální platnosti. Jak bude i nadále v této kapitole rozebíráno, konkrétní chápání toho, co vše svoboda tisku znamená, je

---

¹ Tzv. ACTA. Viz např. <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/technika/acta-stavi-autorska-prava-nad-svobodu-projevu/r-i:article:730583/>. (Kovalík, 2012)

podmíněno historicky, kulturně, politicky i ekonomicky. Jednoduše řečeno, ne všude na světě znamená svoboda tisku totéž.(Holtz-Bacha, 2004) Právě proto, že následující kapitola zkoumá způsoby srovnávání úrovně svobody tisku napříč státy, a tudíž napříč těmito kulturními kontexty, je nemožné odbýt centrální pojem výzkumu jako dostatečně vyjasněný v odborném i společenském diskursu.

Třetí důvod se týká geopolitického kontextu, v němž vzniká a na nějž se ve své druhé polovině zaměřuje tato práce. Úroveň i vnímání svobody tisku prošla za poslední tři desetiletí v České republice a dříve v Československu bouřlivými změnami.² Nejen mezigeneračně tu nutně představy o konceptu svobody tisku musí nabývat velmi rozdílných podob. Také proto je třeba se možnostmi porozumění slovního spojení „svoboda tisku“ zabývat pokud možno do hloubky při jakékoliv podobné příležitosti.

To, jak pojímají svobodu tisku organizace, které se pokouší o její hodnocení v jednotlivých zemích, bude mj. obsahem druhé kapitoly. Následující poznámky k tématu tak pomíjejí vklad dále podrobněji zkoumaných hodnotitelů a pokoušejí se odhalit zásadní momenty ovlivňující současné pojímání svobody tisku na základě jiných zdrojů.

1.1 Východiska mezinárodního práva svobody tisku

Jaké vlivy tedy vládou současným interpretacím? Klíčovým východiskem je, že idea svobodného tisku je úzce spjata s liberální ideologií lidských práv. Právo na svobodu tisku (často se užívá ve stejném smyslu také výstižnější pojem svoboda médií) je zahrnuto v právu na svobodu slova (jinak také svoboda projevu nebo svoboda vyjadřování), které je jedním ze základních lidských práv.(Cohen-Almagor, 2005) Mnoho autorů ve snaze o vymezení univerzální povahy svobody slova odkazuje na článek 19 Všeobecné deklarace lidských práv (dále jen Deklarace), který stanovuje následující:

„Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.“
(OSN, 2005a, s. 4)

² Dokazují to např. výzkumy v této práci dále zkoumané organizace Freedom House (Freedom House, 2014a), která považovala československý tisk za „nesvobodný“ do roku 1988, „částečně svobodný“ v roce 1989 a za „svobodný“ od roku 1990, či historický pohled na svobodu tisku od Whitten-Woodringové a Van Belleho. Ti označili tisk v Československu jako „nesvobodný“ v letech 1948-1989, „nedokonale svobodný“ v letech 1990-1992 a v České republice v letech 1995-2001 a „svobodný“ v ČR v letech 1994 a 2002-2012. (Whitten-Woodring a Van Belle, 2014)

Ještě vhodnějším východiskem se však pro úvahy o univerzální uplatnitelnosti práva na svobodu slova a tisku jeví specifitější znění článku 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech z roku 1966 (dále jen Pakt):

„1. Každý má právo zastávat svůj názor bez překážky.

2. Každý má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle vlastní volby.

3. Užívání práv uvedených v odstavci 2 tohoto článku s sebou nese zvláštní povinnosti a odpovědnost. Může proto podléhat určitým omezením, avšak tato omezení budou pouze taková, jaká stanoví zákon a jež jsou nutná:

a) k respektování práv nebo pověsti jiných;

b) k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku nebo veřejného zdraví nebo morálky.“ (OSN, 2005b, s. 4)

Oba dva tyto texty jsou oficiálními dokumenty OSN. Zatímco Deklarace se obracela spíše k jednotlivcům jako nositelům lidských práv, Pakt (společně se souběžně přijatým Mezinárodním paktem o občanských, sociálních a kulturních právech) promlouvá ke státům. Deklarace nebyla závazná a sloužila spíše jako začátek rozvoje mezinárodního práva lidských práv. Pakt již zavazuje státy k vnitrostátní záruce lidských práv a ke zpravování orgánů OSN o této záruce. (Beneš, 2005) Pakt neratifikovaly zhruba tři desítky státních celků na světě, u všech ostatních se dá hovořit o tom, že by měly zajišťovat právo na svobodu projevu, které „zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu (...) tiskem (...).“ (OSN, 2005b, s. 4)

Dalšími konvencemi mezinárodního práva, vztahujícími se ke svobodě tisku, jsou třeba článek 11 Listiny základních práv Evropské unie (2000), dříve článek 10 Evropské úmluvy o lidských právech (1950), tématu se týkají také mnohé další úmluvy, jako jsou helsinský Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (1975), Rozvojové cíle tisíciletí OSN (2000) a další včetně různých deklarací UNESCO. Právě debaty iniciované Organizací OSN pro výchovu, vědu a kulturu ukázaly, jak obtížné je najít konsenzus i na těch nejjednodušších implikacích článků 19 Deklarace a Paktu. (Czepek a kol., 2009)

Mohlo by se zdát, že je tím pádem klíčové spíše to, jakým způsobem je svoboda tisku zakořeněna v právních systémech jednotlivých států. Výzkum Christiana Breuniga z roku 1994 ale ukazuje, že státy, jejichž zákony deklarují svobodu tisku, neposkytují vždy nutně více svobody než státy, jejichž právní systém tuto otázku pomíjí. (Czepek a kol., 2009) To lze vnímat jako další důkaz komplikovanosti práce s obtížně definovatelným konceptem svobody tisku.

1.2 Pokusy o definici svobody tisku

Prostor pro individuální interpretaci svobody tisku je zřetelný především ve třetím odstavci Paktu, kde je explicitně uvedeno, že deklarované právo může podléhat určitým zákonem stanoveným omezením nutným k zajištění respektování práv nebo pověsti jiných, k ochraně národní bezpečnosti atd. Napětí vzniká zejména při vymezování toho, kde končí ochrana národní bezpečnosti a veřejného pořádku nebo respektování práv druhého, a kde začíná ono základní právo jednotlivce, v konkrétním případě právo na svobodu tisku. S tím také souvisí nejednoznačný a subjektivně vnímaný vztah mezi svobodou projevu a etickou zodpovědností. Osobní přesvědčení o primátu etické žurnalistiky před čistě svobodnou vede mnoho autorů ke kritice obhajoby svobody tisku za každou cenu jako univerzální a primární hodnoty.³ Například John C. Merrill ve své práci *Dialektika žurnalistiky* píše o tom, že novinář potřebuje pracovat eticky, aby svou svobodu usměrňoval. Žurnalistická svoboda bez etiky je podle něj pro společnost stejně neúčinná jako pro člověka život bez mozku. (Merrill, 1989)

Zmíněné napětí se spolu s dalšími faktory odráží ve faktu, že nic jako všeobecně uznávaná definice svobody tisku neexistuje. Jednotlivá pojetí mají často negativní charakter a spíše se vymezují vůči tomu, co svobodný tisk není a co jej limituje či ohrožuje, než aby se pokoušela stanovovat, co jej vytváří. (Whitten-Woodring a Van Belle 2014) Na tento rozpor se soustředil Robert G. Piccard, který se pokusil rozlišit negativní (absence cenzury apod.) a pozitivní (možnosti přístupu občanů k médiím) svobodou tisku. (Becker a kol., 2007)

Z dalších mediálních vědců, kteří se v období po přijetí Paktu o definici pokusili, zaujal zvláště z dnešního pohledu už v šedesátých letech komplexností přístupu Ralph L. Lowenstein, který považuje za zcela svobodný tisk ten, který je nezávislý a má

³ Viz např. <http://www.psychologytoday.com/blog/the-scientific-fundamentalist/200804/freedom-the-press-may-not-necessarily-be-good-thing>. (Kanazawa, 2008)

absolutní prostor pro kritiku, s výjimkou minimálních zákonů proti nactiutrhání a obscenitě.(Becker a kol., 2007) Také u něj se už projevilo pozitivní a negativní pojetí. Tisk podle něj totiž dále nesmí podléhat ani autocenzuře. Média by neměla fungovat v rámci koncentrovaného vlastnictví a neměl by mít významné vedlejší ekonomické aktivity. Na ekonomické tlaky v mediální krajině logicky navazovali další experti, například Beata Rozumilowiczová, která považuje otázku po tom, kdo vlastní a ovládá média, za zásadní, máme-li rozhodnout, jestli jsou svobodná a nezávislá. Aby vůbec média mohla být svobodná, je podle ní zapotřebí všestranně vybudovaného systému ekonomických, ale i právních a sociálně-kulturních institucí.

Z příspěvků dalších autorů v oblasti zdůraznil například David Weaver absenci vládních i nevládních restrikcí médií a existenci podmínek zajišťujících šíření rozmanitých myšlenek a názorů širokým publikům. V pozdějších pracích na dané téma už Williamu A. Hachtenovi a dalším přestávalo stačit zdůraznění pouhých několika aspektů svobody tisku a navrhovali provázání tohoto ideálu s dalšími koncepty, jako je role médií ve vytváření národů, v ekonomickém rozvoji, v překonávání chudoby a v budování občanské společnosti. Nedlouho poté se součástí myšlenek o svobodě tisku stala i přímá participace veřejnosti na mediálních obsazích, což potvrzuje i pozdější definice Denise McQuaila, jenž postavil význam svobody, s níž pracují ve státě média, na stejnou úroveň s významem svobody občanů v přístupu k médiím.(Becker a kol., 2007)

Větvení konceptu do různých oblastí potvrzují také autorky předmluvy ke sborníku *Press Freedom and Pluralism in Europe*. Za konvenční definici svobody tisku považují akcentaci nezávislosti médií na státu a nepodléhání nátlaku vlády. Při zohlednění role médií v soudobých společnostech je však podle nich třeba mít zřetel i na dalších faktorech. Média by měla umožňovat občanům plnohodnotnou účast na demokratickém procesu, dávat prostor k formování názorů na základě informovanosti o politických, kulturních a společenských proměnách, a to je možné jedině tehdy, když nabízejí pluralistickou nabídku témat, myšlenek a pohledů. V tom je samozřejmě opět klíčová otázka přístupu občanů včetně veškerých menšin k mediálním obsahům. Svobodný tisk pak podle Czepekové, Hellwigové a Nowakové znamená také kvalitní žurnalistiku a vzdělávání nebo genderovou vyváženost apod.(Czepek a kol., 2009) Autorky tím ve snaze o co největší záběr při zkoumání aspektů svobody tisku pokračují od snahy zjistit, jestli mediální systém dovoluje co nejlepší participaci na

demokratickém uspořádání společnosti, k úvahám, jak skrze média zajistit, aby tato participace skutečně k co nejlepšímu demokratickému uspořádání vedla.

Je to logický důsledek toho, že svoboda tisku již není pro tradiční demokracie něčím neznámým a vzácným a do teoretických úvah vstupuje čím dál rozsáhlejší empirická zkušenost. To ale stále neznamená, že by se podstata konceptu díky navěšování dalších souvisejících oblastí zdatelně objasňovala. S tím, jak se jednotlivé teorie rozpínají do dalších poznávacích oblastí, a také s tím, jak nové technologie opakovaně umožňují zásadní růst mediálního trhu, je neustále zapotřebí se vracet k záchytným bodům v minulosti, které by objasnily, co vlastně čekali od tisku autoři, na které diskurs navazuje, a co naopak od médií očekává současná společnost. Zároveň opět platí, že ani v této otázce veřejnost není jednotná, a pokud přemýšlíme v celosvětovém měřítku, nic jako globální veřejnost neexistuje.

1.3 Problematické momenty v chápání svobody tisku

Komplikovanost myšlenky svobody tisku vyplývá z relativně dlouhé historie této ideje. Svobodný tisk byl zřejmě poprvé kodifikován na více místech takřka souběžně, jak již bylo výše uvedeno, během poslední čtvrtiny 18. století. V té době zastával tisk roli zprostředkovatele diskuse mezi relativně málo početnými společenskými elitami. Jeho svoboda tedy znamenala primárně ochranu malých rodinných podniků před státním narušováním této komunikační výměny omezené na určitý výsek společnosti a jako taková byla formulována univerzalisticky. V průběhu 19. a 20. století se však role tisku a později dalších médií zcela proměnila. Stala se z nich postupně média masová, tzv. čtvrtý stav či sedmá velmoc, síla schopná autonomně se podílet na zásadních společenských posunech.

Tuto historickou proměnu potvrzuje svou definicí svobody tisku také James Curran.(Becker a kol., 2007) Pokusil se zaměřit na zmíněný předstupeň otázky po definici svobody tisku, tedy jakou roli by vlastně v současnosti měla média zastávat. V západních společnostech našel dva pohledy. Liberální univerzalistická a historicky dlouhodobě platná perspektiva je podle něj taková, že média fungují jako nástroj ochrany jedince vůči státu. Svobodná média jsou tedy ta, která publikují či vysílají bez překážek. Slavko Splichal označil takovou konceptualizaci za racionalisticky osvícenskou, naplňující právo zveřejňovat a šířit informace a názory.(Splichal, 2002) Z pozdější perspektivy radikálně demokratické je však primárním úkolem médií

akceptovat svou roli autonomní síly a v návaznosti na to vyvažovat krize ve společnosti. Svobodný tisk je tedy ten, který je schopen nestranně zprostředkovávat interakce mezi společenskými skupinami. Splichal analogicky hovoří o konceptualizaci svobody tisku jako svobody reprezentace hlasu občanů a naplňování práva veřejnosti na informace. Curranem uvedené pohledy na roli médií ve světě a v návaznosti i na definování svobody tisku jsou samozřejmě pouze dva možné mezi mnoha dalšími. Oba navíc, stejně jako celý tento stručný a zjednodušený historický exkurs, vycházejí z kulturně specifického zaměření na problematiku.

Komplikovaný historický vývoj úlohy a vlivu médií ve společnosti totiž proběhl v mnoha různých obměnách v regionech po celém světě. Postavení myšlenky svobodného tisku do pozice jednoho ze stavebních kamenů liberalistické ideologie základních lidských práv a svobod je produktem euroatlantického politického prostoru. Ačkoliv tento prostor během 18. a 19. století do značné míry dominoval světovému uspořádání, v době před dekolonizací tato ideologie nebyla znatelně prosazována v periferiích, kde se po dekolonizaci vyvíjely svébytné veřejné struktury. Předpokládaný konsenzus na esenciální povaze svobody projevu a svobody tisku vyjádřený v Deklaraci je zase možné snadno zpochybnit tím, že od počátku působení OSN v roce 1945 v organizaci hrály dominantní roli USA. Deklaraci a následný Pakt je možné kritizovat jako dokumenty vycházející ze zájmů tohoto aktéra.

Jenifer Whitten-Woodringová a Douglas A. Van Belle se pokusili zjednodušeně vystihnout dva hlavní světové pohledy na roli médií ve společnosti, dokazující obtížnou přijatelnost myšlenky globálně platného pojetí svobody tisku. Západní konceptualizace role médií je podle nich taková, že by média měla nutit vládu k odpovědnosti, udržovat informovanost občanů o jakýchkoliv pochybeních vlády a o korupci, což zajistí preciznější vládnutí i lepší ekonomické podmínky pro rozvoj. Proti tomu ale stojí představa médií jako klíčového partnera vlády při snaze o upevnování míru a posilování ekonomického rozvoje. V tomto případě se od médií očekává, že budou zobrazovat vládu a její politiku v pozitivním světle a budou především předcházet nepokojům.(Whitten-Woodring a Van Belle, 2014) Jedná se o perspektivu, která se liší v odpovědi na otázku po tom, co potřebují lidé ve státě vědět, aby byli efektivními občany.(Price a kol., 2011) Příkladem druhého pohledu je nepokrytá provázanost médií a vlády třeba v Singapuru. Tento stát v jihovýchodní Asii udržuje prokazatelný ekonomický rozvoj a dobré životní podmínky obyvatel i přes nízká hodnocení

západních organizací v oblasti svobody tisku.⁴ Svobodu médií ve smyslu nezávislosti na státu tedy nelze považovat za základ prosperity. Tato ukázka rozličných postojů opět ilustruje skutečnost, že v každém světovém regionu se pohlíží na svobodu tisku jinak. To je problém, který lze skrze obecnou definici řešit jen velmi obtížně a každý, kdo s myšlenkou svobody tisku pracuje, by si jej měl být vědom.

Další problém pak představuje skutečnost, že veškeré tyto perspektivy stavějí na určité idealizaci role médií. Ani ve zcela utopické globální společnosti, kde by se veřejnost shodla na jednotném konceptu svobody tisku, by nebylo snadné tuto koncepci beze zbytku naplnit obsahem.

Pokud by například hypoteticky globální diskurs ovládla představa tisku coby nezávislého hlídacího psa demokracie, v této věci by panoval všeobecný konsenzus a odpovídalo by tomu institucionální uspořádání ve státech, znamenalo by to, že tisk bude svobodný a demokratizační ideál se naplní? Whitten-Woodringová a Van Belle hovoří o tom, že pokud vyžadujeme uspořádání společnosti s všestranným uznáním svobody tisku ve smyslu co nejmenší regulace, pak předpokládáme, že média budou dokonale vyváženě dodávat informace o všem veřejném, budou pluralisticky poskytovat hlas veřejnosti a budou ze své iniciativy a skrze bezvýhradnou akceptaci své demokratizační role provádět kvalitní investigativní žurnalistiku. To by představovalo v uvedené konstrukci již druhou utopickou představu, opomíjející zkušenosti z fungování médií v praxi.

Především během druhé poloviny dvacátého století se totiž významně proměnila organizační struktura mediálních podniků. Malé rodinné firmy nahradily velké korporace s vlastními zájmy, v některých případech i politickými. Vyvstává tak otázka, jestli takto strukturovaná média stále ještě mohou legitimně kritizovat mocenské elity, nebo jestli se vlastníci a vydavatelé sami stali součástí elit a skrze své podniky přispívají k udržování legitimizace společenské nerovnosti. Pokud je pravdou to druhé, přičemž minimálně hrozbu něčeho takového není možné vyloučit, autonomní zájmy mediálních korporací mohou vstupovat do rozporu se zájmy společnosti a představa svobodného tisku coby demokratizačního nástroje se rozpadá.(Wilkins a Clifford, 2009)

---

⁴ Velká newyorská konzultační společnost Mercer hodnotí Singapur jako město s vynikajícími podmínkami pro život, mezi asijskými městy jako vůbec nejlepší.(Mercer, 2014) Ekonomický rozvoj lze doložit alespoň dvojnásobným nárůstem ročního HDP v průběhu posledních deset let.(World bank, 2014)

Ve výčtu komplikovaných situací, které v souvislosti se snahou definovat centrální koncept svobody tisku vyvstávají, by se dalo pokračovat. Rostoucí napětí panuje například také ve vztahu k bezpečnostní politice, kdy v souvislosti s hrozbami terorismu některé vlády tlačí na dohled nad médii či na posílení ochrany citlivých dat. Poměrně rychle se dále velká část světa blíží stádiu, v němž budou hrát dominantní roli v komunikaci nová média, zcela nové způsoby interakcí a získávání informací skrze síť. (Praeli, 2010) V současnosti je svoboda Internetu coby nejpoužívanější sítě pojmem, který intenzivně hledá svůj obsah, a problémy vyvstávající v tomto procesu se v mnohém překrývají se všemi výše zmíněnými problémy svobody tisku. Internet je také výzvou pro vlády, aby prokázaly svůj úmysl svobodu tisku podporovat a udržovat. (Sussman, 2000) Nová média pak nabízejí jak příležitost větší informační svobody, tak na druhé straně různé možnosti manipulativních praktik a cenzury. (UNESCO, 2007) V některých zemích, kde je tradiční tisk perzekvován, představují nová média alternativní cestu k posílení svobody tisku. V jiných jsou nástrojem uzavírání občanů do informačních bublin. Také tuto oblast ještě čeká mnoho bádání a těžko předpokládat, že povedou k jednoznačnému definitivnímu vymezení toho, co svoboda médií znamená.

1.4 Shrnutí

Jakkoliv je téma svobody tisku frekventované a hojně prověřované, definovat s univerzální platností, jaké postavení by měla média ve státech mít a jak by měla pracovat, aby naplňovala označení „svobodná“, není možné hned z několika důvodů, z nichž jsou klíčové tři:

1. Zakotvení práva na svobodu tisku v mezinárodním právu (které bylo zde popsáno jen v úplných základech) je nutně otevřené interpretacím a ne všechny státy jej formou ratifikace Mezinárodního paktu o občanských a politických právech přijaly.

2. Většina států na světě v nějaké podobě oficiálně uznává svobodu tisku, existuje však mnoho specifických pojetí plynoucích ze zvláštních historicko-kulturně podmíněných pohledů a uspořádání společností.

3. Svoboda tisku se jako koncept v liberálním smyslu zrodila z revolucí 18. století v návaznosti na tehdejší roli médií ve společnosti. Ta se od té doby výrazně proměnila a nadále se v souvislosti s technologickým pokrokem posouvá. Koncepty je proto zapotřebí opětovně promýšlet.

Jakákoliv definice tedy vždy může být terčem oprávněné kritiky. Ani v případě, že považujeme svobodu tisku za nenahraditelný činitel v demokratizaci států (a pokud přijmeme demokratizaci států za cíl), stále není možné považovat jakoukoliv konceptualizaci za univerzální a nezpochybnitelnou. Se svobodou tisku je třeba pracovat spíše jako s významným neukončeným konstruktem demokratizujících se společností, který neustále reflektuje proměny médií. (Splichal, 2002) Proto je zapotřebí jej opětovně promýšlet, konkretizovat a tázat se, co všechno se svobodou tisku souvisí a co všechno ji ovlivňuje.

Pokud použijeme zjednodušené rozlišení dvou světových pohledů na roli médií, které načrtli Whitten-Woodringová a Van Belle, bude vycházet následující shrnutí toho, co by měl svobodný tisk zohledňovat, především z tzv. západní perspektivy. Přes snahu o co nejširší záběr a největší otevřenost je východiskem tohoto shrnutí hledání efektivních nástrojů pro liberální demokracii vytvářející pluralistickou společnost, v níž se každý jedinec může zapojit do mechanismů vládnutí.

Média by tedy v komplexní společnosti měla plnit především trojí úlohu. Za prvé by měla být „hlídacím psem demokracie“, dohlížitelem nad vykonáváním státní moci a kritikem neefektivního či zkorumpovaného vládnutí. Za druhé by média měla občanům a jednotlivým „subsystémům“ v rámci společnosti poskytovat prostor pro tematicky rozmanitou a pluralistickou debatu nad důležitými tématy a spoluvytvářet tak aktivní veřejnost, která má nástroj k sebezdokonalování a vyjadřování svých zájmů, a to také skrze zpřístupňování informací. Za třetí se média podílí na veřejné debatě nastolováním agendy, objevováním témat, jimž se dosud nedostávalo ve veřejném prostoru dostatečné pozornosti, a všestrannou reflexí plurality názorů a hodnot. (UNESCO, 2008) Tím vším by měla média napomáhat efektivnější ochraně základních práv a svobod jednotlivců, než jakou by mohla zajistit jakkoliv dobrá a schopná vláda elit bez veřejné kontroly.

Opět je třeba zdůraznit, že takovouto roli mohou média plnit pouze v určitém typu společností. Pro vymezení role médií a následně definování svobody tisku jsou klíčové strukturální (politické, ekonomické, historicko-kulturní, právní) podmínky té které společnosti. (Czepek a kol., 2009) Pokud hovoříme o rozvinuté moderní liberální demokracii s kvalitním a všeobecně dostupným vzdělávacím systémem, o svobodě tisku lze hovořit v případě, že:

- Právní rámec zajišťuje svobodu slova, právo na přístup k informacím a upravuje další oblasti mediálního práva tak, aby nebylo v rozporu mj. s následujícími body.
- Svoboda tisku je uplatňována tak, aby nedocházelo k:
  - Popření dalších základních lidských práv,
  - porušení etických standardů a
  - narušení národní bezpečnosti.
- Neexistuje cenzura a ani organizovaná autocenzura ve smyslu předcházení nepodloženým státním represím.
- Média jsou nezávislá na vládní, politické a ekonomické kontrole nebo kontrole zdrojů potřebných k jejich produkci a distribuci.
- Média jsou pluralistická, neexistují mediální monopoly, na trhu i na Internetu je všem relevantním skupinám dostupné největší možné množství periodik, magazínů, novin atd., které reflektují nejširší možný rozsah názorů v rámci společnosti,⁵ přinášejí veškeré možné relevantní informace pro její všestranný rozvoj a poskytují všem občanům prostor ke vstupu do veřejné debaty.
- Média a novináři pracují pluralisticky a profesionálně.
- Koncentrace vlastnictví neovlivňuje média v plnění své výše vymezené role ve společnosti, vlastnické struktury jsou transparentní.
- Novinářská činnost ve smyslu plnění výše vymezené role médií ve společnosti a poptávka po ní mezi příjemci mediálních sdělení je hlavním zdrojem příjmů médií.
- Novináři, bloggeři, spisovatelé, publicisté, další mediální pracovníci ani aktivisté nejsou kvůli svému působení vystaveni nátlaku ani hrozbám či nebezpečí napadení, obtěžování, zadržení či zatčení.⁶
- Stát zajišťuje transparentnost a přístupnost informací.
- Stát má v oblasti mediální i vzdělávací politiky nástroje k pružné a promyšlené reakci na technologické a další posuny na mediálním trhu v souladu s rolí médií ve společnosti a s výše uvedenými body.

---

⁵ Inspirací pro některé pasáže z tohoto bodu byly formulace z dvou deklarací přijatých na konferencích UNESCO ve Windhoeku a v Bělehradě.(UNESCO, 1991 a UNESCO, 2004)

⁶ Viz předchozí poznámku.

Uvedený přehled bodů, které by měly být naplněny, aby stát mohl mít plně svobodný tisk, představuje opět jakýsi nesplnitelný ideál. Zároveň si nedělá ambice úplnosti či definitivnosti. Něco takového ostatně při zkoumání toho, co je svoboda tisku, jak bylo výše zdůrazněno, ani není možné.

2. Měření a srovnávání svobody tisku ve světě

Přestože svobodný tisk není možné v celosvětovém měřítku univerzálně, přehledně a bez přílišných zjednodušení definovat, jeho myšlenka je zcela zásadní přinejmenším pro liberální demokracie, mezi něž se řadí velmi podstatná část světových států. Liberalismus se stal během druhé poloviny 20. století dominantní světovou ideologií. (Hoffman a Graham, 2006) Proto je nesporně důležité hledat hranice této svobody, odhalovat nedostatky uplatňování konceptu v konkrétních mediálních systémech a posilovat povědomí o roli svobodných médií ve společnosti.

Jedním z možných způsobů, jak toto prověřování svobody tisku uskutečňovat, je vytváření způsobů evaluace úrovně svobody tisku v jednotlivých státech světa, které může plnit hned několik funkcí. Kromě prostého srovnání států uskutečňovaného skrze žebříčky svobody tisku nabízí taková evaluace příležitost k rozsáhlému sběru dat, která mohou sloužit dalším výzkumům. Výstupy těchto ukazatelů svobody tisku upozorňují na problémy nesvobody a mohou posloužit jednotlivým státům jako podnět k zamyšlení nad dopady konkrétní politiky.

Je ale vůbec možné toto prověřování a porovnávání uskutečňovat opakovatelným ověřitelným způsobem, který by generoval validní závěry prezentovatelné s dostatečnou výpovědní hodnotou? Mnoho organizací na světě zastává názor, že to možné je, a některé z nich svou aktivitou významně ovlivňují debaty o svobodě tisku. Každá z těchto organizací se pak odlišným způsobem vyrovnává s překážkami, které nutně s úkolem hodnocení svobody tisku vyvstávají.

Tato kapitola se nejprve zaměří na obecné problémy evaluace svobody tisku, které do značné míry vycházejí z poznatků uvedených v kapitole předchozí. Následně budou představeny dvě přední organizace, jež se tímto měřením a srovnáváním zabývají. Jejich metody a výstupy budou důkladně analyzovány a podrobeny kritice. Z této analýzy by měly vyplynout konkrétní problémy měření a mezinárodního

srovnávání svobody tisku, a to také v návaznosti na další praxi evaluace svobody tisku prováděnou jinými organizacemi. Na závěr budou jako doplněk představeny možnosti sebereflexe, které by mohly napomoci zkoumaným organizacím posílit svůj mediální obraz, omezit možnosti kritiky své činnosti a dodat svým studiím na věrohodnosti.

2.1 Obecné problémy měření svobody tisku

Empirické analýzy svobody tisku mají poměrně dlouhou historii. Už v šedesátých letech se různí výzkumníci snažili zjistit souvislost mezi svobodou tisku a hospodářskou výkonností, gramotností nebo náboženskou tradicí.(Becker, 2007) Teprve později přišly pokusy o komparaci úrovně svobody tisku v celosvětovém měřítku. Podle Christiny Holtz-Bachové je přitom svoboda tisku konceptem odkazujícím k systémové úrovni fungování médií v daném regionu, a proto může jedině mezinárodní srovnání poukázat na to, jak je v kterém státě uplatňovaná.(Holtz-Bacha, 2004)

Komparace mediálních systémů, která by měla být základem při srovnávání úrovně svobody tisku, je však zatím nepřilíš rozvinutým odvětvím. Jedná se o velmi komplexní disciplínu. I pouhé srovnání dvou mediálních krajin vyžaduje vysokou kvalifikovanost výzkumníka.(Czepek a kol., 2009) Tím spíš jsou i metody organizací provádějících celosvětové srovnávání nutně nedokonalé. Navíc, jak píše Thomas B. Jabine a Richard P. Claude, jakkoliv zapáleně chce hodnotitel upozorňovat na ohrožování lidských práv v některém regionu, nepomůže mu to při prezentaci dat, která postrádají věrohodnost. Optimalizace metod by tedy měla vždy být prioritou ukazatelů.(Jabine a Claude, 1992)

Problémy prací o úrovni svobody tisku začínají už u samotného východiska (jak měla ukázat předcházející kapitola). Než se výzkumníci pustí do hodnocení a srovnávání, musí dostatečně jasně stanovit, co vlastně hodnotí a srovnávají. Pokud srovnávají prostě jen „svobodu tisku“, nemůže to nikomu, kdo by chtěl se závěry dále pracovat, stačit, protože pojetí svobody tisku je navázané na roli médií a ta přímo závisí na strukturálních podmínkách v každé společnosti. Mezinárodní srovnání tedy bez určité kontroverze a bez prostoru pro kritiku provádět nelze, lze jen minimalizovat možné nedostatky.

Ani v případě, že autoři jasně vymezí, co vlastně měří a srovnávají, není jednoduché se dobrat k jednoznačným dílčím, natož závěrečným výsledkům. Jestliže je obtížné specifikovat svobodu tisku teoreticky, převést posuzování její úrovně do řeči

čísel, tedy „měřit“ ji, je ještě obtížnější.(Hadenius a Teorell, 2005) Přicházejí na řadu omezení daná sociálněvědní povahou výzkumu a problém nedokonalého sběru dat. Dokonce ani u tak průzračného kritéria, jako je počet žurnalistů zabitých či uvězněných v souvislosti se svou prací, se údaje jednotlivých organizací neshodují.(Czepek a kol., 2009) Na základě jakých údajů potom relevantně a obhajitelně kvantifikovat konstrukty, jako je pluralita mediálního trhu? Dalším technickým nedostatkem je veliký rozsah zkoumaných dat a množství proměnných. Zajistit odpovídající počet odborníků a materiálů pro rigorózní evaluaci svobody tisku po celém světě je takřka nevládnutelné.

Vedle toho je také třeba sledovat prioritní cíle organizací, které srovnání provádějí. Jde jim o propagaci svobody tisku jako hodnoty, o kritiku společností, které selhávají ve svých demokratizačních snahách, nebo o devalvací států, které s liberálně demokratickými hodnotami nejsou zcela ztotožněny?

Už výše naznačeným problémem praxe srovnávání svobody tisku je univerzalizace. Představa svobodných – pouze ve smyslu na vládě nezávislých – médií jako součásti základních lidských práv a jako klíčového ideálu v posilování demokracie ve světě způsobuje, že bývá prostřednictvím kritiky v globálních žebříčkách prosazována i ve společnostech, které na to nemusí být po ekonomické, kulturní a politické stránce připraveny nebo se shodují na ideologii alternativní. Celosvětové žebříčky se jistě za určitou formu propagace svobody tisku považovat dají. Problémy při prosazování svobody tisku ve světě plynou z představy univerzální platnosti té či oné konceptualizace. Přitom neexistuje ani nic jako globálně platné pojetí svobody tisku, ani nic jako globální veřejnost, která by se na takovém pojetí mohla shodnout. Příkladem možného konfliktu je svobodný list Rolling Stone v Ugandě, který zveřejnil na svých stránkách seznam stovky homosexuálů s přímou výzvou k jejich popravě. (Whitten-Woodring a Van Belle, 2014) To příliš ideálu posilování demokracie neodpovídá.

Rozdíly mezi chápáním svobody tisku se dají vysledovat nejen mezi demokratickými a autoritářskými režimy, ale i mezi zavedenými demokraciemi.(Holtz-Bacha, 2004) Specifickým příkladem může být odlišné posuzování role soukromých a veřejnoprávních vysílatelů v Evropě a v Severní Americe. Zatímco v USA je více zakořeněna tradice soukromých vysílatelů a trh je brán jako nejlepší garant mediální nezávislosti, v zemích západní Evropy je běžnější částečné propojení s nějakou formou veřejného vlastnictví či veřejné kontroly a čistě svobodný neregulovaný trh je považován spíše za nebezpečí pro svobodu médií.(Burgess, 2010) Ani západní Evropa

jako kategorie nemusí postačit, a třeba ani klasifikace mediálních systémů podle Daniela C. Hallina a Paola Manciniho neposkytuje dostatek styčných bodů, které by umožnily snadno definovat svobodu tisku pro danou oblast.⁷ I v jednotlivých státech se totiž systém podpory rozmanitosti a svobody médií a s tím spjatá struktura vysílatelů a vydavatelů liší a měření toho, co je při informování občanů efektivnější, je opět diskutabilní. (Holtz-Bacha, 2004)

Jednotlivá pojetí zároveň pracují s určitou mírou idealizace, zatímco praxe přináší v každé jedinečné situaci specifické nástrahy. Tou nejmarkantnější je v současných západních společnostech koncentrace vlastnictví, která činí z mediálních podniků až příliš silné aktéry na to, aby mohly bez střetu zájmů plnit roli zprostředkovatele demokratizačního procesu.

Otázka střetu zájmů může samozřejmě vyvstávat i u organizací, které se hodnocení svobody tisku věnují. Aby mohly své poslání naplňovat co nejkvalitněji, nutně musí spolupracovat s dalšími organizacemi a musí si udržovat sítě kontaktů a spolupracovníků po celém světě, u nichž není snadné zajistit nezávislost, stejně jako je obtížné nepodléhat tlakům vlád na úrovni řízení. Přesto se o to, stejně jako média, která prověřují, musí stále pokoušet.

2.2 Freedom House

Pravděpodobně nejznámějším a určitě nejdéle působícím aktérem zabývajícím se měřením a srovnáváním svobody tisku napříč státy po celém světě je americká nevládní organizace Freedom House. Sama sebe charakterizuje jako „*nezávislé kontrolní uskupení zasvěcené šíření svobody po světě.*“ (Freedom House, 2014b)

Své zaměření staví na (vlastními statistikami dokládaném) faktu, že „*více než dvě miliardy lidí na světě žijí pod vládou, která je utiskuje.*“ Freedom House se proto vymezuje proti hrozbám demokracii a chce pomáhat občanům v uplatňování jejich základních práv na politické a občanské svobody. Uskupení vidí možnost pro toto uplatňování pouze v demokratických právních státech, které plně uznávají právo na svobodu projevu, sdružování, náboženského vyznání a zajišťují respektování práv

---

⁷ Rozdělení mediálních systémů v euroatlantickém prostoru na polarizovaně pluralitní, demokraticko-korporativní a zkoumání tří geografických oblastí, v nichž mají státy tendence přiklánět se k některé z těchto kategorií v knize *Systémy médií v postmoderním světě.* (Hallin a Mancini, 2008)

minorit. Mezi činnosti organizace spadají analýzy, reaktivní i autonomní vstupování do veřejné debaty.

Freedom House vyzývá státy ideologicky spřízněné s USA k důraznému odmítnutí útlaku a autoritářských režimů a podporuje aktivisty v boji za „demokratickou změnu“ a v nátlaku na nedemokratické vlády, aby přijaly odpovědnost.

V řídicím výboru organizace jsou demokratičtí, republikánští i nezávislí veřejní činitelé, zástupci z byznysu, někdejší vládní představitelé, akademici i žurnalisté, kteří se shodují na zásadním významu globální propagace demokracie a lidských práv pro zahraničněpolitické zájmy USA a pro mezinárodní mír.

Důležitá je i otázka financování. Freedom House získává většinu prostředků na svůj provoz z federálních grantů vlády USA.(Freedom House 2014c) Příjmy má i od vlád jiných zemí. Organizace sice dodržuje zásadu, že ji mohou financovat pouze vlády států, které sama považuje za svobodné (Burgess, 2010), to ovšem v očích vlád kritizovaných států jako důkaz nezávislosti působit nemůže. Aby organizace zajistila svou nezávislost konkrétně při hodnocení nazvaném Freedom of the Press, odmítá přímé financování zastřešujícího projektu od jakékoliv vlády a snaží se jej provozovat pouze na základě příspěvků ze soukromých nadací či od jednotlivců. V letech 2009 a 2010 však byla přinucena kvůli krizi rozpočtu přijmout peníze od U. S. National Endowment for Democracy (NED), což je organizace financovaná přímo vládou USA.(Schneider, 2014)

Z více než sedmdesátileté historie uskupení je zajímavé, že jej od počátku tvořily významné politické osobnosti, jako představitelka demokratické strany, předsedkyně výboru schvalujícího Všeobecnou deklaraci lidských práv a první dáma Eleanor Rooseveltová, či uznávaný právník a republikánský kandidát na prezidenta Wendell Willkie. Původně se organizace formovala v reakci na hrozbu nacismu, později převzal roli jejího hlavního oponenta komunismus. K agendě ale později přibyla i domácí témata jako odpor k mccarthismu či podpora hnutí za rasovou emancipaci.(Freedom House, 2014d)

V roce 1973 vyšla poprvé vlajková publikace organizace nazvaná Freedom in the World, shrnující výsledky globálního výzkumu hodnotícího politická práva a občanské svobody. Později organizace začala vydávat také další hodnotící publikace, mezi nimi v roce 1980 přehled, jemuž se věnují následující řádky.

2.2.1 Freedom of the Press

Nápad vytvořit nástroj hodnotící svobodu tisku vznikl z úspěchu mapy svobody ve světě, kterou Freedom House užívá k popularizaci svého měření shrnutého v publikaci Freedom in the World. Organizace se rozhodla vytvořit mapu, která bude postihovat užší problém svobody tisku. (Schneider, 2014)

Vydáváním žebříčku Freedom of the Press organizace podle svých slov monitoruje hrozby nezávislosti médií. Státní restrikce vůči médiím navíc Freedom House považuje za signál, s nímž se často pojí narušování také dalších demokratických institucí. Podle posledních zjištění ukazatel Freedom of the Press vypovídá o tom, že pouze 14 % světové populace žije v zemích se svobodným tiskem.

Při svém hodnocení vychází Freedom House z článku 19 Deklarace a obecně z přesvědčení, že „*svobodný tisk hraje klíčovou roli v udržování zdravé demokracie, (...) přispívá k dobrému vládnutí a ekonomickému rozvoji.*“ (Freedom House 2014a) Skrze článek 19 jsou také členské státy OSN zavázány k doktríně podpory svobodného tisku. Popřít tuto doktrínu znamená podle Freedom House odmítnout univerzalitu informační svobody, tedy základního lidského práva. Tvůrci ukazatele dle svých slov uznávají kulturní odlišnosti nebo možnost nedostatečného ekonomického rozvoje, tedy faktory, které mohou mít vliv na specifika mediálního trhu a mohou způsobovat omezení objemu zpravodajství v rámci daného regionu. Neuznávají je však jako podpůrné argumenty omlouvající centralizovanou kontrolu zpravodajských obsahů a informací.

Za cíl žebříčku lze označit vytvoření přehledu jednotlivých prostředí, ve kterých média působí, a posouzení stupně rozmanitosti zpráv a informací přístupných veřejnosti.

Ukazatel shromažďuje údaje o co největším množství světových států (za rok 2013 jich bylo 197,⁸ Valné shromáždění OSN čítá 193 států). (OSN, 2005c) Děje se tak prostřednictvím dotazníků, které vyplňují experti na danou oblast. Data jsou zpracovávána do zpráv o jednotlivých oblastech a do číselného hodnocení pro každý stát, které je navíc ve zvláštní eseji ke každému státu vyloženo. Hodnocení se pak pohybuje na škále od 0 do 100, kde 0 je nejlepší výsledek pro svobodu tisku. Zároveň je státům přiděleno jedno ze tří označení ve znění „*Free*“ (hodnocení 0–30), „*Partly Free*“ (31–60), nebo „*Not Free*“ (61–100).

⁸ Ročníky v názvech hodnocení odpovídají v případě reportů od Freedom House vždy letopočtu vydání a jednotlivá vydání hodnotí vždy předchozí kalendářní rok. Zpráva nazvaná Freedom of the Press 2014 tedy „měří“ svobodu tisku za rok 2013.

Číselného hodnocení se Freedom House dobírá vrstevnatým analyzováním a prověřováním dotazníků, které provádějí týmy regionálních expertů a akademiků. Hodnocení probíhá na základě sběru informací individuálně u jednotlivých států, konzultování těchto informací s lokálními odborníky, vládními i nevládními organizacemi a srovnání výsledků s dalšími daty z různých zdrojů mj. také od dalších členů mezinárodního sdružení nevládních organizací zabývajících se svobodou projevu, nazvaného IFEX (International Freedom of Expression Exchange). (Becker a kol., 2007)

Každý zkoumaný stát má přiděleného jednoho odborníka, který hodnotí jednotlivé oblasti svobody tisku v dotazníku. Každé jednotlivé ohodnocení je poté přezkoumáno skupinou analytiků, mediálních pracovníků a odborníků přímo a také na základě komparace v rámci regionálních expertních schůzek. Hodnocení je také porovnáváno s výsledky předchozího roku a jakékoliv velké proměny jsou opětovně intenzivně přezkoumány. Následují ještě hodnocení napříč regiony, aby byla zajištěna porovnatelnost zjištění a konsistentní přístup.

V ohledu metodiky se Freedom House snaží přistupovat ke změnám velice citlivě, aby bylo možné uskutečňovat srovnávání mezi jednotlivými ročníky hodnocení. Dotazník, který za posledních několik let nedoznal žádných změn a z něhož vycházelo také hodnocení za rok 2013, se skládá z 23 otázek, které dohromady obsahují 132 jednotlivých indikátorů, rozdělených do tří širokých kategorií.

První kategorií je právní prostředí. Otázky, z nichž může vyplynout celkem až 30 negativních bodů pro zkoumané státy, míří na zákonný a regulační rámec, který ovlivňuje mediální obsahy a tendence vlády zasahovat do jejich vytváření. Druhá zahrnuje povahu politického prostředí (až 40 bodů), tedy stupeň politického nátlaku na zpravodajská média a politické kontroly nad mediálními obsahy. Třetí kategorie zkoumá ekonomické prostředí (opět 30 bodů), v němž média fungují a jež ovlivňuje přístup k informacím. (Freedom House, 2014e) Celkově se však dá říct, že se kategorie hodně překrývají.⁹

Freedom House pak v rámci prezentace závěrů hodnocení poskytuje také pohled na výsledky každého zkoumaného státu v jednotlivých kategoriích. (Schneider, 2014) K tomu přidává hodnocení všech jednotlivých států ve stručných článcích. Marketingově vděčným doplňkem jsou tradiční mapy svobody tisku ve světě.

---

⁹ Jednotlivé otázky z šetření pro ukazatel Freedom of the Press 2014 lze najít zde: <https://www.freedomhouse.org/report/freedom-press-2014/methodology#.VKiJf9KG-WV>.

Vedle žebříčku Freedom of the Press pracuje Freedom House ještě od roku 2009 na ukazateli nazvaném Freedom on the Net. Toto shrnutí zatím nehodnotí ani zdaleka tak rozsáhlé množství států jako projekt Freedom of the Press, nicméně snaží se reagovat na soudobé trendy v komunikaci.

2.2.2 Kritika metodiky

Jaké jsou nejzřetelnější a nejpálčivější problémy postupu, který využívá organizace Freedom House při svém hodnocení, a jakým aspektům svobody tisku tento výzkum nevěnuje pozornost?

Prvním a základním nedostatkem je nedostatečná péče o interpretaci výchozího konceptu. Freedom House uznává, že výzkum je založen na univerzálních kritériích. To je pochopitelné, protože jinak by transparentní srovnání nebylo ani možné. Přesto by bylo zapotřebí tato kritéria důkladně vyložit, a to se navenek organizaci nedaří. Ve výkladu k metodologii si vystačí s konstatováním, že všechny státy jsou zavázány k doktríně článku 19 Deklarace. *„Popřít tuto doktrínu znamená popřít univerzalitu základního lidského práva na svobodu informací,“* uvádí výklad a dále se tím, co znamená svoboda informací nebo tisku nezabývá. (Freedom House, 2014e) Čím vágněji je přitom svoboda tisku definovaná, tím hůře se odpovídá na jednotlivé otázky, natož aby bylo možné závěry v návaznosti kvantifikovat. (Whitten-Woodring a Van Belle, 2014)

Problém se konkrétně týká například následujících otázek v dotazníku: *„Obsahuje ústava části, které deklarují svobodu slova a tisku?“* V návaznosti pak: *„Brání soudní moc implementaci zákonů vytvářených k podpoře těchto svobod?“* U takových otázek závisí jen na daném respondentovi, jak vnímá, co všechno pod svobodu slova a tisku spadá, co všechno jsou zákony vytvářené k jejich podpoře a jak vnímá práci soudnictví v této oblasti. Vedle toho jistě každý respondent přistupuje k dotazníku s jinou mírou odpovědnosti a používá k jeho vyplnění jiný objem dat. V ideálním případě by bylo zapotřebí, aby byl respondent expertem na oblast mediální i právní, a pokud jím je, těžko bude stejně fundovaný také v dalších oblastech potřebných pro další části dotazníku. Tyto problémy vyvstávají už jen při srovnání dvou ze sedmi podotázek k první z dvaceti tří zkoumaných oblastí. Zdůrazněny jsou ještě faktem, že pro Freedom House hodnotí prostřednictvím dotazníku každý stát pouze jeden expert, někteří hodnotí více států naráz. (Schneider, 2014)

Dopad problému je zmírněn zmíněným několikastupňovým procesem evaluace. Opakované přehodnocení závěrů ale také vytváří prostor pro tendenční přístup a (třeba i nezamýšlené) promítání předsudků do výsledků, z čehož je organizace někdy obviňována.(UN, 2001) Související otázkou je také samotné vytváření dotazníků. Úzký okruh autorů z podobného prostředí při jeho formulaci vychází z určité zkušenosti, kterou by okruh autorů z jiného prostředí jistě rozporoval, stejně jako nelze přesně definovat, proč jsou některé otázky za více bodů než jiné. Dá se také říct, že autoři dotazníků, respondenti i experti, kteří se podílí na přehodnocení, jsou všichni do nějaké míry spjatí se specifickým prostředím, určitému předsudku tedy není možné se úplně vyhnout. Vzhledem k objemu financí, které organizace jako taková čerpá z federálních grantů USA, nelze brát obvinění ze zaujatosti výzkumu na lehkou váhu.

Za nedostatek výzkumného dotazníku lze považovat už to, že se během posledních několika let nezměnil. Pro organizaci Freedom House je důležité udržovat kontinuitu, aby zůstala zachována relevance srovnávání mezi jednotlivými ročníky výzkumu. Vzhledem k rychlému rozvoji mediálního prostředí by však dávalo smysl dělat úpravy v souvislosti s tím, jak se možné významy svobody tisku proměňují. Do mediální oblasti čím dál více vstupují nové formy zpravodajství i publicistiky, formáty, v nichž se prolíná role novináře a čtenáře, autora a uživatele. Tento proces Freedom House v šetření téměř nezohledňuje. Kompenzuje sice nedostatečné zapojení svobody nových médií prováděním dalšího výzkumu Freedom on the Net, to ale neznamená, že by bylo možné složité aspekty svobody na Internetu a související témata, která nabývají na významu, bez dalšího vysvětlení v šetření nazvaném Freedom of the Press jednoduše ignorovat.

Z důležitých momentů svobody tisku, které jsou vymezeny ve shrnutí první kapitoly, dotazník jen velmi málo postihuje otázku plurality mediálních titulů a obsahů a opomíjí téma mediální politiky státu a toho, jestli vláda má nějaké nástroje k udržování svobody tisku i v technologicky se rozvíjející společnosti. Freedom House dále neprověřuje přístup novinářů a jejich profesionalitu, která je nutná k naplnění svobody tisku ve smyslu zajištění dobrého nakládání s nezávislostí. Organizace se spíše soustředí na to, jestli novináři ve státě fungují ve svobodných podmínkách umožňujících kvalitní žurnalistiku. Dá se ovšem počítat s tím, že pokud nebude žurnalistika kvalitní, nebude ani dostatek argumentů pro důraznou ochranu její svobody. Proto může být nedostatkem také to, že dotazník nesleduje úroveň vzdělávání novinářů. To, jak stát ve

vzdělávací politice pečuje o nástroje své kritiky, může sloužit jako dobrý ukazatel svobody ve státě obecně. Naposled pak dotazník zcela opomíjí otázku etiky, která také úzce souvisí s kvalitou žurnalistiky. Platí tedy podobná námitka a podobné argumenty.

2.3 Reporters sans frontières – Reportéři bez hranic

Další globálně známou organizací, jejíž hodnocení svobody tisku ve světě je asi nejlépe porovnatelné s žebříčkem Freedom of the Press, jsou Reportéři bez hranic (dále RSF),¹⁰ jejichž plný název nese ještě podtitul či hlavní logo ve znění „*Za svobodu informací*“.

Sama sebe vidí tato nezisková organizace jako „jednu z předních nezávislých organizací zasvěcených posilování a obraně svobody informací (...), která dennodenně usiluje o hájení svobodného tisku v každém koutě světa.“ (RSF, 2014a)

Při své práci vychází z přesvědčení, že svoboda slova a informací vždy bude na světě svobodou nejdůležitější. Obhajoba tohoto stanoviska se soustředí na křiklavé projevy nesvobody ve světě (masakry, dětští vojáci, mučení atd.) a na myšlenku, že bez svobodných žurnalistů není možné těmto projevům předcházet. Za další východiska pro svoji činnost považují ideu svobody informací jako základ jakékoliv demokracie a fakt, že téměř polovině světové populace je stále odpráána. Zajímavé je, že ačkoliv RSF stejně jako Freedom House zakládají své snahy na článku 19 Deklarace, nevyjadřují to explicitně v žádném svém aktuálním materiálu.¹¹

RSF se zaměřují na celosvětový monitoring událostí spojených se svobodou tisku a zároveň na monitoring událostí spojených s online žurnalistikou. V návaznosti na to také vydávají tiskové zprávy a zasílají protestní dopisy proti porušením principů svobody slova a informací. (RSF, 2013a) Zvláštní pozornost věnují ještě dvěma dalším oblastem. První je boj proti internetové cenzuře a nová média. (RSF, 2013b) Druhou je podpora žurnalistům v nebezpečných oblastech včetně poskytování materiálů, financí, dokonce i psychologické pomoci. (RSF, 2013c)

Uskupení založili roku 1985 ve francouzském Montpellieru čtyři novináři. Jako ve Francii registrovaná nezisková organizace působí RSF od roku 1995 a brzy se z ní stala organizace mezinárodní, s konzultačním statutem při OSN. Spolupráce s OSN byla krátkodobě pozastavena v roce 2003 kvůli protestům RSF, které zasáhly do aktu

¹⁰ Zkratka francouzského názvu, dalším často užívaným názvem je anglický Reporters Without Borders.

¹¹ Poznatek uvádí B. L. Becker (Becker a kol., 2012) a dále je potvrzen touto analýzou.

inaugurace Libye jako předsedající země Komise pro lidská práva OSN (dnes pod názvem Rada pro lidská práva). (Britannica, 2014) Nebyla to jediná kontroverzní akce, kterou organizace výrazně promluvila do veřejného dění. Nejvýrazněji se asi ukázali RSF veřejnosti v roce 2008, když narušili průběh ceremoniálu zapalování olympijské pochodně před hrami v Pekingu a také dalšími akcemi spojenými s těmito hrami. Navíc se organizace angažuje poměrně útočnými akcemi vycházejícími z přesvědčení o univerzalitě svobody Internetu, jako je vytváření tzv. mirror sites, kopií webových stránek, které jsou ohrožené vládními restrikcemi.

Oficiální materiály RSF udávají, že 75 % příjmů organizace pochází především z prodeje fotografických alb, dalších publikací, které připravuje, a dále z příspěvků soukromých a korporátních aktérů. Z veřejných zdrojů, mezi nimiž jsou třeba granty Francouzské rozvojové agentury (AFD) či dotace z programů Evropské komise, pochází zhruba 17 % příjmů.

Roku 2004 byla v New Yorku založena americká větev organizace Reporters Without Borders-USA, o rok později se přesunula do Washingtonu D. C. Toto navázání na washingtonské elity mohlo způsobit oslabení role RSF jako evropské protiváhy k práci organizace Freedom House při vytváření žebříčku svobody tisku. Mezinárodní sekretariát nicméně sídlí v Paříži a pobočky má organizace v dalších sedmi evropských státech a v Tunisu. Organizaci spravuje mezinárodní shromáždění, které tvoří zástupci ze všech poboček, a správní rada, v níž zasedá 25 guvernérů volených členy organizace. Správní rada volí řídicí výkonný výbor. (Schneider, 2014)

Organizace byla mnohokrát kritizována za svou angažovanost proti nesvobodě v některých regionech nebo za to, že slouží jako nástroj propagandy Evropské unie.¹² Dalším zdrojem kontroverzí mohou být obvinění z nepřiznáváného financování vládou USA.¹³

---

¹² Viz např. texty o údajně lživé kampani vůči Venezuele http://axisoflogic.com/artman/publish/Article_56162.shtml, (Lamrani, 2009a) Kubě <http://www.globalresearch.ca/reporters-without-borders-lies-about-cuba/14202>, (Lamrani, 2009b) a dohady o postoji k EU <http://www.worldpoliticsreview.com/articles/1312/the-reporters-without-borders-press-freedom-index-independent-assessment-or-eu-propaganda-part-i>. (Rosenthal, 2007)

¹³ Viz <http://www.counterpunch.org/2005/05/17/reporters-without-borders-unmasked/>. (Barahona, 2005).

2.3.1 World Press Freedom Index

Svůj žebříček svobody tisku s anglickým názvem World Press Freedom Index vydali RSF poprvé v roce 2002.¹⁴ Průzkum byl prováděn už dříve pro vnitřní potřeby organizace, veřejným se však stal až v tomto roce poté, co se o něj začala zajímat média. (Burgess, 2010) Podle publikace z roku 2014 (formulace se rok od roku částečně mění) je v něm měřena úroveň svobody informací v jednotlivých zemích. Žebříček by měl „odrážet stupeň svobody prostředí, ve kterém se novináři, média a uživatelé Internetu pohybují v každé zemi, a snahy orgánů moci respektovat tuto svobodu a respekt jí zajistit.“ (RSF, 2014b, s. 2) Zpráva z roku 2014 se konkrétně ohrazuje proti chápání ukazatele World Press Freedom Index jako ukazatele kvality médií v hodnocených zemích.

Sběr dat probíhá převážně skrze dotazník zasílaný 18 partnerským organizacím a sítí zhruba 150 korespondentů, mezi nimiž jsou novináři, výzkumníci, právníci i aktivisté, všichni žijící v zemi, kterou hodnotí. Tyto dotazníky by měly zajistit obtížně kvantifikovatelná data, jako je stupeň autocenzury, transparentnost vládního rozhodování apod. Z každého státu dostávají RSF v průměru tři až čtyři vyplněné dotazníky, tento počet je výrazně nižší v některých afrických zemích než v zemích Evropských. (Schneider, 2014) Kvantitativní data, jako je například počet napadených novinářů, jsou od roku 2012 zajišťována personálem RSF.

To souvisí s faktem, že při vytváření žebříčku z roku 2013 došlo k výrazné změně hodnocení, která vedla k připodobnění rozsahu výzkumu i výstupů k výstupům organizace Freedom House. Také RSF již hodnotí státy na škále od 0 do 100, přičemž opět platí, že čím nižší číslo stát obdrží, tím vyšší úroveň svobody tisku v něm byla „naměřena“.

Závěrečné hodnocení každého státu je pro výstup z roku 2014 výsledkem poměrně komplikovaného propočtu, v němž je zahrnuto sedm kritérií: Pluralismus (míra zastoupení různých názorů v médiích), nezávislost médií (na orgánech moci), prostředí a autocenzura, legislativní rámec, transparentnost (institucí a procedur ovlivňujících mediální produkci), infrastruktura (kvalita infrastruktury produkce zpráv a informací) a

¹⁴ RSF vydávali v letech 2002-2010 každoročně vždy v závěrečných měsících zprávy, které nesly v názvech letopočty odpovídající rokům, během nichž byla pro tato vydání sbírána data. Následovalo hodnocení nazvané World Press Freedom Index 2011-2012, které se věnovalo datům za rok 2011. K údajům z let následujících se již, stejně jako u hodnocení Freedom of the Press od Freedom House, přičítá v názvu hodnotících zpráv vždy jeden rok. World Press Freedom Index 2013 tedy hodnotí data za rok 2012 atd.

stupeň násilí vůči žurnalistům. Každé z těchto kritérií je pro danou zemi kvantifikováno na škále od 0 do 100. Finální skóre je vypočítáno vzorcem, který dává největší váhu pluralismu, druhou největší poté stupni násilí, menší váhu mají výsledky, kterých stát dosáhne v kategoriích nezávislosti, prostředí a právního rámce a nejméně je zohledněna transparentnost a infrastruktura. Kromě toho mají výrazně rozličnou váhu také jednotlivé otázky v rámci těchto kategorií.

Silnou stránkou RSF je globální charakter jejich publikace. Výzkumný dotazník je dostupný ve dvaceti jazycích, finální zpráva k žebříčku v šesti. Vedle World Press Freedom Indexu se věnuje organizace svobodě tisku také v dalších publikacích. Závěry výzkumu shrnuje podobně jako Freedom House v mapě světové svobody tisku, byť neuvádí přesný postup při vybarvování políček v několika odstínech, takže se jedná spíš o grafický doplněk žebříčku. Dále organizace vypracovává ukazatel celkové svobody tisku ve světě pro snadné sledování úrovně v globálním měřítku. Na jednotlivé případy násilí vůči novinářům poukazuje Press Freedom Barometer, což je statistika zveřejněná na internetových stránkách organizace. Navíc RSF zveřejňují seznamy „predátorů svobody informací“, „informačních hrdinů“ a udržují přehled „nepřátel Internetu“.¹⁵

2.3.2 Kritika metodiky

RSF mají východiska svého šetření alespoň navenek ještě méně vyjasněná než Freedom House. Zatímco namátkou v roce 2009 měřil World Press Freedom Index „stav svobody tisku na světě“ (RSF, 2009a), za rok 2011 to už byl „stav svobody médií ve světě“ (RSF, 2012a) a naposledy ve vydání z ledna 2014 už „úroveň informační svobody ve 180 zemích“ (RSF, 2014b). To, že by měl ukazatel „odrážet stupeň svobody prostředí, ve kterém se novináři (...) pohybují atd.“ (viz výše), je formulace téměř shodná pro všechny ročníky od prvního vydání, nicméně o moc více informací o definici svobody tisku, médií, informací či novinářů v podání této organizace při interpretaci nepřináší. V rámci širšího kontextu pak RSF vykládají svobodu tisku jako svobodu, která jediná má moc zastavit všemožné bezpráví páchané po světě, což je jako definice ještě méně využitelná formulace.

Jednoznačně pak v porovnání s výzkumem organizace Freedom House i v tomto případě stále platí problémy, jako je také z anonymity plynoucí zpochybnitelná kvalifikovanost respondentů nebo inherentní subjektivita a kulturní předsudek při

¹⁵ Všechny informace o těchto projektech jsou dostupné přes internetové stránky RSF <http://rsf.org/>.

vytváření metodiky a formulaci dotazníků. Prvek subjektivity při vyplňování dotazníků jednotlivými respondenty je omezen jejich větším počtem. To však neplatí plošně u všech států. Navíc RSF nezajišťují proces zpětné evaluace a meziregionálního porovnávání, který by nedokonale vyplněné dotazníky usměrnil.

Při zaměření přímo na dotazníkové šetření lze spatřit značný rozdíl mezi tím, jak RSF chápali a měřili svobodu tisku před rokem 2012 a po něm.¹⁶ Ještě v dotazníku z šetření za rok 2011 převažují otázky na přímé útoky či restrikce vůči médiím a novinářům a jsou pouze doplněny otázkami na mediální trh, legislativu, další možné tlaky na novináře a na nová média. (RSF, 2012b) World Press Freedom Index 2013 již kritérium ataků na novináře zahrnuje jako zvláštní kategorii mimo dotazník, která může mít v celkovém hodnocení maximálně 20% váhu.

Proměny dotazníku mohou být chápány i jako slabina vzhledem k tomu, že komplikují meziroční srovnávání výsledků. Komplexnost a rozsáhlost nové formy dotazování a propracovaný transparentní systém výpočtu finálního hodnocení se však zdají oproti trochu neprůhlednému systému organizace Freedom House u RSF jako krok dopředu, ačkoliv stále není zcela zřejmé, jak jsou jednotlivé položky v dotazníku kvantifikovány a převáděny do šesti jednotlivě hodnocených kategorií. Obsáhlost dotazníků lze také považovat za dvousečnou zbraň, která sice dovoluje organizaci postihnout více souvisejících problémů, ale naopak může způsobit ještě větší kvalifikační nároky na respondenta, u něhož navíc hrozí, že bude odpovídat na některé otázky pečlivěji než na jiné. Výjimečně jsou některé otázky opravdu těžko postihnutelné i pro skutečného experta.¹⁷

Z oblastí, které shrnuje první kapitola této práce jako klíčové pro svobodu tisku, se RSF vůbec nezaměřují na mediální politiku státu. Fakt, že ani jedna zkoumaná organizace nezohledňuje aktivní roli státu v této oblasti veřejné politiky, může být způsoben problematičností odlišení toho, jaká státní mediální politika je ještě v zájmu svobody tisku a jaká už narušuje nezávislost médií. Potvrzuje se tedy idealizovaná povaha vymezených kritérií. Z ostatních bodů se však RSF v nějaké míře zabývají

¹⁶ Dotazníky pro šetření z roku 2012 a z roku 2014 jsou v anglickém jazyce dostupné zde: http://en.rsf.org/IMG/pdf/criteria_for_compiling_the_2011-2012_press_freedom_index.pdf; <http://rsf.org/index/qEN.html>.

¹⁷ Příkladem může být otázka E15 ve znění: „*Když je novinář zatčen, je informován o vznesených obviněních a má přístup ke spisu?*“ Pokud respondent sám nemonitoruje tento problém zvláštními průzkumy, těžko může na škále „*vždy-téměř vždy-většinou-výjimečně-nikdy*“ kvalifikovaně odpovědět. Viz <http://rsf.org/index/qEN.html>. (RSF, 2013d)

všemi. To platí včetně zohlednění médií jako platformy pro veřejnou debatu a hodnocení kvality vzdělávání novinářů. Silně zdůrazňují pluralismus, například i v přístupu k novinářskému povolání. Zcela neopomíjejí ani související otázku etiky žurnalistiky. V porovnání s šetřením organizace Freedom House vyniká, že celou jednu sekci s jedenácti otázkami věnují RSF Internetu.

V mnoha otázkách pak dotazník shrnutí z první kapitoly dalece překračuje, když zohledňuje třeba přístup zahraničních novinářů k akreditacím, specifika chování médií během voleb nebo regionální zvláštnosti v rámci mediální krajiny. Ačkoliv navíc stejně jako Freedom House také RSF zdůrazňují, že neměří kvalitu médií, není to tak úplně přesné. Otázky zaměřené na tzv. hate speech, na uplatňování presumpce nevinny atd. směřují k tomu, že pouze kvalitní a etická žurnalistika je hodnocena jako svobodná.

2.4 Praktické problémy měření svobody tisku ve světě

Když v Taiwanu v roce 2009 opozice kritizovala vládní politiku, jako argument použila pokles o jedenáct pozic v šetření Freedom House. Žebříčky svobody tisku od Freedom House i RSF zasáhly ve stejném roce také do debaty Evropského parlamentu o způsobu odsouzení politiky Silvia Berlusconiho. O tři roky dříve stačil pokles Německa o pět pozic k tomu, aby se ukazatel RSF stal municí opozice v politickém boji. (Becker a kol., 2012) Zpravodajská média v Arménii a Ázerbájdžánu se navzájem díky těmto žebříčkům opakovaně usvědčují z nízké kvality. (Burgess, 2010) A když vydání World Press Freedom Index 2014 odsunulo USA o 14 příček níže, okamžitě to posílilo mediální tlak zprostředkovaně i na prezidenta Baracka Obamu.¹⁸

Tento namátkový přehled událostí z různých koutů světa by měl poukázat na to, jak významnou politickou úlohu mohou žebříčky svobody tisku sehrávat, aniž by se přitom více brala v potaz jejich diskutabilní metodika a role. Další kapitolou je samozřejmě ohromný vliv v akademické oblasti. Data od Freedom House používá k výzkumům o vývoji demokracií apod. velké množství politických a společenských vědců, často i bez patřičného zamyšlení nad nedokonalými způsoby jejich získávání.

Vyskytly se samozřejmě případy, kdy byly metodika a postupy hodnotících organizací podrobeny kritice, a to ze strany politickovědních institucí, vlád i médií. Mezi základními výtkami zaznívají již zmíněné obecné problémy, jako je nevyhnutelná

¹⁸ Viz např. článek http://www.huffingtonpost.com/2014/02/12/us-press-freedom-index-2014_n_4773101.html. (Mirkinson, 2014)

subjektivita hodnotitelů a v ní zahrnutý předsudek plynoucí z kvalifikačních a metodologických nedostatků. Freedom House je obvykle kritizován za proamerickou perspektivu, RSF jsou od svého rozvětvení do Severní Ameriky osočováni jak z proamerického, tak z proevropského pohledu. V krajním případě bývají organizace považovány až za zbraně západních vlád.(Burgess, 2010) Přitom se nedá říci, že by například USA či Francie dosahovaly v žebříčcích vynikajících výsledků. Nejlepším umístěním USA za posledních pět let v žebříčku World Press Freedom Index je 20. místo (za rok 2011 se propadly dokonce na 47. pozici), v hodnocení Freedom of the Press je to místo 23. Nejlepšími výsledky Francie jsou 37. resp. 33. pozice.

Výše zmíněným protichůdným obviněním také ubírá na síle pohled na srovnání jejich závěrů, které provedli Lee B. Becker a spol. Došli k závěru, že ukazatele jsou si spíše podobné a neprodukují výrazně rozdílná hodnocení.(Becker a kol., 2012) Korelace byla i v době před změnou metodiky žebříčku RSF vysoká.(Becker a kol., 2007)

Ačkoliv může být odsouzení žebříčků jako tendenčních jednostranné, zároveň je nesporné, že oba ukazatele svým důrazem na celosvětové srovnávání pracují ve prospěch západní liberálně demokratické ideologie individuálních práv a svobod. Tím se ani popisované organizace netají. Mýlit se však mohou (jak bylo výše vysvětleno) v předpokladu, že není možné se na problém dívat více způsoby, když svoboda tisku skrze mezinárodní právo platí všude.(Burgess, 2010) Jejich dotazníky jednoznačně ukazují na místy velice subjektivní interpretaci článků 19 Deklarace i Paktu, reflektující vývoj v západních průmyslových státech.

Pokud přijmeme tezi, že žebříčky protěžují západní pohled na problematiku, dá se i vzhledem k postavení „mateřských zemí“ organizací USA a Francie vyjít z toho, že tak dělají plošně po celém světě beze snahy zvýhodnit jednotlivé státy, a jejich výstupy tedy mají nějakou vypovídací hodnotu. Přesto jde o jeden z mnoha výrazných momentů, kvůli nimž je třeba k výsledkům měření přistupovat obezřetně.

Dalším problémem plynoucím z praxe dvou sledovaných organizací je otázka, zda postačuje monitorování a hodnocení prostředí pro všestranně svobodnou žurnalistiku, nebo zda je také zapotřebí hodnotit kvalitu mediálních obsahů, v závislosti na ní zpětně prověřovat, zda prostředí skutečně je natolik přívětivé, a v návaznosti na to dále zjišťovat, zda média v daném prostředí dostatečně stimulují informovanou veřejnost.(Price a kol., 2011) Tím by evaluace svobody tisku pokročila k oblastem, jako

je mediální gramotnost a působení na lidský rozvoj, což se může zdát mimo možnosti prováděných šetření, ovšem otázkou je, co organizace měří, když nezahrnují tyto proměnné, a zda má prosté zhodnocení úrovně podmínek nějaký využitelný přínos.

2.5 Alternativní ukazatele svobody tisku ve světě

Na některé aspekty zmíněných problémů, vyplývajících z praxe průzkumů dvou výše probíraných organizací, se pokoušejí reagovat jiná uskupení, která se sběrem dat za účelem podpory svobody tisku zabývají. Ve světě jich působí více než stovka, každé však přistupuje k problému trochu odlišně. (Becker a kol., 2007) Následující řádky se tedy zaměří na ty relativně významné, které svými postupy nějakým způsobem kompenzují slabiny šetření od Freedom House a RSF.

Metodologické nedostatky plynoucí z příliš těžko postižitelného tématu, jímž je svoboda tisku, se snaží odstranit zaměřením na specifickou oblast ve svých pravidelných zprávách nezisková organizace Committee to Protect Journalists (CPJ). Považuje se za nezávislou organizaci, která celosvětově šíří svobodu tisku (CPJ, 2014), ovšem zaměřuje se na obtížněji zpochybnitelnou činnost, která se podobá dřívějšímu měření RSF. CPJ sleduje jednotlivé případy útoků proti svobodě tisku v podobě přímých ohrožení novinářů při jejich práci. Nesnaží se kvantifikovat souhrnnou úroveň svobody tisku a za měření tedy lze považovat pouze ono posuzování jednotlivých případů a kvalitativní analýzu podmínek médií. Odpadají tím problémy spojené s kvantifikací a neprůhlednou metodikou, výstupy měření CPJ jsou ale nevyužitelné pro navazující výzkumy, které chtějí pracovat s jedním číslem vyjadřujícím svobodu tisku či se srovnáním úrovně v jednotlivých zemích.

Na problém univerzalizace reagují některé evaluace, které se jednoduše soustředěněji zabývají menším geografickým prostorem a pokoušejí se zohledňovat kulturní specifika dané oblasti. Nadace Friedricha Eberta (Friedrich Ebert Stiftung) provádí za tímto účelem měření nazvaná African, Asian a Balkan Media Barometer. Soustředí se vždy na užší okruh států. V každém z nich se v určitém (zhruba dvou až tříletém) intervalu schází expertní panel, který projednává témata svobody tisku. Následuje mezistátní setkání expertů. Pro každou oblast jsou určena specifická kritéria. Jednotlivá setkání jsou moderována nezávislým odborníkem a výsledky diskusí jsou prezentovány v podobě velmi podrobných hodnocení mediální svobody v jednotlivých státech. V konfrontaci názorů jednotlivých expertů by mělo dojít k eliminaci

subjektivity, nicméně forma diskusních panelů může přinášet jiné problémy, jako je jednostranné zaměření a manipulovatelnost ve vzájemné interakci.(Czepek a kol., 2009)

Proti univerzalizaci se zaměřil také průzkum Nadace Konráda Adenauera (Konrad-Adenauer-Stiftung) nazvaný Media and Democracy Report. Ten zacílil na nižší počet států, které prověřil skrze polootevřený dotazník expertům. Zde tedy opět vystává problém subjektivity respondentů. Úroveň svobody tisku pak také prověřuje UNESCO, které k evaluaci přistupuje na žádost zkoumaného státu ve velmi detailním a náročném šetření. V tomto případě logicky odpadá možnost mezinárodního srovnání, nástroj je zaměřen spíše k navržení řešení pro zkvalitnění mediálního prostředí.(Burgess, 2010)

Na problém evaluace kvality médií a informovanosti veřejnosti se pokouší reagovat každoroční Media Sustainability Index od neziskové organizace International Research & Exchanges Board (IREX). Tento ukazatel se snaží vystihnout změny mediálních systémů. Předmět svého měření popisuje IREX jako schopnost médií hrát roli čtvrtého stavu, což podle organizace znamená titulní udržitelnost.(IREX, 2014) Organizace prověřuje tento aspekt u 80 států v jihovýchodní Evropě a v západní a střední Asii. Mezi pěti kritérii udržitelnosti IREX uvádí také „kvalitu a profesionální úroveň“ žurnalistiky, „ověřitelné a objektivní zprávy“ nebo „dobře řízené mediální podniky“. Důraz na kvalitativní prvky mediálních systémů je opět vykoupěn obtížnou kvantifikovatelností dat, o jejichž hodnocení se organizace pokouší.

Je tedy zřejmé, že ani alternativy na poli prověřování svobody médií nejsou dokonalé a do budoucna je třeba pracovat na zlepšování a zdokonalování v mnoha oblastech, pokud si chtějí různé ukazatele obhájit svou existenci. Jak ale uvádí Jonathan Becker, více organizací (a více pohledů na měření) aspoň přitahuje větší světovou pozornost ke komplikovanému a důležitému problému.(Becker, 2003) Ten navíc nemůže být vyřešen jednou provždy ideálním nástrojem k posuzování svobody tisku a proto je pozornost tématu, která si vyžádá zdokonalování dosavadních evaluací, velmi žádoucí.

Projekt neziskové organizace NED,¹⁹ financované převážně kongresem USA, nazvaný Centrum pro mezinárodní podporu médií (Center for International Media Assistance – CIMA) nalezl šest doporučení pro pokrok v evaluaci měření tisku. Jsou

---

¹⁹ National Endowment for Democracy – soukromá nezisková nadace zasvěcená růstu a posilování demokratických institucí po celém světě a financovaná Kongresem USA.(NED, 2014)

mezi nimi požadavky na zdokonalení technické stránky, větší transparentnost, zajištění adekvátní finanční podpory z vhodných zdrojů atd.(Burgess, 2010) Nezmiňuje však problém, kterým se zabývá Monroe E. Price. Ten říká, že výzva k sebezdokonalování není jen na straně organizací, které hodnotí, ale i na straně těch, kteří se studii pracují, aby je používali odpovídajícím způsobem.(Price a kol., 2011)

Následující řádky se zaměří na to, zda dvě blíže zkoumané organizace poskytují dostatek informací k tomu, aby mohly být jejich studie patřičně kriticky reflektovány a správně využívány. Jak tato práce do tohoto momentu potvrzovala, měřit svobodu tisku ve světě dokonale a bez kontroverze zřejmě není možné. Je ale pravděpodobné, že lze najít ve studiích a ve formulacích jejich závěrů místa, jejichž lepší uchopení by mohlo přinést žebříčkům svobody tisku větší důvěryhodnost.

2.6 Sebereflexe organizací měřících svobodu tisku

Jonathan Becker ve svém textu k reflexi studií hodnotících svobodu tisku nejprve cituje globální síť mediálních pracovníků IPI,²⁰ která uvádí, že mnoho vlád nerozumí roli médií ve společnosti. Becker tuto tezi rozporuje a tvrdí, že nedemokratičtí političtí lídři roli médií naopak rozumí dobře a nepodporují jejich svobodu proto, že ji vnímají jako hrozbu, která by mohla přinést problémy jejich autoritářským režimům.

At' už platí první, nebo druhé, organizace, které se věnují svobodě tisku, by se v zájmu eliminace prostoru pro kritiku jejich činnosti měly pokoušet o co nejpreciznější komunikaci svých východisek, postojů i (vynucených či z podstaty společenskovedního výzkumu plynoucích) nedostatků svých metod.

Pokud by se sledovaným organizacím podařilo srozumitelně prezentovat vizi svobody tisku ve světě, otevřenou kulturním specifickým a podmíněnou otevřeným postojem k ideologické stránce věci, poskytly by jednak model role médií ve společnosti, který by vlády států mohly přijmout či odmítnout, a jednak silné argumenty vnitřní opozici vůči autoritativním režimům. A pokud by předběhly své oponenty otevřenou sebekritikou prezentovanou jako hledání prostoru k vlastnímu zlepšování, působila by jejich činnost důvěryhodněji a nevedla by ke kontroverzím v navazujícím výzkumu.

---

²⁰ International Press Institute – organizace, jejímž cílem je podpora a obrana svobody tisku, ochrana svobody vyjadřování, posilování svobodného toku zpráv a informací a zlepšení žurnalistických praktik. (IPI, 2014)

Z výše uvedených poznatků vyplývá, jak potřebné i problematické evaluace svobody tisku jsou. Organizacím, které se této náročné činnosti věnují a zasahují tak do veřejného dění podobně jako jakýkoliv jiný „tisk“, by mohlo v ohledu důvěryhodnosti pomoci reagovat na tuto skutečnost prostřednictvím zdokonalení své prezentace trojím způsobem:

1. V rámci svých publikací by se měly snažit předcházet výtkám v oblastech, které samy u médií považují za známky nesvobody, jako je upírání informací relevantních pro příjemce jejich obsahů v podobě nedostatečného informačního servisu či netransparentnosti financování.

2. Měly by se pokoušet o poskytování co nejúplnějších informací o svých výzkumech, pokud mají mít skutečně takový vliv na vlády, nevládní organizace i akademickou obec, jaký Freedom House i RSF proklamují. Transparentnost výzkumu a dokonalá argumentace k jeho provádění mohla napomoci vyvracet obvinění z předpojatosti a skrytých motivů organizací. Především závěry RSF, které se ani nepokoušejí vysvětlovat jednotlivé posuny v žebříčcích s výjimkou těch nejkřiklavějších, by se měly více soustředit na prezentaci také dílčích zjištění. To vše platí i pro případ, že by žebříčky svobody tisku, jak naznačují někteří autoři, byly důležité pouze jako marketingové nástroje.²¹ Nejlepším marketingem by totiž v akademickém a odborném prostředí měla být metodologická preciznost a otevřenost výzkumu. Konkrétně by tedy měly mít dokonale formulované myšlenkové východisko své práce (včetně role médií ve společnosti), definovaný předmět svého bádání (svobodu tisku), otevřeně vyslovenou primární motivaci ke své aktivitě a následně zcela transparentně popsany postup evaluace.

3. V neposlední řadě by organizace měly při prezentaci nejnovějších výsledků svých žebříčků věnovat nějaký prostor sebekritice, reflexi nedostatků měření a plánům na další zdokonalování. Konkrétně tedy pro Freedom House i RSF platí, že by se měly ve svých materiálech dotknout následujících problémů:

a. Omezenost jednostranného pohledu na problematiku role médií ve společnosti a definici svobody tisku, podmíněného historicko-kulturním vývojem ve specifické oblasti.

---

²¹ Viz např. práce Laury Schneider, (Schneider, 2014, s. 51) či Markuse Behmera.(Behmer, 2009, s. 32).

b. Omezenost aplikovatelnosti jednostranné koncepce svobody tisku ve společnostech s odlišnými strukturálními podmínkami.

c. Nedokonalost vědeckých postupů, metodiky, inherentní subjektivita, diskutabilnost kvantifikace kvalitativních dat, nedostatek prostředků k rozsáhlejšímu výzkumu a zapojení většího množství expertů.

d. Nevyhnutelnost určitého tlaku a vlivu prostředí, v nichž žebříčky vznikají.

Ohledně transparentnosti financování platí, že RSF poskytují přehlednější data, která navíc ukazují uspokojivější fakta. Organizace není zdaleka tolik závislá na veřejných zdrojích jako konkurenční Freedom House, která navíc poskytuje veřejnosti méně propracovaný přehled zdrojů příjmů.

Pro obě organizace platí, že v podstatě selhávají v bodech 2 a 3. Stopové množství sebekritiky je přítomné jen ve výkladu k metodologii u ukazatele Freedom of the Press od Freedom House. Organizace uznává prvek subjektivity, zároveň ale považuje zdůrazňování odborného přístupu, vyváženosti a nestrannosti za dostatečnou odpověď na tuto výzkumnou nedokonalost. Univerzální charakter Deklarace považuje za odpověď na výtky vůči nedostatečnému zohlednění rozmanitosti strukturálních podmínek v hodnocených státech. Přesto organizace ve svých materiálech věnuje uznání důležitosti kulturních a ekonomických předpokladů ve svých materiálech aspoň nějaký prostor a částečně kompenzuje univerzalizaci v rámci svých zpráv k jednotlivým státům. Freedom House navíc nepřímou uznává vliv zájmů zahraniční politiky USA skrze personální obsazení řídicího výboru, což je velmi důležitá veřejně dostupná informace.

V oblasti transparentnosti zůstávají hlavními nedostatky u obou organizací slabé definice východisek, svobody tisku jako takové (definice neexistují, pouze vyplývají z jejich propagace a činnosti) a nepředhánějí se ani v obhajování svých záměrů, které jsou podloženy v obou případech jen tím, co organizace považují za správné v návaznosti na mezinárodní právo lidských práv. Co se týče metodiky, dá se říct, že organizace poskytují důkladný přehled svých postupů, RSF jsou v tomto ještě o něco napřed, Freedom House zatím některé procedury nechává zastřené, mohou tedy být snáze terčem kritiky.

Ve všech bodech tedy je prostor pro zlepšování, které by mohlo vést k lepší informovanosti „uživatelů“ obou ukazatelů svobody tisku i ke zmenšení prostoru pro kritiku organizací.

3. Svoboda tisku v České republice podle organizací a jejich ukazatelů

Pokud má tato práce dále dospět k hodnocení toho, jak česká média informují o zkoumaných neziskových organizacích a jejich ukazatelích, jeví se vhodným krokem doplnit také kapitulu, která ukáže, jak si podle těchto organizací Česká republika v oblasti svobody tisku vede, a dále zmíní, v čem je toto prostředí z hlediska tématu specifické. Pokud by totiž ČR v žebříčcích zaostávala za tzv. vyspělými státy, reálně by hrozilo nebezpečí, že budou média při zveřejňování výsledků rezervovanější, kritičtější a předmětem sdělovaných obsahů by mohla být více třeba obhajoba špatných výsledků ze strany vládních představitelů než nezávislá analýza.

Následující text se tedy nejprve bude věnovat tomu, co o ČR a svobodě tisku v ní vypovídají dva zkoumané ukazatele. Pro tento rozbor budou klíčovými zjištění šetření Freedom of the Press a World Press Freedom Index od roku 2002 do současnosti.²² Na základě analýzy a shrnutí poznatků o možných problémech a nedostatcích měření specificky v liberálních demokraciích budou dále vyvozena dvě východiska pro obsahovou analýzu. Prvním z nich je odpověď na otázku, do jaké míry mohou být ukazatele pro ČR relevantní. Druhým pak ověření faktu, zda jsou média v ČR dostatečně nezávislá na to, aby byla schopna nejen o výsledcích těchto šetření objektivně informovat.

3.1 Česká republika podle ukazatele *Freedom of the Press*

Od vzniku samostatné České republiky považuje Freedom House tisk v tomto státě v rámci rozdělení světových států do tří skupin za svobodný. Skóre, kterého stát během posledních dvou dekad dosahoval, se po celou dobu pohybovalo mezi čísly 18 a 25, což je mezi „svobodnými státy“ rozmezí spíše slabší a blíží se státům „částečně svobodným“. Horní hranice 25 byla „naměřena“ pouze jednou, bylo tomu tak v roce

²² Všechny podklady pro tuto analýzu byly dostupné k 7. 12. 2014 na internetových stránkách organizací Freedom House (<https://freedomhouse.org/>) a Reporters Sans Frontières (<http://en.rsfi.org/>).

2002 za rok předchozí. Nejvyšší počet bodů odpovídající nejhorší situaci byl udělen v kategorii právního prostředí. V rámci zprávy k příslušnému roku jsou však nejvíce zdůrazňovány politické tlaky na nezávislá média, nezdravé působení na veřejnoprávní média a snaha politiků o žaloby za nactiutrhání. V daném roce se například tehdejší premiér Zeman ostře pustil do týdeníku Respekt a vyhrožoval zastavením jeho vydávání.²³

V dalších letech se hodnocení od Freedom House postupně zlepšovalo až k nejlepší hodnotě 18 za roky 2006–2009. Následovalo opět zhoršení o jeden bod za léta 2010–2012 a z dosud posledního měření za rok 2013 vyšla úroveň kvantifikovaná číslem 20.

Relativní srovnání ve světě dává dohromady jiný obrázek. V roce 2004 byla ještě svoboda tisku v ČR hodnocena jako 50. nejlepší na světě, o dva roky později již 35. a v roce 2008 patřila státu 25. pozice. Na této úrovni pak s odchylkou maximálně dvou pozic figurovala ČR až doposud, včetně zatím posledního měření za rok 2013.

Pohled na výsledky v jednotlivých kategoriích ukazuje na výrazné zlepšení v kategorii právního prostředí a naopak zhoršení v oblasti politického prostředí. (Freedom House, 2014f) Nedá se ale říci, že by tomu odpovídala kritika v reportech z jednotlivých let. Co se týče právního rámce, dochází Freedom House ve všech letech v podstatě ke shodnému konstatování, že ústavní pořádek státu zaručuje právo na svobodu projevu, ale jsou přítomna také omezení v podobě zákazu projevu, který může ohrozit národní bezpečnost, individuální práva, veřejné zdraví, morálku, nebo který by evokoval rasovou, etnickou, či nacionální nesnášenlivost. Stejně tak s železnou pravidelností zprávy zmiňují zákonné prostředky proti nactiutrhání. Výsledky v dané kategorii pak jako by naznačovaly, že dříve byla tato omezení pro hodnotící organizaci většími překážkami ve svobodě tisku než později, ovšem pod právní oblast spadá v dotazníku Freedom of the Press také právní praxe a v té se mohla dle soudu hodnotitelů situace výrazně zlepšit. Jak uvádí zpráva za rok 2013, žalob za nactiutrhání je minimum a případné tresty jsou pouze podmíněné.

Z dalších problémů zmiňují hlášení zvláště obavy z úpadku kvality a důkladnosti zpravodajství, což se vyskytuje v každém výročním textu od roku 2006. Organizace

²³ Článek Respektu posléze shrnul zahraniční reakce na tento incident. Slova předsedy vlády zaujaly tisk po celém světě. Viz <http://respekt.ihned.cz/c1-36125740-debilove-z-prahy-proti-predsedovi-vlady>. (Respekt, 2001)

Freedom House tuto hrozbu místy spojovala s přemírou zahraničního vlastnictví médií, která způsobuje menší angažovanost vlastníků, slabší roli médií jako strážce demokracie a větší orientaci na zisk a v důsledku také bulvarizaci. V souvislosti s tím zmiňovala v dalších letech také problém financování médií a ekonomické krize jako hrozby pro udržitelnost kritické schopnosti. O jeden bod bylo v posledním roce zhoršeno hodnocení týkající se ekonomického prostředí zřejmě v souvislosti s akvizicemi Andreje Babiše a Daniela Křetínského s Patrikem Tkáčem na mediálním trhu, které, jak zpráva Freedom House uvádí, znamenaly nárůst hrozeb plynoucích z koncentrace vlastnictví.

Jiným pozoruhodným zjištěním je, že zatímco v roce 2004 zpráva k hodnocení uváděla slabý vliv regulačních institucí a velkou moc politických stran a zájmů osobností z byznysu nad médii, od roku 2011 uznává za hodnou zmínky roli Syndikátu českých novinářů při konzultacích se soudci. Zprávy dále zmiňovaly v jednotlivých letech také problém nevhodného zobrazování romské minority v médiích či zásah vojenských policejních sil v České televizi. To vše jsou důležité momenty, které mohly mít vliv na zhoršení nebo negativní kompenzaci zlepšení celkové úrovně svobody tisku.

Zajímavé je, že se v době oslabení financování Freedom House po začátku ekonomické krize organizace uchýlila k úspoře i na každoročním zpravování o změnách a úrovni svobody tisku v jednotlivých zemích. Z let 2009 a 2010 tedy nejsou k hodnocení dostupné žádné závěry. Už zpráva z roku 2008 v podstatě nepřinesla nic nového oproti textu z roku 2007. Zarazí také, že právě v těchto čtyřech letech bylo hodnocení včetně vyčíslení jednotlivých kategorií vždy zcela totožné. Přitom zrovna v roce 2009 byl v ČR přijat tzv. náhubkový zákon, široce diskutovaná a silně kritizovaná norma, která výrazně upřednostnila právo na ochranu osobnosti před právem na svobodu informací. Freedom House však stačil zohlednit ve svých reportech až zmírnění této normy z roku 2011.²⁴

3.2 Česká republika podle ukazatele *World Press Freedom*

Index

Reportéři bez hranic zveřejňují svá srovnávání od roku 2002 a doposud vícekrát zásadně změnili svou metodiku. Porovnávání jednotlivých číselných hodnocení v průběhu let by tedy v tomto případě nemělo valný smysl a nevedlo by k představě o

²⁴ Náhubkovým zákonem byla označována norma č. 52/2009 Sb. Šlo o novelizaci tzv. trestního řádu v oblasti informování o trestním řízení a o zúčastněných osobách.

proměnách ve svobodě tisku. Současný postup hodnocení byl touto organizací prozatím uplatněn jen dvakrát, za rok 2012 naměřili RSF České republice hodnotu 10.17, o rok později 10.07. Bude tedy třeba postupovat pouze na základě relativního srovnání v závislosti na pozicích ostatních zemí.

Od roku 2002 zažila podle žebříčku World Press Freedom Index ČR v oblasti svobody tisku v závislosti na zbytku světa poměrně velké proměny. V prvním roce byla úroveň této svobody až 41. na světě. ČR se tak umístila například za Itálií, Bulharskem, Uruguayí či Namibií. Hned o rok později se vyšvihla na 12. příčku mj. před Rakousko či Slovinsko, vzápětí opět poklesla na 19. Následovala doposud nejlepší umístění v letech 2005 a 2006, kdy byla ČR po 9. místě dokonce 5. před Norskem, Švýcarskem či Estonskem. Následoval opětovný pokles, mírný nárůst a stabilizace vyjádřené postupně 14., 16., 24., 23., 14., 16. a naposledy 13. pozicí.

Reporty k jednotlivým ročníkům bohužel nenabízejí žádné vysvětlení těchto výkyvů. Není proto jasné, ve kterých kritériích se ČR průběžně zlepšovala či zhoršovala, a to ani pro rok 2004, kdy se RSF pokusili o zvláštní srovnávání napříč jednotlivými kontinenty.

Určitým vodítkem k mizernému skóre, jež přisoudila organizace ČR hned při svém prvním publikovaném měření, může být tisková zpráva z července roku 2002, informující o zatčení čtyř lidí za plánování vraždy novinářky Sabiny Slonkové. (RSF, 2002) Novinářka pracovala na kauze spojené s českým ministerstvem zahraničí. Generální ředitel RSF v reakci na to požadoval v dopise tehdejšímu předsedovi vlády Stanislavu Grossovi, aby neunikl trestu žádný viník bez ohledu na jeho postavení. „Česká republika se musí pevně obrátit zády k praktikám stále běžným v Rusku a někdejších Sovětském svazu,“ stálo údajně v tomto dopise. Není překvapivé, že pro RSF, kteří se zabývali tehdy také v rámci měření úrovně svobody tisku především přímými hrozbami a útoky na novináře, mohla být tato událost při hodnocení klíčová. Ostatně také v hodnocení Freedom House stouply body nesvobody v oblasti politického prostředí z 5 na 10 v roce, ve kterém report tuto událost zmiňuje, ačkoliv je jím až report za rok 2003.

Podobně také další tiskové zprávy týkající se hrozeb svobody tisku v ČR datem odpovídají rokům, kdy došlo k žebříčkovému poklesu státu. Pád z 12. na 19. místo přišel ve stejném roce, jako zpráva o násilném útoku na novináře Tomáše

Němečka.(RSF, 2004) Z 16. na 24. pozici se ČR propadla v roce, kdy RSF informovali o tzv. náhubkovém zákonu (RSF, 2009b) a o odsouzení Sabiny Slonkové za „ochranu svých zdrojů“. (RSF, 2009c) U poslední zprávy, kterou dosud RSF přímo k ČR vydali, se jako u jediné naopak tato souvislost nepotvrdila. V roce, kdy došlo k zásahu vojenské policie v ČR, došlo naopak k zlepšení postavení ČR v žebříčku.

Tato inkonsistence zřejmě nejvíce ukazuje na prostý fakt, že World Press Freedom Index doposud spíše hledal svou tvář a jeho výsledky je tak nutné brát s určitou rezervou. Obecně se však vzhledem k počtu hodnocených zemí, příčkám, na nichž se ČR umísťuje, a k množství událostí, které doposud vzbudily pozornost RSF, dá říci, že organizace považuje tisk v zemi za svobodný. Obecně také obvykle žebříček od RSF řadí ČR výš než žebříček od Freedom House.

3.3 Relevance ukazatelů pro Českou republiku a možnosti jejich kritické reflexe v médiích

Jak ukázaly předchozí kapitoly, nepřesnější či nejpřínosnější výsledky hodnocení úrovně svobody tisku by mohlo přinést individuální komplexní zaměření na mediální systémy v jednotlivých státech. Tím by sice kvůli náročnosti podobného výzkumu odpadla možnost komparace většího počtu států, ale bylo by možné patřičně zohlednit strukturální podmínky a v návaznosti na to vymezit, co vlastně pro konkrétní případ svoboda tisku znamená a v čem pro ni spočívají největší hrozby.

Do jaké míry tedy mohou být vhodné pro zkoumání svobody tisku v České republice dva zkoumané univerzalistické ukazatele a v čem mohou být relativně největší slabiny jejich přístupu?

Pokud považujeme za problém obou indexů jejich „západní“ pojmání role médií ve společnosti, pro ČR by neměla z této perspektivy plynoucí konceptualizace svobody tisku představovat problém. Stejně jako sledované dvě organizace nemají otevřeně vyjasněné, co pro ně svoboda tisku představuje, ani u českého mediálního systému se nedá jednoznačně vypořádat příklon k některému z dlouhodobě se vyvíjejících modelů a mísí se zde různé vlivy plynoucí z velmi ostře se měnícího historického vývoje fungování médií. Na obecnější rovině však před 25 lety nesporně došlo ke zřetelnému příklonu k liberalismu a k akcentaci lidských práv ve všech oblastech

veřejného života posílenému mj. také vstupem do EU,²⁵ což se odráží v ústavním pořádku, právním rámci i v rétorice veřejných aktérů. Tato akcentace koresponduje s přiznanou orientací organizací Freedom House i RSF.

Implikací tohoto souladu je ale jedna potenciální hrozba relevance. Ukazatele svobody tisku by měly zastávat alarmující úlohu, měly by upozorňovat na nedostatky v daných zemích a zesilovat povědomí o problematice. U ČR se přitom pravidelně dají očekávat relativně dobré výsledky hodnocení úrovně svobody tisku. Velmi pravděpodobně se každý rok najde velké množství států, které nemají liberální principy zakořeněny, a tudíž se zřejmě umístí v žebříčku až za ČR. Alarmující efekt proto nebude tak hlasitý ani v případě, že dojde k určitému zhoršení situace. Ačkoliv například v roce 2010 hlásal hlavní titulek u zprávy k ukazateli RSF úpadek svobody tisku v Evropě, v převážné většině případů platí, že liberální demokracie nikdy nebudou natolik kritizovány, aby to vzbudilo opravdu zásadní pozornost. Přitom Evropa (a samozřejmě i ČR) v oblasti svobody tisku jistě má mnoho co zlepšovat.

Dalším možným nedostatkem je to, že ukazatele jen v omezené míře hodnotí kvalitu médií. V zemi s československou historickou zkušeností se náplň práce a kýžené ctnosti profesionálního novináře poměrně často měnily. V současné době se s obtížemi navazuje na mnoho desítek let starou žurnalistickou tradici, spíše však dominují zahraniční vlivy a chybí kontinuita vývoje. Otázka kvality informování občanů tu proto může být závažnější pro vymezení svobody tisku jakožto základu pro liberálně demokratický rozvoj společnosti než v zavedených západních demokraciích, kde se při existenci patřičného právního a společenského rámce dá kvalitní žurnalistika spíše očekávat.

Specificky pro ČR dále platí, že se jedná o malý postkomunistický stát s relativně drobným mediálním trhem. V takových státech lze obecně pozorovat hrozbu monopolizace na mediálních trzích a závislost toku informací na malém množství stále mocnějších aktérů. Následně mohou sílit tendence k zajišťování plurality médií skrze vládní regulace, které bojují se snahami o deregulaci a posílení nezávislosti médií na státu vzhledem ke zkušenosti s masivními restrikcemi z nedávného komunistického

---

²⁵ Lisabonská smlouva posílila závazek členských států k dodržování lidských práv a k uznávání demokracie jako jedné z hlavních hodnot. Právo na svobodu slova je jedním z těch, která jsou nyní závazná pro Unii i její členské státy. (Harris, 2013)

období. Takovou zvláštnost a rostoucí význam spojených hrozeb univerzalistické hodnocení těžko může patřičně odrážet.

Jinak ale je možné shrnout, že nějakou vypovídací hodnotu zkoumané ukazatele svobody tisku pro ČR, stejně jako pro další liberální demokracie včetně těch s výrazně delší tradicí, určitě mají. Ačkoliv u států, mezi něž ČR patří, vyvstávají spíše problémy, jako je odposlouchávání telefonických hovorů či zakazování internetových stránek porušujících autorská práva, než zatýkání novinářů či předběžná cenzura, pořád jsou v jejich mediálních systémech vesměs ve svobodě tisku rezervy. (Czepek a kol., 2009) Jak uvádí Mike Harris, v mnoha státech EU je systém nedokonalý, novináři čelí například zbytečným sankcím, média a regulační orgány jsou často příliš závislé na politických představitelích, či sílí tendence k omezování online žurnalistiky. (Harris, 2013) Čím více různých organizací se bude těmto nedostatkům věnovat, tím lépe se může liberálním demokraciím dařit obhajovat své kroky před odlišně ideologicky zaměřenými aktéry.

Vzhledem k úrovni svobody tisku tak, jak ji hodnotí Freedom House i RSF, by neměl být problém s nezávislostí mediální reflexe ukazatelů. Média v ČR jsou svobodná a nehrozí, že by vláda zasahovala do způsobu, jakým o měřeních informují. Bohužel však kvůli tomu, že organizace málokdy nacházejí na úrovni svobody tisku v tomto státě výrazná negativa a nedostatky se ve srovnání se zbytkem světa mohou jevit jako marginální, hrozí také slabá mediální reflexe ukazatelů. Pokud z podkladů vyplývá, že měřená úroveň je poměrně dobrá, agenturní či redakční pracovník těžko podobnou informaci identifikuje jako potenciálně zajímavou zprávu. Proniknout ke skutečnosti, že relativně dobré umístění stále poskytuje zřetelný prostor ke zlepšení – tedy k informaci, která by mohla být základem pro mediálně vděčné téma schopné vzbudit zájem veřejnosti – je už časově náročné a vyžaduje to další zkoumání problému bez možnosti využití hotových dat. Jako příklad může sloužit jednobodové zhoršení ekonomických podmínek pro svobodu tisku, ke kterému došlo během posledních dvou měření organizace Freedom House. Informace v souhrnném pohledu takřka zanikne, neznamenal ani zhoršení, co se týče umístění ČR v pořadí všech zemí, přesto může předznamenávat mnohem výraznější pokles v budoucnu, pokud koncentrace vlastnictví přeroste v narušování také politického prostředí a návazně ve zhoršování situace v oblasti právní.

Ukazatele tedy v případě liberálních demokracií mohou zaostávat v poskytování dostatečného množství informací potřebných k zachycení mediálně snadno

prezentovatelných trendů svobody tisku. V případě větších změn však již jsou schopny proměny zachytit a zájem médií tak spíše vzbudit. Aby mohla média a potažmo veřejnost reagovat i na méně zřetelné posuny, bylo by zapotřebí soustředěnějších výzkumů zaměřených například na konkrétní region, na Evropskou unii či na východní Evropu. V takových evaluacích by potenciálně důležité změny týkající se svobody tisku mohly snáze vyniknout a vzbudit patřičnou pozornost tisku samotného.

4. Reflexe ukazatelů svobody tisku v českých médiích

Následující obsahová analýza se pokusí přiblížit způsob, jakým česká média pracují s daty od organizací hodnotících svobodu médií. Vzhledem ke specifickým tématu, rozsahu zdrojového materiálu a cílům této práce nepůjde o čistě kvantitativní či kvalitativní analýzu obsahu. Pro zodpovězení dále vymezené výzkumné otázky byla použita určitá kombinace přístupů, která bude důkladně popsána v prvním oddíle této kapitoly, aby pak bylo možné přistoupit k podloženému zhodnocení závěrů. Přestože kombinace zavedených přístupů a snaha kvalitativně vyvažovat nedostatky kvantitativního šetření pro dané téma může být považována za zpochybnitelnou, závěry by měly přinést dostatek nových, validních a ověřitelných zjištění, na nichž by se mohl také zakládat další detailnější či rozsáhlejší výzkum. Analýza navíc nemá přinést natolik zásadní závěry sama o sobě, ale především v interakci s předchozími kapitolami.

4.1 Metodologie

Kvalitativní obsahová analýza se zakládá na subjektivní textové interpretaci, odkrývání záměru autora a důkladném zkoumání každého textu v rámci jeho argumentační stavby. Kvantitativní metoda by naproti tomu měla být pečlivě navržena a strukturována tak, aby anonymní výzkumník vždy se stejným výsledkem identifikoval pouze určité jasně definovatelné prvky ve velkém množství textů. Jedná se tedy o zásadně odlišné přístupy ke zkoumání médií. Jak ale píše Helmut Scherer, „*mezi těmito dvěma ideálními typy leží široká škála smíšených forem.*“ (Scherer, 2004, s. 30)

Zde prováděný výzkum bude mít kostru kvantitativní obsahové analýzy. Množství analyzovaných textů však nebude příliš velké a bude posuzováno hned několik kategorií. Některé z nich budou vyžadovat téměř interpretační techniku a dá se předpokládat, že se změnou výzkumníka by mohlo dojít k drobným odchylkám.

Základními požadavky nicméně zůstávají systematicčnost, intersubjektivní ověřitelnost, reliabilita a validita.(Scherer, 2004) Nebezpečí plynoucí z kvalitativní povahy části výzkumu se pokusí minimalizovat následující specifikace výzkumu, zcela jej eliminovat však není možné, vzhledem k otázce, kterou by měl výzkum co nejkomplexněji zodpovědět.

Výzkumná otázka vychází z prvního kroku obsahové analýzy, tedy stanovení předmětu zájmu.(Macnamara, 2005) Na základě jejího znění je třeba definovat jednotlivé pojmy, které v otázce zaznívají, a určit kritéria, která budou zkoumána, aby bylo možné se pokusit na otázku odpovědět. Kritéria vychází z charakteristik mediálního obsahu, jako jsou typ média, produkční techniky, sdělení, citované zdroje a kontext.

Znění otázky je přesně stanoveno následovně:

Jak jsou v českých médiích reflektovány ukazatele svobody tisku?

Pro úplnost a pro shrnutí lze připomenout, že odpověď na tuto otázku by měla pomoci ukázat, jaká je praxe pronikání šetření o úrovni svobody tisku do veřejného diskursu a měla by vést společně s předchozí analýzou k návrhu optimalizace vytváření materiálů k těmto žebříčkům i nakládání s těmito výstupy ze strany médií.

Vzhledem k obecnému znění výzkumné otázky by měly operacionalizaci výzkumu napomoci další dílčí otázky, které z té hlavní vyplývají nebo s ní a s tématem práce úzce souvisí. S definováním zkoumaných kategorií tedy budou pomáhat následující podotázky:

1. *Jak se liší reflexe indexu od organizace Freedom House a od RSF?*
2. *V kolika textech se informace z ukazatelů či o ukazatelích ve sledovaném období vyskytly?*
3. *O jaké typy textů se jedná?*
4. *Zmiňují se texty pouze o konkrétních datech plynoucích z ukazatelů, nebo uvádějí také kontext jejich vytváření a prezentování?*
5. *Zmiňují texty něco jiného z informací od organizací kromě prostého vyjádření umístění některého státu v žebříčku?*
6. *Na které státy se texty zaměřují?*

7. Jak zásadní jsou data ukazatelů pro argument textů či publikaci zpráv?

8. Jsou média aktivnější v letech, kdy dojde k výrazným posunům ČR v žebříčkách?

Aby bylo možné vytvořit kategorie proměnných, které budou v článcích vyhledávány, je zapotřebí vyjasnit pojmy, což povede také k vymezení zkoumaného materiálu. V hlavní výzkumné otázce jsou to především pojmy „česká média“, „reflexe“ a „ukazatele svobody tisku“. Poslední jmenovaný pojem se bude v návaznosti na předchozí řádky vztahovat k indexům od organizací Freedom House (Freedom of the Press) a Reportéři bez hranic (World Press Freedom Index). Do zkoumání mediální „reflexe“ budou kvůli obtížné rozlišitelnosti původu obsahů zahrnuty veškeré texty, které byly ve sledovaných médiích publikovány či zazněly (tedy včetně externích komentářů, které nemusí přímo odpovídat redakční politice a redakčním zásadám či vyjadřovat postoj titulu) a které se jakýmkoliv způsobem dotknuly dvou sledovaných ukazatelů. „Česká média“ budou reprezentována čtyřmi celostátními deníky (MF Dnes, Právem, Lidovými novinami a Hospodářskými novinami – z nejčtenějších celostátních deníků podle Unie vydavatelů²⁶ nebyly zahrnuty dva bulvární a jeden tematicky zaměřený titul) a veřejnoprávními vysílacími médii (Česká televize, Český rozhlas). Výběr podkladového materiálu vycházel z předběžného výzkumu, který ukázal, že soukromí vysílatelé se danému tématu takřka nevěnují (výjimkou byl jeden příspěvek v relaci TV Nova a jeden ve zpravodajství Frekvence 1). Tisk, rozhlas a televize budou zkoumány zvlášť, aby se zamezilo slučování některých vzhledem k formátu obtížně porovnatelných dat. Zároveň budou všechny obsahy zkoumány s ohledem na některá specifika daná jejich zdrojem.

Základní charakteristikou výzkumu je také „sledované období“. Vzhledem ke zkoumanému fenoménu a ke snaze mj. vzájemně porovnat, jak média pracují se dvěma různými žebříčky, se výzkum pokusí zachytit související texty od doby, kdy Reportéři bez hranic (RSF) vydávají svůj žebříček svobody tisku, tedy od října 2002. Sledované období tedy začíná 1. 10. 2002 a končí 1. 10. 2014, protože zaměření výzkumné otázky cílí na současnou reflexi. Z hlediska metody kvantitativní obsahové analýzy by bylo vhodnější se zaměřit na kratší časový úsek (Scherer, 2004), předběžný výzkum však

²⁶ Viz statistiky Unie vydavatelů denního tisku http://www.unievydavatelu.cz/cs/deniky/fakta_cisla_denicich/ctenost_deniku/239-deniky_celostatni. (Unie vydavatelů, 2014)

ukázal, že četnost zmínek o sledovaných ukazatelích v českých médiích není příliš vysoká. Komplexní pohled pak navíc umožňuje zachytit více možných proměn v čase. Postihnout takto rozsáhlé období u tolika médií je pak možné pouze s využitím rozsáhlé databáze. Využit byl mediální archiv, který prostřednictvím monitoringu médií poskytuje společnost NEWTON Media. Tento mediální archiv jako zdroj oslabuje některé možnosti, které skýtá obsahová analýza s využitím zdrojů v primární podobě. Analýza však bude provedena s hlavním důrazem na ty prvky obsahů, které by zobrazení textů v uživatelském rozhraní daného mediálního archivu neměly ovlivnit.²⁷

Z dalších pojmů uvedených mezi dílčími otázkami k výzkumu je třeba vysvětlit, co je v této analýze nazýváno „*textem*“. Nejjednodušší vymezení kopíruje způsob zachycení jednotlivých obsahů v používaném mediálním archivu. Zkoumána je tedy čistě sémantická stránka obsahů, což platí také a projevuje se jako největší slabina u rozhlasových a televizních sdělení. Kódovací jednotkou nebude vždy jeden článek či příspěvek tak, jak jej zobrazuje mediální archiv, ačkoliv tomu tak bude ve většině případů. Může však nastat situace, že mediální archiv zobrazí několik textů pod zastřešujícím názvem,²⁸ v takovém případě bude zkoumána pouze tematicky ohraničená část zobrazeného obsahu, která souvisí s předmětem výzkumu.

Výklad dalších pojmů by už měl přispět k definici kategorií zkoumání, tedy ke stanovení toho, jaké k výzkumné otázce relevantní znaky budou sledovány a jaké jsou charakteristiky těchto znaků. Hovoří-li se o „*typech textů*“, rozumí se jimi na jedné straně zpravodajské a na druhé publicistické obsahy. Geografické zaměření se pokusí oddělit sdělení týkající se primárně 1. České republiky, 2. EU a Severní Ameriky a 3. ostatních států. Nejhuře opakovatelný bude výzkum u kategorie související s podotázkou číslo sedm, kde důležitost údaje z žebříčků či o žebříčcích pro argument, vyznění či vůbec vznik „*textu*“ může být vždy diskutabilní. Cílem následujícího vymezení kategorií jsou pokud možno jednoznačné definice.

Proměnné zaznamenávané v rámci různých kategorií u jednotlivých kódovacích jednotek lze dělit na identifikační a analytické. Za identifikační proměnné může být označeno zkoumané médium, pořadí v rámci analýzy, určení indexu, titulek a datum. Pouze pořadí v analýze a datum jsou však pro přehlednost vyjádřeny číselně. Datum

²⁷ Hledání relevantních textů se uskutečnilo s využitím několika klíčových hesel, z nichž vedly k identifikaci jednotek tyto: „Freedom house“, „index svobody tisku“, „index svobody médií“, „novináři bez hranic“, „press freedom“, „reporters“, „reportéři bez hranic“ a „žebříček svobody tisku“.

²⁸ Např. článek nazvaný KRÁTCE publikovaný v MF Dnes 4. 5. 2013.

navíc bude zasahovat ve vztahu k dalším kategoriím do závěrů také jako analytická proměnná. Mezi nimi jsou dále následující:

- **„Zdroj“** – Podklady v mediálním archivu od společnosti NEWTON Media nabízí data k autorství článku. V této kategorii bude sledováno, zda jako podklad pro zkoumaný obsah sloužila agenturní zpráva (hodnota nominální²⁹ proměnné **2**), nebo se jedná o původní autorský „text“ (hodnota **1**). Data jsou pravděpodobně v archivu nepřesná a redakční grafika i rutina ne vždy umožňují monitoringu zdroj zprávy přesně určit, přesto by výrazná převaha agenturních či naopak autorských „textů“ mohla ukazovat na jeden aspekt toho, jak média s indexy nakládají. Tato kategorie nebude využita u vysílacích médií, u nichž archiv neukazuje na žádné převzaté „texty“.
- **„Zařazení“** – Mediální archiv nabízí také informaci o tom, na jaké stránce tisku či v jakém pořadí ve vysílaném pořadu se analyzovaný „text“ objevil. Hodnoty proměnných budou vyjádřeny číslem přímo odpovídajícím tomuto pořadí. K analýze výsledků bude opět zapotřebí patřičného odstupu vzhledem ke specifickým jednotlivých titulů a logice postavení jednotlivých rubrik. Sledován tedy bude výskyt „textů“ na začátečních (1–3) a dalších stránkách listu. U vysílacích médií bude důležitou doplňující charakteristikou program a pořad, v němž obsah zazněl.
- **„Typ textu“** – U „typů textu“ analýza rozliší pouze zpravodajství (hodnota nominální proměnné **1**) a publicistiku (hodnota **2**). Závěry by mohly být učiněny ve vztahu k dalším kategoriím.
- **„Geografie“** – Vzhledem ke zpravodajským hodnotám lze předpokládat, že nejvíce „textů“ k analýze se bude místně věnovat České republice (hodnota nominální proměnné **1**). Vzhledem ke kulturním předpokladům a obvyklým výsledkům se dále „texty“ jiné povahy mohou soustředit na euroatlantický prostor („texty“ o státech EU a Severní Ameriky budou označeny hodnotou **2**) než na ostatní země (hodnota **3**). „Texty“, které postihnou data napříč tímto vymezením, budou posuzovány odlišně (**4**).

---

²⁹ Hodnota odkazuje pouze k analýzou určenému významu, čísla u této proměnné nejsou hodnotící povahy ani neurčují pořadí.

- **„Rozsah“** – Ačkoliv je rozsah textu kategorií velmi odlišnou u tisku a vysílacích médií (kde jej obvykle charakterizuje stopáž), vzhledem k podkladovému materiálu bude „rozsah“ ve všech případech kvantifikován podle počtu znaků, bude se tedy určovat metrická proměnná.³⁰
- **„Hloubka“** – Tato kategorie se zaměřuje na to, do jaké míry rozebíraný obsah reflektuje údaje poskytované v rámci žebříčků svobody tisku. Aby bylo možné něco takového jasně definovat, analýza zde rozlišuje mezi případy, kdy „*texty*“ využívají pouze žebříčkového umístění států (hodnota nominální proměnné **1**), a případy, kdy zahrnují více informací k tomu, proč se státy na takové příčce ocitly (**2**).
- **„Kritika“** – Podobný přístup jako u „hloubky“ je přítomen i zde. „Kritika“ znamená míru, do které sledovaný obsah pracuje nejen se závěry ukazatelů, ale také s jejich specifiky. Pro jasnou definovatelnost tedy analýza rozliší mezi tím, kdy „*text*“ obsahuje informace z žebříčku (žádná „kritika“ a hodnota nominální proměnné **1**), a kdy obsahuje alespoň zmínku o tom, jak, proč či s jakými charakteristikami je žebříček vytvářen (**2**).
- **„Důležitost“** – V rámci nejobtížněji definovatelné kategorie se výzkum pokusí rozlišit, jak významnou roli v „*textu*“ hraje údaj z žebříčku či o ukazateli. Ke kvantifikaci poslouží pomocné otázky, na něž se analýza pokusí odpovědět: *Vznikl by „text“, nebýt ukazatele svobody tisku?* Pokud zní odpověď ne, znamená to nejvyšší „důležitost“ (hodnota ordinální³¹ proměnné **1**). V případě kladné odpovědi pomocné dotazování pokračuje: *Mění údaje z žebříčku či o ukazateli vyznění?* Případně: *Jsou údaje z žebříčku podkladem argumentu „textu“?* V případě alespoň jedné kladné odpovědi bude přiřazena jiná hodnota proměnné (**2**), než v případě dvou odpovědí záporných (**3**). Stále však zůstává několik problémů v otázce eliminace subjektivity a možnosti opakovatelnosti výzkumu této kategorie. Především hodnocení toho, zda se vyznění mění či

³⁰ Teprve posléze byly pouze pro přehlednost stanoveny tři hodnoty podle rozmezí, jichž může proměnná pro rozsah nabývat. Vyjadřuje je číslo v závorce uvedené na příslušných místech kódovacích tabulek v přílohách. Jako krátké texty (nominální proměnná **1**) u tisku i u vysílacích médií byly stanoveny texty do 1800 znaků. U tisku jsou střední (**2**) texty v rozmezí 1800-3600 znaků, u vysílacích médií 1800-5400 znaků. Cokoliv nad tato rozmezí bylo zařazeno mezi texty dlouhé (**3**). Jedná se o zcela uměle vytvořená rozmezí, a proto poslouží pouze k lepší orientaci při vytváření závěrů.

³¹ Pro různé hodnoty proměnné platí vzájemný vztah a každá hodnota určuje pořadí důležitosti.

argument tvoří podklad, lze v některých případech rozporovat. Ke kategorii bude v závěrečném zhodnocení přistupováno s plným vědomím tohoto nedostatku.

- **„Hodnocení“** – Poslední a opět možná z hlediska objektivit zpochybnitelnou kategorií tvoří analýza toho, zda zkoumaný obsah vznikl s využitím pozitivního (hodnota nominální proměnné **2**) či negativního (**1**) účinku umístění na postavení státu, v souvislosti s nímž je na žebříček poukazováno. Analýza bude sledovat klíčová slova (zlepšení, dobrá, vysoká svoboda tisku a naopak zhoršení, pokles, špatná, nízká svoboda tisku) i kvalitativně kontext zařazení žebříčkového údaje. Pokud bude v „*textu*“ přítomno negativní i pozitivní „hodnocení“, proměnná bude nabývat nominální hodnoty **1,5**.

4.2 Problematické momenty výzkumu

V průběhu výzkumu bylo poměrně obtížné v některých případech určit, zda některý z „*textů*“ ve sledovaném období a zkoumaném médiu patří k tématu výzkumu. Některé kódovací jednotky totiž pracují s údaji klíčových dvou ukazatelů svobody tisku, aniž by to explicitně zmiňovaly, některé nevyužité obsahy zase reagují na některé zprávy organizací Freedom House a RSF, které vycházejí z údajů relevantních také pro ukazatele, ačkoliv žebříčky přímo citované nejsou. Výzkum pokračoval pouze u příspěvků, u nichž byla spojitost s žebříčky svobody tisku zcela zřetelná, jakákoliv jiná definice by byla z hlediska opakovatelnosti výzkumu problematická. Všechny hodnoty zaznamenané v rámci obsahové analýzy jsou součástí příloh práce.³²

V případě vysílacích médií a opakování obsahů ve stejném znění a shodné relaci na různých kanálech bylo postupováno, jako by totožné obsahy tvořily jednu kódovací jednotku. U relevantních jednotek se však nakonec jednalo pouze o sloučení shodných zpráv vysílaných v pořadu Události souběžně na ČT 1 a ČT 24.

Několik opakujících se problémů vyvstalo v rámci hodnocení jednotlivých kategorií. Ohledně „geografie“ například u více než třetiny zkoumaných jednotek byly identifikovány charakteristiky směřující k proměnné hodnoty 4 indikující zmínku o svobodě tisku u více států z různých koutů světa. Články přitom byly jednoznačně zaměřeny pouze na svobodu tisku u jednoho státu a hodnoty dalších států byly zmíněny

---

³² Viz přílohu č. 1.

pouze jako doplněk.³³ Neznamená to tedy, že by se média významně zaměřovala na globální výsledky měření, spíše to v některých případech vypovídá o tendenci srovnávat hodnoty u států, u kterých by se dala očekávat vysoká či nízká úroveň se státy, jimž by mohla být intuitivně přisouzena hodnota opačná. Geografická kategorie přesto má v kombinaci s dalšími proměnnými v rámci výzkumu své opodstatnění.

Předem se daly očekávat komplikace u hodnocení „důležitosti“. Reflexe byla velmi často posuzována u „textů“, v nichž původcem zmínky o žebříčku svobody tisku nebyl mediální pracovník. Když tedy klíčová zmínka přišla ze strany respondenta v rámci rozhovoru či byla součástí externího komentáře, často bylo sporné, do jaké míry byla informace pro „text“ „důležitá“. Informace nebyla vyvolána ze strany redakce, nicméně pro vývoj „textu“ mohla být zásadní. V takových případech bylo postupováno podle vztahu zmínky o ukazateli svobody tisku k hlavnímu tématu rozhovoru. V případě, že odkaz na informaci v rámci rozhovoru ovlivnil vyznění „textu“, ale pro hlavní téma rozhovoru vymezené začátkem rozhovoru nebyl podstatný, byla zvolena proměnná 3 pro nejmenší „důležitost“.³⁴ Dalším hraničním případem byl například jeden z komentářů Miloše Čermáka v Hospodářských novinách, který sice zmiňuje žebříček svobody tisku ve větě začínající slovem „mimořadně“, jedná se však spíše o argumentační prostředek, který v kontextu dodává obsahu zásadní kritickou hodnotu – byla tedy zvolena hodnota proměnné 2.³⁵ Diskutabilní je také zmínka v jednom úvodu tématu Dobrého rána České televize, kde hodnocení České republiky a dalších zemí v žebříčku svobody tisku slouží jako základ pro reportáž se stanoviskem předsedy Syndikátu novinářů ČR Miroslava Jelínka k přípravám tzv. náhubkového zákona.³⁶ Ačkoliv je téma rozhovoru konkrétně zaměřené, rozsah použitých informací z žebříčku byl nakonec posouzen jako zásadní pro vznik zprávy – proměnná tedy nabyla hodnoty 1.

Také kategorie „hloubka“ a „kritika“ se často daly posuzovat pouze s obtížemi. Hlavním problémem je v obou případech to, že ačkoliv byl výzkum navržen poměrně jasně, skutečná hloubka či kritika je v „textech“ přítomná takřka výjimečně, byť výsledky výzkumu ukazují na něco jiného. Za „více informací k tomu, proč se státy na takové přičce ocitly“ (jak uvádí operacionalizace výzkumu) muselo být považováno

³³ Např. článek Práva ČESKO JE 14. VE SVOBODĚ MÉDIÍ z 18. 10. 2007.

³⁴ Příkladem ROZHOVOR S JUANEM BRAUNEM, který zazněl v Českém rozhlasu 16. 2. 2009.

³⁵ POLITIČTÍ ZTROSKOTANCI, NOVINÁŘŠTÍ SAMOZVANCI, Hospodářské noviny, 3. 11. 2005.

³⁶ SVOBODA SLOVA V ČR, Česká televize, 18. 1. 2006.

například i konstatování moderátora Českého rozhlasu Radvíta Nováka k žebříčku RSF z roku 2004, že „*letošní posuny organizace blíže nevysvětlila*“.³⁷ „Zmínkou o tom, jak, proč či s jakými charakteristikami je žebříček vytvářen“ pak musí být také nelogická argumentace v dalším komentáři Miloše Čermáka, který píše, že „*k metodice (...) lze mít jistý výhrady: například USA se umístily na 52. místě, tedy až za Srbskem, Bulharskem či Ghanou*“.³⁸ Důležité je také zmínit, že kategorie „kritika“ byla posuzována v souladu s vymezením v operacionalizaci. „Kritikou“ je tedy i kritika pozitivní, jako když v ojedinělém případě Zbyněk Petráček v Lidových novinách hovoří o tom, že „*žebříček není sestavován fanoušky ani lobbisty, ale profesionály znalými věci*“.³⁹ Zcela jistě se jedná o reflexi „kritickou“, proto (stejně jako ve všech zmíněných konkrétních případech) byla i zde přiřazena u příslušné kategorie hodnota proměnné 2.

Poslední problematickou kategorií bylo „hodnocení“. U více než třetiny zkoumaných „*textů*“ byla výsledkem proměnná o hodnotě 1,5. Obsahů, které zmínily jak pozitivní tak negativní „hodnocení“ bylo tedy mnoho a závěry v kategorii nevyovídají dokonale o tom, jaká motivace v „*textech*“ převažuje. „*Texty*“ jsou často postaveny na zdůraznění pozitivního „hodnocení“, avšak tím, že zmiňují ilustrativně příklady negativní, musela jim být přiřazena proměnná o hodnotě 1,5. Příkladem paradoxní situace, v níž i velmi špatné umístění může být považováno za pozitivní „hodnocení“, je téma Lidových novin o státu Barma, které sleduje trend v umístění a meziroční zlepšení, byť pouze na 151. příčku.⁴⁰

4.3 Výsledky

V rámci výzkumu byly systematicky sledovány kategorie nabízející odpovědi na výše uvedené dílčí otázky a následně prověřovány možné vztahy mezi hodnotami proměnných ve všech kategoriích ve snaze odhalit možné pravidelnosti či závislosti. Poměrně zásadním zjištěním je bezesporu množství „*textů*“ týkajících se zkoumaného problému, které se od října roku 2002 do konce září 2014 – tedy během 12 let – ve sledovaných médiích vyskytly. S údaji z žebříčků či o žebříčcích svobody tisku od organizací Freedom House a Reportéři bez hranic pracovalo za tuto dobu podle zjištění tohoto výzkumu 95 „*textů*“. Z toho pouze 36 jich bylo na existenci žebříčků a jejich

³⁷ VE SVOBODĚ TISKU MÁ SLOVENSKO SVĚTOVÉ PRVENSTVÍ, Český rozhlas, 26. 10. 2004.

³⁸ DIGITALIZACE: TAK STRAŠNÉ SLOVO, TAK SKVĚLÁ VĚC, Hospodářské noviny, 9. 11. 2006. Zde je vhodné doplnit, že stejný autor se kritice věnoval i v jiných textech a mnohem důkladněji.

³⁹ V DOBRÉ SPOLEČNOSTI, Lidové noviny, 4. 5. 2013.

⁴⁰ BARMA? ZEMĚ, JEŽ BUDÍ MÍRNÝ OPTIMISMUS, Lidové noviny, 4. 5. 2013.

závěrů založených. Ve 23 případech sloužily údaje od organizací jako zbytný doplněk zpráv. Znamená to tedy, že dopad závěrů měření svobody tisku na česká média není příliš významný a s obsahy, které nějakým způsobem využívají tato data organizací, se setkává české publikum zřídka. To, že česká média žebříčkům svobody tisku nepřikládají zvláštní význam, potvrzuje i zařazování souvisejících „*textů*“. Z 66 sledovaných obsahů nalezených v denním tisku se jich pouze 7 vyskytlo na jedné z prvních tří stran periodika. Ačkoliv nebylo původním cílem výzkumu analyzovat rozdíly v reflexi mezi jednotlivými tituly, na tomto místě zaujme, že v pěti z těchto sedmi případů se jednalo o články Lidových novin.

Tento titul také použil ve sledovaném období údaje z žebříčků nejčastěji – celkem 25krát. Pouhých 11 zmínek zaznělo v pořadech České televize, což je nejméně ze sledovaných médií, pětkrát se tak stalo v hlavní zpravodajské relaci Události.

Poměrně nízký počet obsahů, v nichž byl identifikován vliv žebříčků, může být překvapivý, velkou část výzkumu však tvořilo rozlišování relevantních kódovacích jednotek a „*textů*“, které se sice zabývaly úrovní svobody tisku, zmiňovaly dvě klíčové organizace, ale údaje přímo z dvou indexů svobody tisku nevyužívaly, a proto nemohly být zahrnuty. Množství „*textů*“, které v českých médiích přisuzují konkrétně Reportérům bez hranic a vyjádřením jejich představitelů zásadní důležitost, je však obecně výrazně vyšší. Média v podobné míře, v jaké reagovala na údaje z ukazatelů, reflektovala také výroční zprávy a jiná data poskytovaná touto organizací. V případě ukazatele Freedom of the Press od Freedom House a zohledňování jejich role v posuzování svobody tisku komplikuje reflexi to, že média více vnímají a častěji odkazují na ukazatel Freedom in the World, který zahrnuje svobodu tisku vedle snahy o hodnocení úrovně dalších svobod.⁴¹

Také z toho důvodu jsou zřejmě zmínky o ukazateli od RSF výrazně častější (celkem 72 zmínek napříč médii) než o žebříčku od Freedom House (22). S oběma žebříčky zároveň pracují 2 „*texty*“, jeden vyšel v Lidových novinách,⁴² druhý zazněl v rámci názorového pořadu Českého rozhlasu.⁴³ Ani jeden z nich se přímo nesoustředil na problematiku hodnocení úrovně svobody tisku, ukazatele nicméně hrály v obou

⁴¹ Např. MF Dnes se o organizaci Freedom House v souvislosti s žebříčkem svobody tisku nezmínila ani jednou.

⁴² KRÁL ITALSKÉHO MEDIÁLNÍHO TRHU, KTERÝ NEMÁ NIKDY DOST, Lidové noviny, 7. 10. 2009.

⁴³ UKRAJINSKÁ SVOBODA SLOVA JE V OHROŽENÍ, Český rozhlas, 6. 8. 2012.

případech roli důležité součásti argumentu. Ve třech případech se podařilo identifikovat zmínku o „žebříčku svobody tisku“, u něhož nebyl uveden autor ani název. „Texty“ byly zařazeny do výzkumu díky předpokladu, že se také v těchto případech jednalo o některý ze dvou sledovaných ukazatelů. U všech tří se jednalo o publicistický „typ“ a také byla identifikována nejmenší „důležitost“ zmínky o žebříčcích pro „text“. Pominutí názvu a autora ukazatele představovalo nejspíš nedostatky v argumentaci. Nelze tedy vyvozovat, že by obecně zprávy českých médií nedokázaly rozlišovat mezi žebříčky či považovaly některý z nich za důležitější. Kromě kvantity se reflexe dvou ukazatelů ani v jedné sledované kategorii výrazně neodlišuje. Lze tedy dále hovořit o charakteristikách reflexe obou ukazatelů dohromady.

Mezi „texty“, které hovoří o žebříčcích svobody, výrazně převažuje publicistika (60) nad zpravodajstvím (35). V souvislosti s tím výrazně převažují původní „texty“ nad agenturními. Zmíněné informace týkající se ukazatelů obvykle napomáhají určité argumentaci či hlubšímu zkoumání nějakého rozsáhlejšího tématu. „Textů“, které data žebříčků prezentují jako holá fakta, která si zaslouží sama o sobě pozornost, tedy vzhledem k rozsahu výzkumu vychází v českých médiích velmi málo. Z konečného počtu zpravodajských „textů“ jich navíc více než třetinu (12) otisklo pouze Právo.⁴⁴

Dalším výrazným zjištěním je, že v rámci „hodnocení“ výrazně převažuje negativita při využití dat. Zjištěna byla hned u padesáti „textů“. V čistě pozitivním kontextu byly údaje z žebříčku využity v pouhých devíti případech, přičemž ani jednou se nejednalo o údaje organizace Freedom House. Zajímavá souvislost se vyskytla mezi kategorií „hodnocení“ a „geografie“. Z 34 případů, v nichž byly ukazatele zmíněny v souvislosti se státem mimo euroatlantický prostor, byl negativní kontext identifikován u 33 „textů“, pozitivní pouze jednou a smíšený ani jednou. Ačkoli platí, že negativita převažuje u všech „geografických“ souborů, u zemí EU a Severní Ameriky byl zjištěn negativní kontext 6krát, pozitivní jednou a smíšený 4krát. V případě České republiky hrála roli negativita 8krát, pozitivita 5krát a obě spektra „hodnocení“ 3krát. Vzhledem k počtům různě geograficky zaměřených textů a poměrům v „hodnocení“ je jistě zajímavé, jak často slouží data ukazatelů svobody tisku k přiřazování negativních údajů zemím mimo euroatlantický prostor. Dalo by se tedy uvažovat o tom, že údaje žebříčků

⁴⁴ Těchto 12 „textů“ je i všech 12 jednotek, které se v Právu podařilo identifikovat. Tyto články nesou také další shodné znaky. V 11 případech jim byla přiřazena stejná hodnota proměnné v dalších čtyřech kategoriích. Právo obvykle v „textech“ stručně shrnovalo výsledky jednotlivých ročníků šetření. U 8 „textů“ listu byl zjištěn agenturní původ.

celkem přirozeně spolupracují s médii na preferování určité sdílené ideologie, ačkoliv jako závěr výzkumu je to spíše slabě podložené tvrzení.

Jisté však je, že média pracují s údaji z žebříčků převážně povrchně. Pouze ve 13 „*textech*“ (z toho pouze v jednom zpravodajském) se vyskytl v analyzovaných obsazích alespoň nějaký údaj ke způsobu, jakým žebříčky vznikají. Jen 35krát dále využily „*texty*“ také některé další údaje poskytované organizacemi k žebříčkům kromě pouhého umístění některého ze států. Většina „*textů*“ tedy pracuje pouze s příčkami, na nichž se státy umísťují, a drtivá většina uvádí údaje z žebříčků jako fakt bez náznaku zpochybnění jejich věrohodnosti. Ani jeden analyzovaný „*text*“ se nezmínil o bodovém ohodnocení či o případných absolutních posunech v zjištěné úrovni svobody tisku.

V obsazích, v nichž byl identifikován alespoň prvek „hloubky“ či „kritiky“ stále převažují „*texty*“, které se dalším údajům od organizací věnují pouze letmo. Důkladněji kritické příspěvky byly nalezeny 4. Jeden z nich přinesly Lidové noviny v článku z roku 2002 o prvním ročníku hodnocení od RSF nazvaném Železná svoboda tisku. Miloš Čermák v něm na rozsáhlé ploše kriticky hodnotí možnosti mezinárodního srovnávání a metodiku organizace. Motivací mu k tomu bylo relativně špatné umístění ČR. Jedná se o jediný takto přímo kriticky zaměřený a důkladně vystavěný mediální obsah v daném období ve sledovaných denících. Další tři podobné „*texty*“ zazněly ve vysílání Českého rozhlasu. Dva z nich vyvolalo naopak překvapivě vynikající postavení ČR v žebříčku od RSF za rok 2006.

Tento „úspěch“ v umístění více reflektovaly také Hospodářské noviny, nikdy ale v „*textu*“ zaměřeném pouze na měření svobody tisku.⁴⁵ Jinak se však souvislost mezi velkými posuny v hodnocení a zvýšenou mediální aktivitou na dané téma zaznamenat nepodařilo.

---

⁴⁵ U „*textů*“ Hospodářských novin za celé sledované období nebyla identifikována nejvyšší důležitost s jedinou výjimkou, představující drobnou zmínku v telegrafickém zpravodajském přehledu.

Závěr

Jaký smysl má měření, hodnocení a srovnávání úrovní svobody tisku v globálním měřítku? Mohou mít takové výzkumy přínos, který by vyvážil nevyhnutelně problematická místa v jejich metodikách? A jak vlastně jejich závěry působí na veřejnost? Cílem této diplomové práce bylo vytvořit příspěvek k již rozvíjející se oblasti kritického myšlení o evaluacích svobody tisku.

Jako náhled na komplikovanost tématu a rozmanitost dosavadních příspěvků k jeho rozvíjení tvoří práci vedle vlastního výzkumu také poměrně rozsáhlý teoretický úvod, zabývající se především centrálním konceptem svobody tisku (médií). Ten obstarává první kapitola, která shrnuje, co všechno by neměly definice a konceptualizace klíčového pojmu opomíjet. Postupným výkladem o zakotvení svobody tisku v mezinárodním právu, o historickém rozměru vývoje myšlenek o jejím významu i o rozličnosti možných pojetí založených na různých kulturních kontextech a návazně také idealizujících představách o roli médií ve společnostech dospívá tento oddíl práce k přesvědčení, že univerzální definice není možná. Přesto je třeba se o nějaké formy vymezování významu pokoušet a věnovat svobodě tisku jako proměnlivému a neukončenému, avšak pro liberální demokracie životně důležitému fenoménu patřičnou pozornost. Z toho důvodu poslední část první kapitoly shrnuje základní body, které by z tzv. západní perspektivy na roli médií (akcentující především úlohu hlídacího psa demokracie, poskytovatele veřejného fóra pro výměnu názorů a spolutvůrce veřejné agendy) měly být naplněny, aby se v moderních liberálních demokraciích tvořených pluralistickými společnostmi dalo v současné době o svobodném tisku mluvit.

Druhá kapitola je věnována problémům (vyvozeným také na základě předchozího přehledu), jimž se nemohou vyhnout snahy o vytváření ukazatelů svobody tisku, a kritickému pohledu na organizace Freedom House a Reportéři bez hranic – dvě přední a relevantní uskupení, které se evaluací úrovně svobodných podmínek pro fungování médií v celosvětovém měřítku zabývají. Analýza jejich metodik dochází společně se stručným přehledem dalších podobných ukazatelů ke shrnutí praktických nedostatků těchto měření. První hlavní slabinou jsou nevyjasněná východiska a nedostatečné definice a vymezení klíčových pojmů měření u obou analyzovaných organizací. Vše zmíněné sice lze částečně interpretovat a odvodit z různých propagačních materiálů, ovšem v přímých formulacích nic z toho Freedom House ani

RSF neposkytují. Čtenář závěrečných zpráv tedy nemá dostatek informací o tom, co přesně je předmětem a cílem výzkumů. Následný rozbor prezentace závěrů organizací dále ukazuje, že se dostatečně (v případě RSF vůbec) nevěnují kontroverzím, které jejich činnost téměř nutně musí vyvolávat. Neobhajují omezenost své perspektivy, nevysvětlují komplexně svůj pohled na úlohu, kterou by svobodná média měla ve společnostech plnit a nevytváří tedy základ pro to, aby mohly úspěšně čelit obviněním z předpojatosti či z nahrávání zájmům západních aktérů, což jim skutečně bývá vytýkáno. Svá měření prezentují jako univerzálně platná a neuznávají možnost subjektivní interpretace článků 19 Všeobecné deklarace lidských práv a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Dalším kontroverzním momentem je netransparentní proces evaluace. Obě organizace sice poskytují náhled do toho, jak hodnocení probíhají, přesto zůstávají některé postupy neveřejné, což vyvolává otázky o důvěryhodnosti.

K možnostem jejího posílení směřují doporučení uvedená v závěru této části práce. Organizace by se měly snažit o precizní informační servis pro všechny, kdo by se závěry jejich šetření mohli přijít do kontaktu. Cílem by měla být maximální otevřenost vůči veřejnosti a přehlednost či srozumitelnost toho, jak ukazatele svobody tisku dospívají k výsledkům, jak jsou financovány, z čeho přesně při měření vycházejí, čeho se snaží dosáhnout a v čem mají jejich snahy ještě rezervy, tedy čemu se budou organizace věnovat do budoucna, aby svou práci zdokonalily. Ani jedna z analyzovaných organizací v materiálech ke svým výzkumům podobná vysvětlení nepodává, což může nahrávat spekulacím o jejich nestrannosti a nezávislosti.

Druhou část práce tvoří rozbor případu České republiky v šetřeních ukazatelů svobody tisku, který vytváří podklad pro následnou obsahovou analýzu mediální reflexe ukazatelů. Rozbor relevance toho, co žebříčky měří, pro případ ČR ukázal, že z hlediska pohledu na roli médií a konceptualizaci svobody tisku z ní plynoucí by neměl být v hodnotách zastávaných tímto státem a analyzovanými organizacemi rozpor. Nedostatkem může být v daném případě to, že ukazatele příliš nezohledňují kvalitu médií, která v ČR vzhledem k diskontinuitě historického vývoje může být i přes dobré strukturální podmínky větším otazníkem než v déle fungujících demokraciích, v nichž jsou žebříčky vytvářeny. Další problém může spočívat v tom, že se ČR stejně jako jiné liberální demokracie vzhledem k hodnotovému souladu pravděpodobně nikdy neumístí na celosvětovém žebříčku svobody tisku dost nízko na to, aby to vzbudilo významnou pozornost. Žebříčky neukazují dostatečně zřetelně trendy vývoje, zřejmé jsou z nich

pouze velké proměny. Odezva veřejnosti na jejich závěry by tudíž v ČR mohla být poměrně slabá. Pro daný případ by tedy vhodnějšími ukazateli mohla být šetření soustředěná na menší geografický prostor, která by dokázala odhalit i problémy, jež v celosvětovém kontextu nevypadají závažně.

Vzhledem k této práci však lze konstatovat, že oba ukazatele hodnotí média v ČR jako svobodná. Mediální reflexe žebříčků svobody tisku by tedy neměla být ovlivněna zásahy nedemokratických vládních aktérů, což je nezbytným východiskem pro navazující obsahovou analýzu. Ta představuje výzkum toho, jak žebříčky svobody tisku pronikají do zpravodajských médií a jak jsou prezentovány veřejnosti. Pokud se druhá kapitola zaměřila na analýzu toho, jak prezentují závěry výzkumů samotné organizace, čtvrtá kapitola rozebrala to, jak je ukazují média.

V ČR je mediální odezva podle výsledků analýzy poměrně slabá. Příspěvků, které pracují s daty o svobodě tisku od organizací Freedom House a Reportéři bez hranic se neobjevuje mnoho a pouze málokdy měření svobody tisku významně ovlivňují mediální obsahy. Pokud však údaje z evaluací zaznívají, pak v jasné většině případů pouze v podobě samostatně málo vypovídajících zmínek o umístění některého státu v žebříčku. Výjimečně se pak „*texty*“ zmiňují o tom, jak žebříčky vznikají či zda jsou s nimi spojeny nějaké kontroverze.

Obsahová analýza přitom za „kritické“ označila i texty, které se jen letmo zmínilo o způsobu evaluace svobody tisku. Když totiž například ve stručném článku zazní krátká věta o kritériích, která organizace zohledňují, ihned to podněcuje příjemce sdělení k úvahám o tom, že způsobů hodnocení může být více a závěry jedné organizace nemusí být nutně jedinou univerzální pravdou. Média by se tedy v případě analyzovaných indexů měla pokoušet o hlubší reflexi, která alespoň naznačí subjektivní povahu ukazatelů. Hlubší reflexi by samozřejmě opět usnadnil propracovanější a sebekritičtější informační servis poskytovaný samotnými hodnotiteli.

Prostor pro optimalizaci prezentování a zveřejňování údajů z žebříčků svobody tisku je tedy značný z obou sledovaných stran. Je zřejmé, že sledovaný proces obsahuje velké množství nedostatků. Na jedné straně média nevyužívají naplno informačního potenciálu, který náročně získávaná data ukazatelů nabízejí, na druhé straně organizace zveřejňují své závěry bez mnoha zásadních informací pro jejich důvěryhodnost. Představený příspěvek ke kritice nicméně směřuje spíše ke zdokonalování než k odsouzení nedostatků. Svoboda tisku a její srovnávání v současné podobě jistě neustrne nadlouho.

Summary

The main aim of this thesis is to show the weaknesses and insufficiencies in the process through which the data produced by the press (media) freedom indices are contributing to the public debate and to provide potential optimization tools to improve the process. The analyses designed to achieve this goal is guided on two levels. First, the form in which the press freedom indices are published is investigated. And second, the media reflection of these publications is examined. The starting-point of this analysis focuses on theoretical view on various definitions of press freedom. First chapter of the thesis provides the summary of important fields that should not be omitted by any conceptualization of press freedom. It concludes that it is impossible to formulate universal globally valid definition. However, the topic of press freedom is fundamental at least to the liberalism which is nowadays the world's dominant ideology. It therefore requires rigorous attention and ongoing search for its connotations.

Second chapter deals with the problems connected to evaluations and comparisons of press freedom in general and then in particular concerning the Freedom of the Press index by Freedom House and World Press Freedom Index by Reporters Without Borders. It identifies the relative absence of theoretical background (or at least the failure of presenting them to the public) of these researches as the main problem. The publications presenting both indices fail to provide sufficient amount of information that would be needed to oppose actual accusation of their subjectivity, bias and questionability of the conclusions.

In the second part of the thesis, Czech media reflection of the two concerned indices is analyzed. First, the specifics of the Czech media landscape are dealt with. The thesis explores that there should be no discrepancy in applying the criteria of the indices to the case of Czech Republic, although the inability of the rankings to present minor issues in press freedom is a relevant concern. Nevertheless, the media in Czech Republic are free to reflect the indices with no bias. Following this finding the content analysis is applied that should approach the way Czech media use the data provided by the indices. Analysis shows that press freedom indices barely serve as topics in the Czech media. The articles that deal with them usually lack the deep reflection concerning the depth and questionable character of the topic.

Overall the thesis concludes that there are many serious weaknesses in the process through which the data produced by the indices contribute to the public debate. The critique should serve as a set of inspiration in eliminating the weaknesses, not as a tool to bring the indices down.

Zdroje

Literatura

BURGESS, John, 2010. *Evaluating the evaluators: Media freedom indexes and what they measure.* Washington, D. C.: Center for international media assistance. ISBN 0-9818254-1-9.

BEHMER, Markus, 2009. *Measuring media freedom: Approaches of international comparison.* Publikováno v CZEPEK a kol. *Press freedom and pluralism in Europe.* Bristol: Intellect Books, s. 23–36. ISBN 978-1-84150-243-4.

COHEN-ALMAGOR, Rafael, 2005. *Speech, media, and ethics: The limits of free expression.* Houndmills: Palgrave Macmillan. ISBN 1-4039-4709-0.

CZEPEK, Andrea; HELLWIG, Melanie; NOWAK, Eva, 2009. *Press freedom and pluralism in Europe.* Bristol: Intellect Books. ISBN 978-1-84150-243-4.

HALLIN, Daniel C.; MANCINI, Paolo, 2008. *Systémy médií v postmoderním světě.* Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-377-2.

HOFFMAN, John; GRAHAM, Paul, 2006. *Introduction to political ideologies.* London: Pearson education. ISBN 978-1-4058-2439-2.

JABINE, Thomas B., CLAUDE, Richard Pierre, 1992. *Human rights and statistics.* Philadelphia: University of Pennsylvania press. ISBN 0-8122-3108-2.

MERRILL, John C., 1989. *The dialectic in journalism: Toward a responsible use of press freedom.* Baton Rouge: Louisiana state university press. ISBN 0-8071-1497-9.

PRICE, Monroe E.; ABBOTT, Susan; MORGAN, Libby (ed.), 2011. *Measures of press freedom and media contributions to development.* New York: Peter Lang. ISBN 978-1-4331-1289-8.

SCHERER, Helmut, 2004. *Úvod do metody obsahové analýzy.* Publikováno v SCHULZ, W.; REIFOVÁ, I. a kol. *Analýza obsahu mediálních sdělení.* Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0817-8.

SCHNEIDER, Laura, 2014. *Media freedom indices: What they tell us – and what they don't.* Bonn: Deutsche welle.

SPLICHAL, Slavko, 2002. *Principles of publicity and press freedom.* Langam: Rowman and Littlefield. ISBN 0-7425-1615-6.

VAN BELLE, Douglas, 2000. *Press freedom and global politics.* Westport, Conn.: Praeger. ISBN 0275967905.

WHITTEN-WOODRING, Jenifer; VAN BELLE, Douglas A., 2014. *Historical guide to world media freedom: A country-by-country analysis.* SAGE Publications: CQ Press. ISBN 978-1-60871-765-1.

WILKINS, Lee; CLIFFORD, Christians G., 2009. *Handbook of mass media ethics*. New York: Routledge. ISBN 0-8058-6191-2.

Periodické

BECKER, Jonathan, 2003. Review article: Keeping track of press freedom. *European journal of communication*, roč. 18, č. 1, s. 107–112.

BECKER, Lee B.; VLAD, Tudor; NUSSER, Nancy, 2007. An evaluation of press freedom indicators. *The international communication gazette*, roč. 69, č. 1, s. 5–28.

MACNAMARA, Jim, 2005. Media content analysis: Its uses, benefits and best practice methodology. *Asia pacific public relations journal*, roč. 6, č. 1, s. 1–34.

SUSSMAN, Leonard R, 2000. Censor dot gov: the Internet and press freedom 2000. *Journal of government information*, roč. 27, č. 5, s. 537–545.

Elektronické

BARAHONA, Diana, 2005. *Reporters without borders unmasked*. Counterpunch [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.counterpunch.org/2005/05/17/reporters-without-borders-unmasked/>>

BECKER, Lee B.; SCHNEIDER, Laura; VLAD, Tudor, 2012. *A systematic analysis of the discrepancies between press freedom as measured by Reporters without borders and Freedom House*. Referát přednesený na mezinárodní konferenci „Media and the public sphere“ v Lyonu. Dostupný online 11. 12. 2014 z: <http://www.grady.uga.edu/coxcenter/Conference_Papers/Public_TCs/Becker_Schneider_Vlad_Lyon_2012.pdf>

BENEŠ, Roman, 2005. *Systém ochrany lidských práv na základě Paktů z roku 1966*. Internetový politologický časopis e-Polis [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.e-polis.cz/pravo/54-system-ochrany-lidskych-prav-na-zaklade-paktu-z-roku-1966.html>>

BHATTACHARYYA, Sambit; HODLER, Roland, 2012. *Media freedom and democracy: Complements or substitutes in the fight against corruption?* CSAE working paper. Dostupný online 11. 12. 2014 z: <http://www.gla.ac.uk/media/media_229168_en.pdf>

BRITANNICA, 2014. *Reporters without borders*. Encyclopædia Britannica [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1271852/Reporters-Without-Borders>>

CPJ, 2014. *Our mission*. cpj.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://cpj.org/about/video.php>>

FREEDOM HOUSE, 2014a. *Freedom of the press*. www.freedomhouse.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<https://freedomhouse.org/report-types/freedom-press>>

- FREEDOM HOUSE, 2014b.** *About us.* www.freedomhouse.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<https://freedomhouse.org/about-us>>
- FREEDOM HOUSE, 2014c.** *Freedom house annual reports.* www.freedomhouse.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<https://freedomhouse.org/content/freedom-house-annual-reports>>
- FREEDOM HOUSE, 2014d.** *Our history.* www.freedomhouse.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<https://freedomhouse.org/content/our-history>>
- FREEDOM HOUSE, 2014e.** *Methodology.* www.freedomhouse.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<https://freedomhouse.org/report/freedom-press-2014/methodology>>
- FREEDOM HOUSE, 2014f.** *Czech republic.* www.freedomhouse.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<https://www.freedomhouse.org/report/freedom-press/2014/czech-republic>>
- HADENIUS, Axel; TEORELL, Jan, 2005.** *Assesing alernative indices of democracy.* The committee pon concepts and methods [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.concepts-methods.org/Files/WorkingPaper/PC%206%20Hadenius%20Teorell.pdf>>
- HARRIS, Mike, 2013.** *Time to step up: the EU and freedom of expression.* Index on censorship [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.indexoncensorship.org/wp-content/uploads/2013/12/Time-to-Step-Up-The-EU-and-freedom-of-expression.pdf>>
- HOLTZ-BACHA, Christina, 2004.** *What is „good“ press freedom? The difficulty of measuring freedom of the press worldwide.* Referát připravený k přednášce na konferenci IAMCR v Porto Alegre v Brazílii. Dostupný online 11. 12. 2014 z: <http://www.kowi.wiso.uni-erlangen.de/publikationen/docs/good_press_freedom.pdf>
- IPI, 2014.** *The global network for a free media.* International press institute [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.freemedia.at/about-us.html>>
- IREX, 2014.** *Media sustainability index (MSI).* www.irex.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.irex.org/project/media-sustainability-index-msi>>
- KANAZAWA, Satoshi, 2008.** *Freedom of the press may not necessarily be a good thing.* Psychology today [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.psychologytoday.com/blog/the-scientific-fundamentalist/200804/freedom-the-press-may-not-necessarily-be-good-thing>>
- KOVALÍK, Jan, 2012.** *ACTA staví autorská práva nad svobodu projevu.* Aktuálně.cz [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/technika/acta-stavi-autorska-prava-nad-svobodu-projevu/r~i:article:730583/>>
- LAMRANI, Salim, 2009a.** *Reporters without borders'lies about Venezuela.* Axis of logic [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <http://axisoflogic.com/artman/publish/Article_56162.shtml>

LAMRANI, Salim, 2009b. *Reporters without borders' lies about Cuba.* Global research [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.globalresearch.ca/reporters-without-borders-lies-about-cuba/14202>>

MERCER, 2014. *2014 quality of living worldwide city rankings – mercer survey.* www.mercer.com [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.mercer.com/newsroom/2014-quality-of-living-survey.html>>

MIRKINSON, Jack, 2014. *US plummets in press freedom rankings.* Huffington post [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <http://www.huffingtonpost.com/2014/02/12/us-press-freedom-index-2014_n_4773101.html>

NED, 2014. *The National endowment for democracy (NED).* www.ned.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.ned.org/>>

NEWTON MEDIA, 2014. *Mediasearch – mediální archiv.* newtonmedia.cz [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.newtonmedia.cz/cs>>

OSN, 2005a. *Všeobecná deklarace lidských práv.* www.osn.cz [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>

OSN, 2005b. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.* www.osn.cz [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>>

OSN, 2005c. *Členské státy – Valné shromáždění.* www.osn.cz [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.osn.cz/system-osn/clenske-staty/?i=199>>

PRAELI, Yvette Sierra, 2010. *New media and freedom of the press.* Reuters institute fellowship paper. University of Oxford. Dostupné online 11. 12. 2014 z: <<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/New%20Media%20and%20Freedom%20of%20the%20Press.pdf>>

RESPEKT, 2001. *„Debilové“ z Prahy proti předsedovi vlády.* Respekt [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://respekt.ihned.cz/c1-36125740-debilove-z-prahy-proti-predsedovi-vlady>>

ROSENTHAL, John, 2007. *The RWB Press freedom index: Independent assessment or EU propaganda?* World politics review [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.worldpoliticsreview.com/articles/1312/the-reporters-without-borders-press-freedom-index-independent-assessment-or-eu-propaganda-part-i>>

RSF, 2002. *Arrests made in plot to kill investigative journalist.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://en.rsf.org/czech-republic-arrests-made-in-plot-to-kill-22-07-2002,03014.html>>

RSF, 2004. *Newspaper editor badly beaten in an attack that could be linked to his work.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://en.rsf.org/czech-republic-newspaper-editor-badly-beaten-in-19-01-2004,09083.html>>

RSF, 2009a. *Worldwide press freedom index 2009: How the index was compiled.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <http://en.rsf.org/IMG/pdf/note_methodo_en.pdf>

RSF, 2009b. *Press freedom threatened by proposed phone tap amendment.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://en.rsf.org/czech-republic-press-freedom-threatened-by-28-01-2009,34854.html>>

RSF, 2009c. *Journalist Sabina Slonkova convicted for protecting her sources.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://en.rsf.org/czech-republic-journalist-sabina-slonkova-11-02-2009,34853.html>>

RSF, 2012a. *2011-2012 press freedom index: How the index is compiled.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <http://en.rsf.org/IMG/pdf/how_the_2011-2012_index_was_compiled.pdf>

RSF, 2012b. *Questionnaire for compiling the 2011-2012 press freedom index.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <http://en.rsf.org/IMG/pdf/criteria_for_compiling_the_2011-2012_press_freedom_index.pdf>

RSF, 2013a. *Keeping watch around the world.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://en.rsf.org/keeping-watch-around-the-world-12-09-2012,43367.html>>

RSF, 2013b. *Fighting cyber censorship.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://en.rsf.org/fighting-cyber-censorship-12-09-2012,43366.html>>

RSF, 2013c. *Supporting and protecting.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://en.rsf.org/supporting-an-protecting-12-09-2012,43368.html>>

RSF, 2013d. *2013 world press freedom index – questionnaire.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://rsf.org/index/qEN.html>>

RSF, 2014a. *Who we are.* en.rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://en.rsf.org/who-we-are-12-09-2012,32617.html>>

RSF, 2014b. *World press freedom index 2014.* rsf.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <http://rsf.org/index2014/data/index2014_en.pdf>

UN, 2001. *NGO committee hears arguments for, against Freedom house.* <http://www.un.org/> [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://www.un.org/press/en/2001/ngo432.doc.htm>>

UNESCO, 1991. *Windhoek declaration.* Dostupné online 11. 12. 2014 z: <http://www.unesco.org/webworld/fed/temp/communication_democracy/windhoek.htm>

UNESCO, 2004. *Belgrade declaration.* Dostupné online 11. 12. 2014 z: <<http://www.unesco.org/new/en/unesco/events/prizes-and-celebrations/celebrations/international-days/world-press-freedom-day/previous-celebrations/worldpressfreedomday2009000000/belgrade-declaration/>>

UNESCO, 2007. *New media: The press freedom dimension.* Record of an international UNESCO conference in Paris. Dostupné online 11. 12. 2014 z: <<http://unesco.org.pk/ci/documents/publications/New%20Media.pdf>>

UNESCO, 2008. *Press freedom and development.* Translation from the final report produced in the framework of the UNESCO/GEM-Science PO/CPHS-Science Po research project. Dostupné online 11. 12. 2014 z: <<http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001618/161825e.pdf>>

UNESCO, 2014. *Les garanties juridiques et constitutionnelles de la liberté d'expression.* Dostupné online 11. 12. 2014 z: <<http://www.unesco.org/bpi/fre/3mai98/art-19.htm>>

UNIE VYDAVATELŮ, 2014. *Čtenost deníků.* unievydavatelů.cz [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <http://www.unievydavatelů.cz/cs/deniky/fakta_cisla_denicich/ctenost_deniku/239-deniky_celostatni>

WORLD BANK, 2014. *GDP (current US\$).* www.worldbank.org [online]. Dostupné 11. 12. 2014 z: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD/countries/SG?display=graph>>

Podklady pro obsahovou analýzu

(Uvedeny jsou pouze názvy „textů“ a odkazy do mediálního archivu. Další identifikační údaje jsou dostupné v tabulkách výzkumu uvedených v příloze č. 1.)

Česká televize

SVOBODA SLOVA V ČR

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=C9505E94-8CA8-4269-93A7-F1273FAEA9F6&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>>

SVĚTOVÝ DEN SVOBODY TISKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=5438899E-71B8-4699-935C-0767D329FEE9&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>>

ČÍNA JE KRITIZOVÁNA ZA PORUŠOVÁNÍ SVOBODY SLOVA

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=0F82E664-7161-4AFC-80ED-98BE78ECDFEA&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>>

SVOBODA TISKU V RUSKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=262CC6B9-67CC-42A9-9A34-598ADE55F8B9&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=&qsc=&qa=>>>

POKUTA PRO SABINU SLONKOVOU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=2BBF7138-F0DF-4ED4-93BF-194DA6DB05EF&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>>

INTERVIEW S GRIGORIJEJEM MESEŽNIKOVEM

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=30B26830-2EC9-4A34-AF24-3270865962B1&q=&qt=&qsmpl=%9Eb%F8%ED%E8ek+svobody+tisku&qsr=&qsc=&qa=>>>

KRITIKA NÁHUBKOVÉHO ZÁKONA

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=AC536F51-087B-4A0D-8830-AC9A9A04EBB3&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

KNIHA A JEJÍ SVĚT

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=4BC16B97-83A4-463C-A398-13ED439F7649&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

ROZHOVOR S TURECKÝM MINISTREM PRO EU EGEMENEM BAGISEM

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=E1DEBE2D-F61D-41E6-B509-3524AF16E9A1&q=&qt=&qsmpl=novin%E1%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

SVOBODA TISKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=C0AE7EB6-D5FF-408B-BE6B-20D8D9502E44&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=&qsc=&qa=>>

POLITIKA A MÉDIA

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=6A4768D6-5D63-4BC7-89BA-AC2FBBA41B05&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=&qsc=&qa=>>

Český rozhlas**VE SVOBODĚ TISKU MÁ SLOVENSKO SVĚTOVÉ PRVENSTVÍ**

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=976B957A-5C93-46D4-8AF3-FE0E0EA8ABF3&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

STÁTÝ EVROPY MAJÍ NEJVYŠŠÍ SVOBODU TISKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=F7CAA68D-97EE-4D0C-A675-B5A7C599A5B9&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

STUDIE REPORTÉRŮ BEZ HRANIC

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=7EC8D370-1EE0-4DF6-BB3C-C11538ECE069&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

ŽEBŘÍČEK STAVU SVOBODY TISKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=D68116F3-7370-499D-9844-237B3C1563F5&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

SVOBODA SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ VE SVĚTĚ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=DC920988-D427-49C3-9CC7-BA134A51F764&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

SVĚTOVÝ DEN SVOBODY TISKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=9F2AFFA6-CFC2-4D1E-8E78-F1F4C2526804&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=&qsc=&qa=>>

PRŮZKUM O SVOBODĚ MÉDIÍ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=15CE7230-9DB1-4E56-A8B0-93DD40348087&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

VÝROČNÍ ZPRÁVA ORGANIZACE REPORTÉŘI BEZ HRANIC

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=8A9AA27D-CD48-443F-BEFC-3432EF8008D5&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

ROZHOVOR S JUANEM BRAUNEM

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=2301644D-EABF-4461-84B3-0EE76F417039&q=&qt=&qsmpl=reporters&qsr=&qsc=&qa=>>

JAK TO VIDÍ IVAN HOFFMAN

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=77AECCA0-93BE-43CC-8185-9D07E4EEF948&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

ROZHOVOR S JANEM JIRÁKEM

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=92781143-1DDD-4BEF-B810-EFE69B3BF061&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

ROK OD POVSTÁNÍ PROTI VLÁDĚ AUTORITÁŘSKÉHO PREZIDENTA HUSNÍHO

MUBARAKA <http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=CB275016-3952-48EC-8E44-B40ED7D111BE&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

SVOBODA TISKU V RUSKU JE STÁLE VELMI OMEZENÁ

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=6C7B103A-D509-4000-A1BC-E6A0F11C26DF&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=&qsc=&qa=>>

UKRAJINSKÁ SVOBODA SLOVA JE V OHROŽENÍ

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=F7183E82-D814-4303-9DE2-E654574C492C&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

ARABSKÁ A PERSKÁ MÉDIA

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=560491A0-BE1D-4ED3-AD81-093C8D30A22B&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

TURECKO ČELÍ MEZINÁRODNÍ KRITICE KVŮLI VĚZNĚNÍ NOVINÁŘŮ

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=5049CEA5-0726-4DE1-B8C2-D4347C55F86E&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

POLICIE NAVRHUJE OBŽALOVAT JIŘÍHO X. DOLEŽALA A JAROSLAVA PLESLA

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=F3BE5AD6-0301-4BB1-A503-15D3F6E4638D&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=&qsc=&qa=>>

JAK TO VIDÍ IVAN HOFFMAN

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=BA60E037-3CE6-49BA-9E3A-38590338FF9B&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=&qsc=&qa=>>

Hospodářské noviny**KRÁTCE**

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=4F287B10-2EE1-40A7-8077-6507128EB01E&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

Soud ukázal, jak jsou média silná. I slabá

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=A2571559-7AE6-43CA-98AA-571C6C13F9B4&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

Politici ztroskotanci, novináři sami zvaní

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=7AFFD7CD-E0EC-4B7D-9F2D-553B6DC16E29&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

Co se letos stalo na planetě poprvé

<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=4DA18523-A4EC-4E3D-B521-8D7297D5FB56&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

BERLUSCONIHO ŠARM SE Z TELEVIZE ZTRÁCÍ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=1B225BD5-D1CF-430D-84B5-457A6E4BB781&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

STŘED EVROPY

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=6DF47E3F-8C61-4BBE-8D0E-D5EB949D00C6&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

DIGITALIZACE: TAK STRAŠNÉ SLOVO, TAK SKVĚLÁ VĚC

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=69E24D14-67DC-41DC-8760-87316118D1A5&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

MEDIÁLNÍ INVENTURA ROKU ÚNIKŮ A ÚMORNOSTI

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=CBA419D7-C02C-498D-86B8-4A7296950F87&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

MEDIÁLNÍ PODVODNÍCI PRACUJÍ VE VEŘEJNÉM ZÁJMU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=F2D3594A-CFD2-45E3-9765-46A15BAF55BB&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

FRANCIE - FAKTA A ČÍSLA

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=3DD7D80B-D2DA-4857-A125-079FD2EC614E&q=&qt=&qsmpl=reporters+without&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

NEJHŮŘE JSOU NA TOM NOVINÁŘI V ÍRÁNU A KLDR

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=6D6E771F-DBD4-4DAE-AF97-4C83FF6B7973&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

NOVÝ INTERNET ZBAVUJE EGYPŤANY DĚDIČNÉHO STRACHU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=5ACC4483-F831-45C1-99F3-AB11AA43D0CC&q=&qt=&qsmpl=Nov%FD+internet+znavuje+egyp%9Dany+d%ECdi%E8n%E9ho+strachu&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

FRANCH POBOUŘILO BRUTÁLNÍ ZATČENÍ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=25F71049-52B6-42AC-B1FD-C299CF8A0D3E&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

PLYNOVÝ CHÁN JE VÍTÁN V ČÍNĚ I NA ZÁPADĚ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=CDE98FCD-AEC5-4D97-9B89-BC68B0CF3F78&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

SVOBODNÉ CESTOVÁNÍ PO KUBÁNSKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=A8F99812-F414-47AA-9652-82924D8F381C&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

JE TO MEDIÁLNÍ VÁLKA, ZLOBÍ SE ÍRÁN

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=2AB56FB0-DA70-40EB-9FB9-95AFEDBB19D0&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Hospod%E1%F8sk%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

Lidové noviny**ŽELEZNÁ SVOBODA TISKU**

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=20030C74-3E84-4415-B643-A632EED7BA80&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

SVOBODA TISKU VE SVĚTĚ: ČESKO JE DVANÁCTÉ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=F7DFAED2-8A8C-4225-A379-B3069AD9CCB6&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

RUŠTÍ HLÍDACÍ PSI VĚTŠINOU ANI NEŠTĚKAJÍ, ANI NEKOUŠOU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=2CC365A9-C2CA-448A-B81E-AB441AC45085&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

LONI BYLO VE SVĚTĚ ZABITO NEJVÍC NOVINÁŘŮ ZA POSLEDNÍCH DESET LET

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=96F3E450-437C-466B-BF05-3C994894FB1F&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

V ČR A NA SLOVENSKU MÁ TISK SVOBODU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=39DC3EF3-6240-498E-9F66-9E990A31EEB0&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

BEZ POUT OFICIÁLNÍ PROPAGANDY

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=F6AA89CB-7334-4067-A960-A41F50A57CCA&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

O HRÁCH BEZ HRANIC

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=FEAA60A9-780A-43C3-927B-143820C7DAC8&q=&qt=&qsmpl=o+hr%E1ch+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

DEJTE SI NA NĚ POZOR! JSOU TO NOVINÁŘI

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=C007A057-02D6-4140-956D-9FAB530C7E77&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

OPATRNĚ S TĚMI OZNÁMENÍMI, PANE PAROUBKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=6CE88FE0-5738-4EE7-93FF-F70A821959A3&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

POLITICI: ZPŘÍSNÍME ZÁKON. NĚKDY PŘÍŠTĚ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=68160279-4721-458E-94EB-8B1760812FFF&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

RUSKO SE DOČKÁ SVOBODY SLOVA, ŘEKL MEDVEDĚV

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=B22C8AA7-A2A3-4F0F-87A4-2C42936B8E14&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

KRÁL ITALSKÉHO MEDIÁLNÍHO TRHU, KTERÝ NEMÁ NIKDY DOST

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=3605A831-0B81-450A-BF62->

4E59F55D04B5&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>

SVOBODA VYŽADUJE ODHODLÁNÍ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=83F75B63-EA38-49F8-8B17-F7A00AAA2990&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

GENERÁL V IRÁKU: PLZEŇ HOŘÍ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=982D131F-9635-4FB7-8368-307C2CD687F9&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

TURKMENISTÁN: 97% PRO PREZIDENTA

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=15F76145-4191-4D00-9443-1FC1D6AC20B6&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

FARAON JE SVRŽEN, AŤ ŽIJE FARAON

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=DBB1D228-1547-4DD4-8A48-C3A8A45B21F2&q=&qt=&qsmpl=index+svobody+tisku&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

KDYŽ ŽALOBU, TAK PÍSMEM COURIER NEW

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=41206606-105F-4A27-9AA0-17746C1D1215&q=&qt=&qsmpl=press+freedom&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

PRÁVNÍK BOJUJE S ROPNÝMI MLÝNY

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=964E1D7C-2F05-4CA0-8E35-5EB2A5647A25&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

BARMA? ZEMĚ, JEŽ BUDÍ MÍRNÝ OPTIMISMUS

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=BB847DE1-060D-45F3-B9BB-3A3AA4D93048&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

NOVÍ NEPŘÁTELE SVOBODY TISKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=F703356C-AA9E-46C3-9345-8E1C54832A19&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

V DOBRÉ SPOLEČNOSTI

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=FA8FB35D-5327-43A7-8F8B-FDDF77A772CA&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

ERITREA. ZEMĚ, Z KTERÉ SE UTÍKÁ PRYČ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=92013F50-BEBB-4CC3-8276-B1719D5DB367&q=&qt=&qsmpl=reporters&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

SNOWDEN, ČÍNA A SVOBODNÝ INTERNET

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=00FA1416-5C52-458A-A4CC-95D44525E97E&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

RUSKO SE ZHLÍŽÍ V ZRCADLE VLASTNÍ PROPAGANDY

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=14FD1184-E0E9-499B-8853->

0926A7165E8F&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>

EGYPT NA ROZCESTÍ: KREML, ČI BÍLÝ DŮM

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=1453B3F9-39DF-4856-B570-15B792BAB292&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Lidov%E9+noviny%22%29&qsc=&qa=>>

MF Dnes

CHCI JEN FÉROVOU HRU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=9042904E-DDED-4BA1-8B97-2FB74EB42568&q=&qt=&qsmpl=novin%E1%F8i+bez+hranic&qsr=&qsc=&qa=>>

ŽÁDNÁ DOBRÁ ZPRÁVA

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=5337C8B0-9AF6-43B1-B1EC-8693CCA881F0&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

KDYŽ NESTRANNÉ NOVINY NEJSOU SAMOZŘEJMOSTÍ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=6F71BB07-F687-4F93-B173-D289BEACA47D&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

RWANDA A SÝRIE, NEJHORŠÍ ZEMĚ PRO NOVINÁŘE

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=1512E1E3-F350-42EF-B1C4-7AF7CC7CBF50&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

ITÁLIE: TELEVIZÍ PROTI MAFII

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=77BE0A24-3C6A-429A-A7F2-CAC436510300&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

UTĚCT, A DÁT TAK MAFII DÁREK?

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=3E9AF758-FB86-4DCC-A1C9-D872C34E3EA9&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

AZIMŽAN ASKAROV - JEDEN Z BOJOVNÍKŮ V REGIONU STÍNU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=648AE950-D8B6-4B4B-A60B-C2535972C424&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

KRÁTCE

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=0FB24860-CD7B-42E8-B7A5-78DF38129762&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

UKAŽTE TO V TELEVIZI

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=451DC6BC-84F9-4644-B997-07E8F206A106&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

VIETNAM: PIŠTE SI O SOBĚ, NA POLITIKU ZAPOMEŇTE

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=2DC1C5D4-C08C-493B-8A4F-2D70CCE60298&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

20 ÚSPĚCHŮ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=C38A846F-8852-49EA-85BA-2993DE6B16D4&q=&qt=&qsmpl=reporters&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

NEJSVOBODNĚJŠÍ MÉDIA MÁ FINSKO, ČESKO JE TŘINÁCTÉ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=0D670A4E-AFA0-4EC7-B75E-A11A20CB10B8&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

RÁNO VSTÁT, DÁT SI KAFE, ZAČÍT SE BÁT. TO BY BYLO K NEUNESENÍ!

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=1F7B255C-960E-453F-92F7-C0CEEE6C6B41&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Mlad%E1+fronta+DNES%22%29&qsc=&qa=>>

Právo**V ČR SE ZLEPŠILA SVOBODA TISKU**

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=093BBA1E-D6EA-4A44-A1CC-14D8E18DD89B&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

ČESKO A SR V POPŘEDÍ ŽEBŘÍČKU SVOBODY TISKU

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=7A027768-7402-495D-A1EE-DB362AE70A33&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

ČESKO VE SVOBODĚ TISKU NA 35. MÍSTĚ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=D4DB08E4-6B0E-49F7-B4EB-AC0A547EA268&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

ČESKO JE 14. VE SVOBODĚ MÉDIÍ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=D5049533-6A98-47C8-B93D-E039B087B72D&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

FREEDOM HOUSE OCENIL TISK V ČR

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=FCD6D02A-BD15-41FC-9734-481EE831384B&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

ČESKO VE SVOBODĚ SLOVA ZA SR, ALE PŘED NĚMECKEM

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=D5049533-6A98-47C8-B93D-E039B087B72D&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

RSF: TISKOVÁ SVOBODA V ČESKU JE MÍRNĚ HORŠÍ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=35B14564-A3BE-4439-A9DE-072F79AE04A8&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

MEDIÁLNÍ SVOBODA V ČR PODLE ZPRÁVY EXPERTŮ TRVÁ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=7311D807-C28C-44AC-9163-9A14CB11091A&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

RSF: ČESKO JE NA TOM S TISKOVOU SVOBODOU LÉPE NEŽ USA ČI NĚMECKO

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=33927EDF-8754-4219-B21A-3B43CCF879A6&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

BAKU CHCE OMLUVU. SCHWARZENBERG TO ODMÍTL

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=8E1B8925-A659-4436-B507-CAF1CF7D96A2&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

NEJVĚTŠÍ SVOBODU MÉDIÍ MÁ FINSKO. ČESKO KLESLO O DVĚ MÍSTA, JE AŽ

ŠESTNÁCTÉ <<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=862CFC06-4D91-465A-81D7-82772DDFA9A2&q=&qt=&qsmpl=report%E9%F8i+bez+hranic&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

SVOBODA TISKU VE SVĚTĚ UPADÁ, ČESKO JE V UNII JEDENÁCTÉ

<<http://mediasearch.newtonmedia.cz.ezproxy.is.cuni.cz/news.php?uqid=19F92D62-7CE4-4B21-97EB-BA59F7AC5B4E&q=&qt=&qsmpl=freedom+house&qsr=%28%3D%22Pr%E1vo%22%29&qsc=&qa=>>

Seznam zkratek

AFD -	Agence Française de Développement
CIMA -	Center for International Media Assistance
CPJ -	Committee to Protect Journalists
Deklarace -	Všeobecná deklaráce lidských práv
IRES -	International Research & Exchanges Board
IPI -	International Press Institute
NED -	National Endowment for Democracy
OSN -	Organizace spojených národů
Pakt -	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
RSF -	Reporters Sans Frontières
UNESCO -	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization

Seznam příloh

Příloha č. 1: Záznamy z obsahové analýzy (tabulky)

Přílohy

Příloha č. 1: Záznamy z obsahové analýzy (tabulk

Česká televize

identifikace		titulek	datum	analytické proměnné			rozsah	hloubka	kritika	důležitost	hodnocení
pořadí	index			zařazení	typ textu	geografie					
1	rsf	Svoboda slova v ČR	18.1.2006	4-ČT1-Dobré ráno	2	4	2154 (2)	2	1	1	1,5
2	rsf	Světový den svobody tisku	3.5.2006	1-ČT1-Dobré ráno	2	4	8721 (3)	2	1	2	1,5
3	rsf	Čína je kritizována za porušování svobody slova	13.5.2007	13-Události	2	3	2411 (2)	2	1	2	1
4	fh	Svoboda tisku v Rusku	14.10.2008	1-Interview ČT24	2	3	< 17000 (3)	1	1	3	1
5	rsf	Pokuta pro Sabinu Slonkovou	6.2.2009	13-Události	1	1	2641 (2)	1	1	3	1
6	0	Interview s Grigorijem Mesežnikovem	12.11.2009	1-Interview ČT24	2	2	< 29000 (3)	1	1	3	1
7	rsf	Kritika náhubkového zákona	17.3.2011	3-Události	1	1	2368 (2)	2	1	2	1
8	rsf	Kniha a její svět	12.5.2011	20-Události	1	3	2516 (2)	1	1	3	1
9	rsf	Rozhovor s tureckým ministrem pro EU Egeme	2.12.2011	1-Interview ČT24	2	3	< 17000 (3)	1	1	3	1
10	fh	Svoboda tisku	1.5.2014	14-Události	1	4	297 (1)	1	1	1	1,5
11	fh	Politika a média	5.5.2014	3-Interview ČT24	2	4	3500 (2)	2	2	2	1,5

* Modrá barva značí „texty“ se zmínkou o ukazateli organizace Freedom House, červená o ukazateli organizace RSF. Příspěvky uvedené ve fialové barvě pracují s oběma ukazateli, v černé barvě jsou uvedeny texty, které název ani původ konkrétního žebříčku nezmiňují.

** Vysvětlivky (Podrobnější vysvětlení se nachází v kapitole 4.1

KATEGORIE	HODNOTY PROMĚNNÝCH			
Typ textu	1 – zpravodajský	2 – publicistický		
Geografie	1 – Česká republika	2 – EU+Severní Amerika	3 – Mimo EU+SA	4 – Napříč
Rozsah	(1) – 0–1800	(2) – 1800–3600/5400	(3) – 3601/5401 a více	
Hloubka	1 – pouze umístění	2 – více než jen umístění		
Kritika	1 – pouze z žebříčku	2 – také o žebříčku		
Důležitost	1 – centrální informace	2 – podstatná informace	3 – zbytná informace	
Hodnocení	1 – negativita	2 – pozitivita	1,5 – obojí	

Český rozhlas

identifikace				analytické proměnné							
pořadí	index	titulek	datum	zařazení	typ textu	geografie	rozsah	hloubka	kritika	důležitost	hodnocení
1	rsf	Ve svobodě tisku má Slovensko světové prven	26.10.2004	10-ČRo6-Zprávy	1	4	706 (1)	2	2	1	1,5
2	rsf	Státy Evropy mají nejvyšší svobodu tisku	1.11.2004	4-Radiožurnál-Sedmá v	1	4	340 (1)	1	1	1	1,5
3	rsf	Studie Reportérů bez hranic	21.10.2006	9-ČRo6-Zprávy	1	4	640 (1)	1	1	1	1,5
4	rsf	Žebříček stavu svobody tisku	24.10.2006	3-Radiožurnál-Stalo se	2	4	5500 (3)	2	2	1	2
5	rsf	Svoboda sdělovacích prostředků ve světě	1.12.2006	5-ČRo6-Názor a argume	2	1	4590 (2)	2	2	1	2
6	fh	Světový den svobody tisku	3.5.2007	1-Rádio Česko-Rozhov	2	4	7276 (3)	2	2	1	1,5
7	rsf	Průzkum o svobodě médií	16.10.2007	3-ČRo6-Zprávy	1	4	785 (1)	2	1	1	1,5
8	rsf	Výroční zpráva organizace Reportéři bez hranic	22.10.2008	9-ČRo6-Názor a argume	1	4	5245 (2)	2	2	1	1,5
9	rsf	Rozhovor s Juanem Braunem	16.2.2009	1-Radiožurnál-Host Rac	2	3	< 27000 (3)	1	1	3	1
10	rsf	Jak to vidí Ivan Hoffman	21.10.2009	1-ČRo2-Praha-Jak to vid	2	2	< 23000 (3)	2	2	2	1,5
11	rsf	Rozhovor s Janem Jirákem	3.5.2010	1-Radiožurnál-Host Rac	2	4	< 22000 (3)	1	1	3	1,5
12	rsf	Rok od povstání proti vládě autoritářského pre	25.1.2012	9-Radiožurnál-Ozvěny	2	3	4202 (2)	1	1	2	1
13	fh	Svoboda tisku v Rusku je stále velmi omezená	2.5.2012	6-Radiožurnál-Zprávy	1	4	968 (1)	2	1	1	1
14	rsf, fh	Ukrajinská svoboda slova je v ohrožení	6.8.2012	7-ČRo6-Názory a argum	2	4	5200 (2)	2	1	1	1
15	rsf	Arabská a perská média	14.9.2012	1-ČRo6-Média v postm	2	3	43966 (3)	1	1	3	1
16	rsf	Turecko čelí mezinárodní kritice kvůli věznění	22.10.2012	11-Radiožurnál-Ozvěny	2	3	4730 (2)	1	1	2	1
17	fh	Policie navrhuje obžalovat Jiřího X. Doležala a	30.9.2013	1-Radiožurnál-Dvacítka	2	1	4300 (2)	1	1	3	1
18	fh	Jak to vidí Ivan Hoffman	5.5.2014	1-Dvojka-Jak to vidí	2	1	< 23000 (3)	1	1	3	1,5

Hospodářské noviny

identifikace			analytické proměnné									
pořadí	index	titulek	datum	zdroj	zařazení	typ textu	geografie	rozsah	hloubka	kritika	důležitost	hodnocení
1	rsf	krátce	25.10.2002	2	8	1	4	243 (1)	1	1	1	1,5
2	rsf	Soud ukázal, jak jsou média silná. I slabá	1.7.2003	1	3	2	1	5909 (3)	1	1	2	1
3	rsf	Politici ztroskotanci, novinářští samozv	3.11.2005	1	10	2	2	5339 (3)	1	1	2	1,5
4	fh	Co se letos stalo na planetě poprvé	30.12.2005	1	11	2	3	< 17000 (3)	2	1	3	1
5	rsf	Berlusconiho šarm se z televize ztrácí	4.4.2006	1	6	2	2	3147 (2)	1	1	3	1
6	rsf	STŘED EVROPY	31.10.2006	1	6	2	2	1399 (1)	2	1	2	1
7	rsf	Digitalizace: tak strašné slovo, tak skvělé	9.11.2006	1	9	2	1	3942 (3)	1	2	2	2
8	rsf	Mediální inventura roku úniků a úmorn	28.12.2006	1	9	2	1	5630 (3)	1	2	2	2
9	fh	Mediální podvodníci pracují ve veřejn	24.5.2007	1	10	2	1	4607 (3)	1	1	2	1,5
10	rsf	Francie - fakta a čísla	29.6.2007	2	15	1	2	1979 (2)	1	1	3	1,5
11	fh	Nejhůře jsou na tom novináři v Íránu a K	5.5.2008	1	7	1	3	2223 (2)	2	1	2	1
12	0	Nový internet zbavuje Egyptany dědičné	10.10.2008	1	10	2	3	4171 (3)	1	1	3	1
13	rsf	Francii pobouřilo brutální zatčení	3.12.2008	1	8	1	2	3549 (2)	1	1	3	1
14	rsf	Plynový chán je vítán v Číně i na Západě	13.2.2012	1	6	2	3	5360 (3)	1	1	3	1
15	rsf	Svobodné cestování po kubánsku	17.10.2012	1	11	2	3	6374 (3)	1	1	2	1
16	rsf	Je to mediální válka, zlobí se Írán: jeho s	22.10.2012	1	8	1	3	3025 (2)	1	1	2	1

Lidové noviny

identifikace		titulek	datum	analytické proměnné			geografie	rozsah	hloubka	kritika	důležitost	hodnocení
pořadí	index			zdroj	zařazení	typ textu						
1	rsf	Železná svoboda tisku	30.10.2002	1	1	2	1	5307 (3)	2	2	1	1
2	rsf	Svoboda tisku ve světě: Česko je dvanácté	21.10.2003	2	8	1	4	1288 (1)	2	1	1	1,5
3	rsf	Ruští hlídací psi většinou ani neštěkají, ani r	14.4.2004	1	2	2	3	3054 (2)	1	1	1	1
4	rsf	Loni bylo ve světě zabito nejvíc novinářů za	6.1.2005	2	8	1	4	1490 (1)	1	1	2	1
5	rsf	V ČR a na Slovensku má tisk svobodu	21.10.2005	2	8	1	2	346 (1)	1	1	1	2
6	rsf	Bez pout oficiální propagandy	6.3.2006	1	11	2	3	5193 (3)	1	1	2	1
7	rsf	O hrách bez hranic	27.10.2006	1	12	2	1	3868 (3)	2	2	1	2
8	fh	Dejte si na ně pozor! Jsou to novináři	3.5.2007	1	11	2	4	1722 (1)	1	1	2	1
9	fh	Opatrně s těmi oznámeními, pane Paroubku	4.5.2007	1	1	2	1	5215 (3)	2	1	2	1
10	fh	Politici: Zpřísníme zákon. Někdy přišťe	14.6.2007	1	3	2	1	1862 (2)	1	1	2	1
11	fh	Rusko se dočká svobody slova, řekl Medved	12.6.2008	2	8	1	3	945 (1)	1	1	2	1
12	fh,rsf	Král italského mediálního trhu, který nemá	7.10.2009	1	6	2	2	2935 (2)	1	1	2	1
13	rsf	Svoboda vyžaduje odhodlání	10.3.2010	1	1	2	3	4106 (3)	1	1	2	1
14	rsf	Generál v Iráku. Plzeň hoří	26.1.2012	1	10	2	3	2789 (2)	1	1	2	1
15	rsf	Turkmenistán: 97 % pro prezidenta	14.2.2012	1	7	1	3	3826 (3)	1	1	2	1
16	0	Faraon je svržen, ať žije faraon	26.5.2012	1	12	2	3	5964 (3)	1	1	3	1
17	fh	Když žalobu, tak písmem Courier New	11.10.2012	1	19	2	2	1324 (1)	2	1	1	1,5
18	rsf	Právník bojuje s ropnými mlýny	20.2.2013	1	24	2	3	5663 (3)	1	1	3	1
19	rsf	Barma? Země, jež budí mírný optimismus	4.5.2013	1	6	2	3	953 (1)	2	1	1	2
20	rsf	Noví nepřátelé svobody tisku	4.5.2013	1	6	2	4	6963 (3)	2	1	1	1,5
21	rsf	V dobré společnosti	4.5.2013	1	10	2	1	1790 (1)	2	2	1	1
22	rsf	Eritrea. Země, z které se utíká pryč	11.5.2013	1	8	2	3	7210 (3)	1	1	2	1
23	rsf	Snowden, Čína a svobodný internet	20.6.2013	1	12	2	3	5561 (3)	1	1	2	1
24	rsf	Rusko se zhlíží v zrcadle vlastní propagandy	15.3.2014	1	6	2	3	19872 (3)	1	1	3	1
25	fh	Egypt na rozcestí: Kreml, či Bílý dům?	3.5.2014	1	7	2	3	5000 (3)	1	1	2	1

MF Dnes

identifikace		titulek	datum	analytické proměnné		typ textu	geografie	rozsah	hloubka	kritika	důležitost	hodnocení
pořadí	index			zdroj	zařazení							
1	rsf	Chci jen férovou hru	4.11.2005	1	7	2	1	3221 (2)	1	1	3	2
2	rsf	Žádná dobrá zpráva	10.1.2008	1	8	2	4	2952 (2)	1	1	2	1,5
3	rsf	Když nestranné noviny nejsou samozřejmost	7.11.2008	1	22	2	3	3517 (2)	1	1	3	1
4	rsf	Rwanda a Sýrie, nejhorší země pro novináře	21.10.2010	2	6	1	4	1170 (1)	2	1	1	1,5
5	rsf	Itálie: televizi proti mafii	27.10.2010	1	8	2	2	4701 (3)	1	1	3	1
6	rsf	Utéct a dát tak mafii dárek?	17.2.2011	1	12	2	3	7418 (3)	1	1	3	1
7	rsf	Azimžan Askarov - jeden z bojovníků v regionu	8.3.2011	1	2	2	3	2775 (2)	1	1	2	1
8	rsf	krátce	4.5.2013	2	7	1	4	423 (1)	1	1	1	1,5
9	rsf	Ukažte to v televizi!	10.6.2013	1	11	2	3	6882 (3)	1	1	3	1
10	rsf	Vietnam: Pište si o sobě, na politiku zapomeňte	3.9.2013	1	8	2	3	3411 (2)	2	1	2	1
11	rsf	20 ÚSPĚCHŮ	7.10.2013	1	4	2	1	10141 (3)	1	1	3	2
12	rsf	Nejsvobodnější média má Finsko, Česko je třetí	13.2.2014	2	9	1	4	439 (1)	1	1	1	1,5
13	rsf	Ráno vstát, dát si kafe, začít se bát. To by bylo	20.5.2014	1	11	2	3	7980 (3)	1	1	2	1

Právo

identifikace		titulek	datum	analytické proměnné		typ textu	geografie	rozsah	hloubka	kritika	důležitost	hodnocení
pořadí	index			zdroj	zařazení							
1	rsf	V ČR se zlepšila svoboda tisku	21.10.2003	2	10	1	4	1002 (1)	2	1	1	1,5
2	rsf	Česko a SR v popředí žebříčku svobody tisku	24.10.2006	2	10	1	4	1402 (1)	2	1	1	1,5
3	fh	Česko ve svobodě tisku na 35. místě	2.5.2007	1	8	1	4	499 (1)	1	1	1	1,5
4	rsf	Česko je 14. ve svobodě médií	18.10.2007	2	10	1	4	975 (1)	2	1	1	1,5
5	fh	Freedom House ocenil tisk v ČR	30.4.2008	1	10	1	4	433 (1)	1	1	1	1,5
6	rsf	Česko ve svobodě slova za SR, ale přehrává	23.10.2008	2	16	1	4	763 (1)	2	1	1	1,5
7	rsf	RSF: Tisková svoboda v Česku je mírně lepší	21.10.2009	2	5	1	4	832 (1)	2	1	1	1,5
8	fh	Mediální svoboda v ČR podle zprávy Freedom House	30.4.2010	2	14	1	4	522 (1)	2	1	1	1,5
9	rsf	RSF: Česko je na tom s tiskovou svobodou	31.1.2013	1	12	1	4	1130 (1)	2	1	1	1,5
10	rsf	Baku chce omluvu. Schwarzenberg to odmítá	25.4.2013	1	12	1	3	3775 (3)	1	1	3	1
11	rsf	Největší svobodu médií má Finsko. Česko je třetí	4.5.2013	2	9	1	4	1070 (1)	1	2	1	1,5
12	fh	Svoboda tisku ve světě upadá, Česko je 14.	2.5.2014	2	11	1	4	1597 (1)	2	1	1	1,5